

prosvetni delavec

Tokrat objavljamo še sveže portrete učencev, ki so nastali v skicirki akademskega slikarja, prof. Igorja Pleška. Zgornji portret »Zbranost« je z letošnje, zadnje mature.

DESET LET SEKCIJE PROSVETNIH GLASIL

Neobveščeni učitelj — zastarela vzgoja

Letošnje srečanje urednikov, časnikarjev in drugih predstavnikov prosvetnih glasil republik in pokrajin je bilo konec junija v Vodich pri Šibeniku, v času jugoslovanskega festivala otroka, ki mu Šibenik že 25 let izkazuje svojo gostoljubnost. Organizator letošnjega srečanja — kolektiv ČZO Školske novine, glasila prosvetnih delavcev SR Hrvatske, nam je omogočil obisk festivala in pogovor z njegovimi prireditelji, pogovor z nekaterimi vidnimi delavci v vzgoji in izobraževanju v sosednji republici, našel pa se je tudi čas za ogled

kulturnih znamenitosti in naravnih lepot Šibenika in njegove okolice.

Letošnje srečanje je bilo slovesnejše kot druga leta. Sekcija, ki povezuje glasila in deluje v okviru Zveznega odbora Sindikata delavcev v izobraževanju, znanosti in kulturi, slavi letos desetletnico svojega delovanja. Pred dobrimi desetimi leti, v času, ko je 10. kongres ZKJ začrtal idejne temelje reforme, ki naj bi izoblikovali sodobne sistem vzgoje in izobraževanja v Jugoslaviji, se je porodila tudi zami-

sel, naj bi prosvetna glasila republik in pokrajin povezali v posebno sekcijo in zagotovili med njimi tesnejše sodelovanje pri obveščanju prosvetnih delavcev. Prednosti tako organiziranega medsebojnega sodelovanja je zadnje desetletje dodobra dokazalo, je poudaril v uvodnem referatu na skupščini sekcije dr. Ante Bežen, direktor ČZO Školske novine in predsednik sekcije v zadnjem mandatnem obdobju. S pomočjo sekcije so prosvetna glasila izboljšala pretok informacij po vsej Jugoslaviji; glasila

Nadalj. na 2. str.

Med drugim preberite

- REFORMA IN UČITELJEV POLOŽAJ, str. 2
- ŠOLA PRIJATELJICA? str. 3
- NAČRTNO DO BOLJŠE STROKOVNOSTI, str. 4
- SUŠNA LETA-PUSTA ŠOLA, str. 5
- KNJIŽNICE MORAJO ŽAŽIVETI Z UČENCI IN UČITELJI, str. 7
- INTEGRACIJA PRIZADETIH OTROK, str. 8
- OTROK SE MORA IGRATI, str. 9
- PRENIZKA CENA UČITELJEVEGA DELA, str. 11
- MOZAIK KULTURE, str. 11

Zadoščenje v delu

Srečanje na pragu novega šolskega leta: obrazi, ki jih je obarvalo poletno sonce, so spet vsakdanje resni. Pogovori se vse redkeje vračajo v počitnice, čedalje pogosteje pa pristajajo pri načrtih za novo šolsko leto, pri delu in skrbah.

Kaj naj vam zaželimo ob začetku šolskega leta 1984-85?

Naj bo tudi to leto naklonjeno vsem dobrim načrtom in hoteljem, naj se mladi z učenjem in sodelovanjem izkažejo in vam tako poplačajo trud in zavzetost za vzgojno delo. Če je že gmotno plačilo preskromno, naj vas pravičneje nagraduje vsaj delo in vam daje čim več zadoščenja — ob napredovanju tistih, ki jih izobražujete in vzgajate.

Tudi v šolskem letu, ki je pred nami, se bosta pospešeno posodabljala vzgoja in izobraževanje — od vrtca in osnovne šole do srednjega in visokega izobraževanja ter izobraževanja odraslih.

Tako široko zasnovani reformni proces se opira sicer na celotno združeno delo in vso družbo, glavno breme pa ostaja — tako kot ponavadi — na učiteljevih in vzgojiteljevih ramenah. Nemara je v naravi pedagoškega dela zakonitost, da je tako v dobrih kot v slabih časih napredek odvisen predvsem od tistih, ki to delo opravljajo. Tako je tudi z reformo. Bolj kot od gmotnih vlaganj je v današnjih razmerah njen uspeh odvisen od sposobnosti, prizadevnosti in iznajdljivosti pedagoških delavcev, pa tudi od pridnosti učencev in študentov.

Cilji in zunanji obrisi reformirane šole so jasni, začrtani so tudi roki za njeno spreminjanje na različnih ravneh, manj določljivo in vidno pa je, kako poteka notranja reforma; ta pa je usodno odvisna od učitelja. Vemo, da šele z notranjo reformo spreminjamo samo jedro šole, nadomeščamo v njem zastarelo z novjšim, boljšim. To spreminjanje vsebine, metod in oblik dela ter odnosa med učiteljem in učencem, s tem pa bistva vzgojno-izobraževalnega dela je proces, ki poteka v vseh učilnicah, kabinetih in delavnicah, pri vseh predmetih, na vseh stopnjah in pri vseh učiteljih. To ni le posodabljanje šole, je tudi nenehno posodabljanje učitelja, njegovega dela in dela učencev. O tem procesu, skritej med stene učilnic, pa žal premalo vemo. Vemo le to, da so mnogi učitelji na čelu napredka, še več pa jih je v pravi zlati sredini, kar precej pa je takih, ki capljajo za razvojem.

Tem vprašanjem moramo nameniti mnogo več pozornosti in razmišljanja tudi v manj spodbudnih časih. To veleva učiteljeva in vzgojiteljeva zavezanost poklicu in mlademu rodu, pa tudi njegova notranja potreba po nenehni strokovni rasti in napredku. Stara modrost uči, da iščemo zadoščenje v delu, saj nam delo najbolje omogoča samouresničevanje in uveljavljanje naših ustvarjalnih zmožnosti in nas tudi pravično nagraduje.

Notranje reforme ni mogoče uresničevati brez kritičnega odnosa učitelja, vzgojitelja in celotnih kolektivov do svojega dela in njegovih sadov. Na to, kako potrebna je večja kritičnost tudi do današnje reformirane šole, opozarjajo raziskave, starši, učitelji in vzgojitelji sami. Kadar je zahtev le preveč, ko postaja enosmerni pouk preveč enoličen in preobsežna, med predmeti nepovezana snov težko prebavljiva, kadar šolanje ob drvenju skozi prenatrpane učne načrte zavira otrokov in mladostnikov duševni razvoj, namesto da bi ga sproščalo in pospeševalo, se oglasijo tudi tisti, ki se izobražujejo.

Prav o takih in podobnih pojavih bi radi v tem šolskem letu večkrat spregovorili tudi v našem glasilu. Ne da bi zasenčili uspešno in dobro delo premnogih učiteljev in vzgojiteljev in mu zmanjševali vrednost, temveč zato, da bi ob pomoči zunanjih sodelavcev in širšega kroga bralcev spodbudili h kritičnemu razmišljanju, ki vrtja v globino in išče nove možnosti za uspešnejše delo. Za delo, ki prinaša zadoščenje.

JOŽE VALENTINČIČ

dogodki
novosti

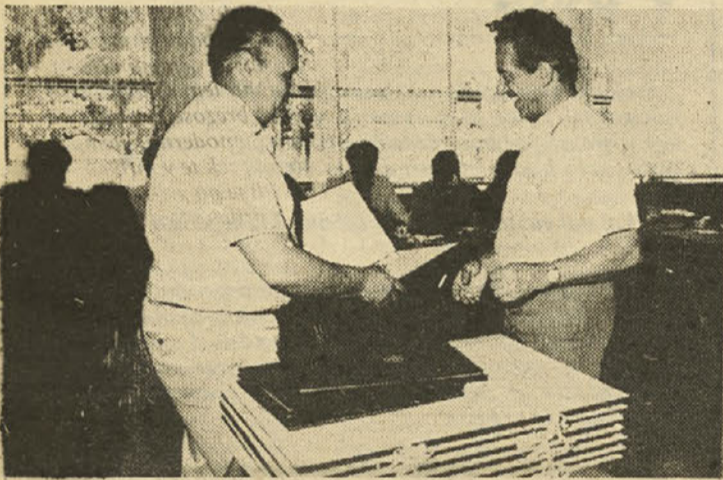
Neobveščeni učitelj — zastarela vzgoja

Nadalj. s 1. str.

skupno obravnavajo marsikatero aktualne teme in tako povezujejo prosvetne delavce ne glede na republiške in pokrajinske meje. Sekcija prosvetnih glasil je lahko zgled, kako se med republikami in pokrajinama lahko vzpostavlja medsebojno bratsko sodelovanje, po načelu bratstva in enakopravnosti, ne da bi prizadeli samostojnost in različnost posameznega glasila.

Desetletno obdobje, odkar je ustvarjena medsebojna povezanost med glasil, je izboljšalo vsebino glasil; vsako leto se pripravljajo skupna števila, bilo je

pripravi posveta bodo sodelovali tudi republiški, pokrajinski in zvezni odbor Sindikata delavcev v vzgoji, izobraževanju, znanosti in kulturi. Vedno znova se v vseh okoljih potrjuje spoznanje, kako pomembno je sprotno vsestransko informiranje prosvetnih delavcev in kako je vsestranska obveščeni pogoj sodobne šole in sodobnega pouka. Po republikah in pokrajinah sicer pristojni organi to vlogo različno pojmujejo; eni so jim naklonjeni bolj, drugi manj, če sodimo po gmotni podpori, ki jo dajejo v republikah svojim glasilom. Tako je na primer glasil prosvetnih delavcev Hrvatske prejelo od Republi-

Predsednik Zveznega odbora Zveze sindikatov delavcev v vzgoji in izobraževanju, znanosti in kulturi Đorđe Đurić izročila zvezno priznanje direktorju in glavnemu uredniku Prosvetnega delavca ob desetletnici sekcije prosvetnih časopisov republik in pokrajin. (Foto: Franjo Medar)

tudi nekaj uspešnih prireditev jugoslovanskega pomena in še so v načrtu. Ob desetletnici je sekcija izdala posebno monografijo o jugoslovanskih prosvetnih glasilih, v kateri je prikazan njihov razvoj, pa tudi stanje in programska usmeritev.

Najbolj slovesen trenutek v delu skupščine pa je bil takrat, ko je Djordje Đurić, predsednik Zveznega odbora Sindikata delavcev v izobraževanju, znanosti in kulturi izročil v imenu tega odbora urednikom glasil posebno priznanje za njihov prispevek k vsestranskemu obveščanju prosvetnih delavcev in k uspešnemu delovanju sindikata delavcev v vzgoji, izobraževanju, znanosti in kulturi.

V naslednjem mandatnem obdobju, v katerem prevzema vodstvo sekcije uredništvo glasila Vojvodine Misao, je med prvimi skupnimi akcijami v pripravi posvet o družbeni vlogi prosvetnih glasil, njihovem gmotnem položaju in nadaljnjem razvoju. Pri

škega sveta Zveze sindikatov Hrvatske, tako v letošnjem kot v preteklem letu približno 8 x višjo dotacijo, kot jo je prejel od slovenskega sindikata Prosvetni delavec; glasil prosvetnih delavcev Makedonije je prejelo od sindikatov 5 x višjo dotacijo kot naše glasil. Podobna razmerja, čeprav ne v tako zaostreni obliki, vidimo tudi pri višini dotacij, ki jih dajejo prosvetnim glasilom v republikah in pokrajinah izobraževalne skupnosti. Draginja, ki posebno prizadeva časopisno dejavnost, je spodbudila povsod tudi večjo pripravljenost ustreznih republiških ali pokrajinskih organov, da finančno podprejo svoje glasil. Kot ni mogoče varčevati v šoli pri kreditu, tako ni mogoče varčevati pri temeljnem obveščanju pedagoških delavcev, pri njihovem strokovnem in družbenem izpopolnjevanju, saj brez široko razgledanega in obveščene učitelja ni sodobne šole.

J. V.

SEMINARJI ZA PRIDOBITEV PEDAGOŠKO-ANDRAGOŠKE IZOBRAZBE

Center Filozofske fakultete za pedagoško izobraževanje bo v študijskem letu 1984/85 organiziral seminarje za pridobitev pedagoško-andragoške izobrazbe, ki so namenjeni tistim učiteljem in vzgojiteljem, ki imajo visokošolsko strokovno izobrazbo, pa njihov študij ni vseboval pedagoških predmetov (ZUI, 179. člen).

Seminarji, ki obsegajo osnove psihologije, pedagogike, didaktike, andragogike in specialne metodike za nekatere stroke, v skladu s predpisanim programom, sprejetim na seji skupščine PIS za pedagoško usmeritev dne 29. 6. 1981, bodo:

- seminar v Ljubljani, ki se bo začel v zim. sem.
- seminar v Ljubljani, ki se bo začel v zim. počitnicah 1985,
- seminar za OE Zavoda SRS za šolstvo Maribor in Murska Sobota (začetek po dogovoru).

V skladu z našimi možnostmi bomo organizirali skrajšani seminar tudi v kakšnem drugem kraju zunaj Ljubljane, če se bo oblikovala skupina 30 udeležencev.

Seminarji bodo potekali 2–3-krat na teden v popoldanskem času, delno tudi strnjeno med zimskimi počitnicami.

Da bi vsem omogočili aktivno sodelovanje, bo posamezna seminar-ska skupina obsegala 30 udeležencev.

Reforma in učiteljev položaj

S. Šušar: Današnji učitelj niha med apologetiko in kritiziranjem

V programu letošnjega srečanja urednikov prosvetnih glasil je bil tudi pogovor o reformi šolstva in položaju prosvetnih delavcev na Hrvaškem. Pri tem so sodelovali vidni družbeni delavci — dr. Stipe Šušar, Vlado Podrebarac, predstavniki sindikata idr. Pogovor se je dotaknil mnogih žgočih vprašanj, ki jih doživljajo prosvetni delavci v vsej Jugoslaviji podobno, osvetlil pa je tudi zdajšnji trenutek reforme na Hrvaškem.

To, kar nekateri zlobno imenujejo »reforma reforme«, so le sistemski in programski popravki, ki jih uvajajo v srednjo šolo. Ko so leta 1975 začeli z reformo srednje šole, so jo gradili, kot je rekel Šušar, nekako v dveh nadstropjih: prva dva letnika sta imela zgolj splošnoizobraževalno vsebino, šele naslednja dva pa sta bila namenjena strokovnemu izobraževanju. Ker se tako oblikovana srednja šola ni obnesla, prehajajo jeseni na enotno, programsko in organizacijsko povezano srednjo šolo, ki je s programi prilagojena potrebam 17 različnih usmeritev. Nad srednjim izobraževanjem bdi 24 posebnih izobraževalnih skupnosti (do nedavna je bilo za usmerjeno izobraževanje kar 71 republiških in območnih sisov!). Te spremembe ne pomenijo vračanja na staro, kot menijo nekateri. Staro smo že pokopali, pravi Stipe Šušar. Gimnazijo, ki je pripravljala (skupaj z univerzo in drugimi visokimi šolami) intelektualni krog strokovnjakov, je obsodil na smrt že 10. kongres ZKJ. Prejšnje poklicne šole, namenjene izključno izobraževanju proizvednih delavcev, niso imele več prave prihodnosti. Prejšnje tehniške šole pa so tako usposabljele le razmeroma maloštevilni krog tehnikov, ki naj bi bili nekak vmesni sloj med delavstvom in intelektualnim vrhom. Zdaj nastaja notranje enotna in diferencirana srednja šola, ki bo dala vsem višjo raven splošne izobrazbe in strokovno podlago za delo. Ne za delovno mesto — ta pojem je postal preozek; srednja šola tudi ne bo več usposabljal poklicno izobraženih, marveč širše tehnološko izobražene delavce, ki se bodo specializirali

za različna dela, hkrati pa bodo imeli zadostno podlago za nenehno izobraževanje in prilaganje tehnološkemu napredku.

Temeljita splošna in strokovna izobrazba, ki jo skušamo dati mladini, je ena najpomembnejših prednosti tudi z vidika našega prihodnjega gospodarskega razvoja, meni V. Podrebarac. Pri izobraževanju moramo misliti na to, kaj bomo potrebovali okoli leta 2000, ko bo zdajšnji rod učencev in študentov najbolj ustvarjalni. Žal se tega pomena izobrazbe in vzgoje premalo zavedamo. To se pozna že v odnosu do predšolske vzgoje. V zadnjem desetletju so na Hrvaškem v tej precej napredovali in je že četrtnina predšolskih otrok v vrtcih. Vendar morajo starši zdaj plačevati že 40 do 50 % oskrbnine, zato se dogaja, da vrtci izgubljajo otroke. Nenehno pozivajo delovne organizacije, naj solidarnostno pomagajo, vendar so uspehi različni.

Kakšna bo prihodnost osnovne šole? Lani so uvedli v prvih petih razredih nove učne načrte, ki so usklajeni z jugoslovanskimi skupnimi programskimi jedri; kmalu bodo uvedli nove programe tudi na višji stopnji. Z osnovno šolo, kakršna je danes, niso povsem zadovoljni. Pravijo, da otroci sicer več znajo kot nekoč, so pa manj ustvarjalni in manj iznajdljivi pri uporabi naučenega znanja. Reforma bi morala v globino, pravi Šušar; s kopičenjem znanja dušimo samostojnost, samoiniciativnost in ustvarjalnost učencev, ki bi jih morali bolj usposabljeti za samovzgojo in samoizobraževanje, razvijati njihovo analitično sintetično mišljenje, jih bolj pripravljati za življenje in delo. V to smer naj bi šla nadaljnja reforma osnovne šole, pravi Šušar, ne pa v podaljševanje osnovne šole, niti ne v celodnevno obliko dela, kot jo razvija Slovenija, ki po Šušarjevem mnenju vklepa učence za ves dan v tradicionalen šolski red in disciplino.

Na univerzo reforma še ni prišla; omejila je le nenadzorovano rast visokega šolstva, ki je v nekaterih republikah preseglala vse svetovne rekorde. Tudi pri

številu »faliranih« študentov dosegamo svetovni rekord, pravi Šušar. Trenutno smo v protislovnem položaju: čim bolj razvita je republika, tem manj ima študentov — in nasprotno. Naš cilj pa je vsekakor sodobna univerza, ki bo razvojna sila za celotno združeno delo.

Protislovnost današnjega časa in zaostrenih gospodarskih razmer doživlja tudi učitelj, ki niha med apologetiko in kritizir-

prosvetnih delavcev že križasto zastajajo za dohodki delavcev v gospodarstvu — kljub rečnicam in obljubam.

Pogovor o teh vprašanih težjih prosvetne delavce v Jugoslaviji, se vedno znova odkriva staremu spoznanju, kako kovidna je država (družba), ki skrbi, kot bi morala za učitelje in vzgojo in kako dolga trajne utegnejo biti posledice take kratkovidnosti. Ti pog-

Bridko je, da začena iskati učitelj dodatni zaslužek že zunaj šole. Tako so na primer na Hrvaškem ugotovili, da ima okoli 50 % učiteljev prosvetnih delavcev bagerje in podobne stroje, ki jih posojajo ali pa imajo najetega delavca, da jih upravlja. Skoraj kot anekdota zveni, da ima ravnatelj šole domačo farmo z 10 tisoč piščanci!

stvom. Že dolgo ni organiziranih družbenih prizadevanj, da bi usmerila najboljše med mladimi v pedagoške poklice. Sindikati ugotavljajo, da osebni dohodki

so se na posvetu — tako kot vseh podobnih priložnosti — končali z nedoločnim upanjem na boljše čase.

J. V.

Opravljen obsežno in odgovorno delo

Dozdajšnji Strokovni svet SRS za vzgojo in izobraževanje sklenil svoje mandatno obdobje

Strokovni svet SRS za vzgojo in izobraževanje se je letošnjega 11. julija zadnjič sestel v dozdajšnji sestavi pod vodstvom predsednika Staneta Kranjca, ki ga je vodil dve mandatni obdobji.

Ob izčrpnem poročilu ali natančneje — delovnem obračunu strokovnega sveta za preteklo štiriletno obdobje, ki smo ga slišali na seji, nam postane jasno, kolikšno in kako odgovorno delo je opravil strokovni svet.

Kot vemo, je bilo v tem obdobju veliko novosti, sprejeti so bili novi zakoni, dokumenti in stališča. Strokovni svet je imel veliko intenzivnega in naporega strokovnega dela, ki je zahtevalo pretanjen posluš in nemalo odgovornosti pri sprejemanju odločitev in zmeraj novih obveznosti. Koptičila so se vprašanja, ki so zahtevala ustrezne rešitve, posebno ob reformi našega šolstva, pa tudi stabilizacijski problemi, ki so zadevali področje vzgoje in izobraževanja, so zahtevali svoje.

Našeje le nekaj pomembnejših nalog, ki jih je v tem času opravil strokovni svet: sprejemanje novih vzgojnih programov za predšolsko vzgojo, oblikovanje nove podobe osnovne šole z novim programom življenja in dela, sprejemanje predmetnikov in učnih načrtov, določanje dinamike uvajanja novosti, oblikovanje pravilnikov itn. Veliko problemov je bilo treba rešiti v usmerjenem izobraževanju, najpomembnejše so bile smernice na vzgojno-izobraževalne programe, učni načrti SVIO, veliko vzgojno-izobraževalnih programov za to področje, usklajevanje jeter, mnenja o nekaterih visokošolskih programih, potrjevanje učbenikov in učil za osnovno šolo in za usmerjeno izobraževanje. Še bi lahko naštevali.

Povedati je treba, da je strokovni svet dopolnjeval številne dokumente in oblikoval stališča, ter se zmeraj znova zavzemal za izboljšanje gmotnega položaja šolstva in učiteljev. Velikokrat je bilo delo strokovnega sveta razpeto med željo, da bi se vse opravilo poglobljeno, in številnimi pritiski in roki. Prav zaradi časovne stiske niso mogli rešiti nekaterih problemov, ki se iz dneva v dan pojavljajo v praksi. Mednje gotovo sodi strokovno izpopolnjevanje pedagoških delavcev, stalno izobraževanje, ocenjevanje v šolstvu in drugi. Te naloge bo moral reševati strokovni svet v novi sestavi v naslednjem mandatnem obdobju. Na seji so članom strokovnega sveta, še posebno predsedniku

Stanetu Kranjcu, izrekli priložnostno in zahvalo za uspešno opravljen delo naši vidni družbeni politični delavci: predsednik skupščine Izobraževalne komisije Slovenije Tone Ferenc, član Republiške konferen-

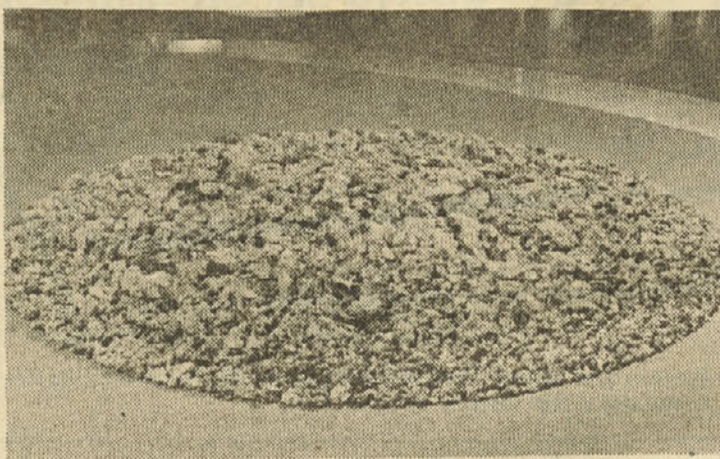
Marjan Jelen in namestnik predsednika Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje tolesno kulturo Jože Miklavc.

Na seji je strokovni svet menil posebno pozornost nameniti vprašanju, med katerim naj omenimo Informacijske enotnih osnovah sistema vzgoje in izobraževanja v Jugoslaviji o delu pri programskih dejavnostih v razpravi je ugotovil, Sloveniji ni treba spreminjati učnih načrtov za osnovno šolo in v njej, ki jih je pripravil Zavod SRS za šolstvo, je dokazala, da učni načrti tehtajo skupna jedra — takole so bila sprejeta na seji predsednika Republiške konference SZ 19. aprila lani. Strokovni svet je priporočil, naj sestavljajo prej dokončajo predlog jedra materni jezik, ki ga mora priložiti Sloveniji za medrepub-

komisijo. Glede usmerjenega izobraževanja so se na seji dogovorili, bodo srednje šole uvajale manjše spremembe v naslednjem letu po navodilih, ki bo pripravil Zavod SRS za šolstvo in jih bodo šole pravočasno prejele. Za večje spremembe srednjem usmerjenem izobraževanju pa bo potrebno nekaj ker bodo temeljile na dogovoru in usklajevanjih za vso Jugoslavijo. Vsi predlogi za globlje spremembe bodo šli prej v javno pravico. Ko so razpravljali vzgojno-izobraževalnih programov za visoko šolstvo, je strokovni svet ugotovil, da s pripravo le-teh zamujamo. Vztrajal je hkrati opozoril pripravljajočim programov, da je treba usklajevati osnutke po dogovoru.

Posebni izobraževalni skupnostim je priporočil, omogočijo srednjim šolam, bodo organizirale svoje tako, da bi končale pouk do junija, popravne in druge naloge pa naj bi opravile 10 dni po koncu leta. Tako bi šole v šolskem letu od septembra do 25. junija imenovaj 190 dni pouka in drugih dejavnosti in tako uresničile manj 95 odstotkov predpisanih šolskih ur. Ob tem je predsednik skupščine Izobraževalne komisije Slovenije Tone Ferenc ločno poudaril, da šole zaokroženega programa ne bi dobile manj denarja.

TEA DOMINKO

Kyoji Takubo: Kido — zažgana zmrznjena zemlja, relief (2r = 3m) z letošnjega bienala likovne umetnosti v Benetkah. Ta osrednji eksponat japonskega paviljona z ekološko temo je izdelan iz odpadnih materialov in delno patiniran z zlato peno. Sicer pripada stalni zbirki Muzeja moderne umetnosti v Toyami.

Izpiti

Program seminarja vključuje tudi opravljanje izpitov in drugih obveznosti. Kandidatom, ki bodo opravili vse obveznosti v skladu s predpisanim programom (glej Objave skupščine in strokovnega sveta PIS za pedagoško usmeritev, Prosvetni delavec, 28. 5. 1984), bomo izdali posebno potrdilo o pridobitvi pedagoško-andragoške izobrazbe.

Prispevek k stroškom izobraževanja

Pedagoško delo krije PIS za pedagoško usmeritev, prispevek za poravnavo materialnih stroškov (literatura, razmnoževanje, administracija) plačajo udeleženci ozir. vzgojno-izobraževalne organizacije, kjer so zaposleni, v višini 3.000 din za seminarje v Ljubljani oziroma 4.000 din za seminarje zunaj Ljubljane.

Prijave

- fotokopijo visokošolske diplome,
 - izpolnjeno prijavnico,
- pošljite do 15. oktobra 1984 na naslov:

CENTER ZA PEDAGOŠKO IZOBRAŽEVANJE, FILOZOF-SKA FAKULTETA, Aškerčeva 12, 61000 Ljubljana (soba 515, tel. 224-011, int. 319).

odprta
šola

Sola prijateljica?

»Trenutek, grem po redovalni-
Hotel sem ugovarjati, da mi ne
za podrobnosti, toda dina-
mlada učiteljica je že odhi-
ela iz avle; kot bi mignil se je vr-
mila z razrednico. Odprla jo je in
pokazala s prstom Medardovo
v kateri se je tiščalo na
desetine drobnih števil; med
nimi so prevladovala petice in štiri-
ce. Čisto ob kraju pa so bile za-
bležene tri zaporedne enojke —
čedi za zadnje matematične šolske
naloge; zaradi teh sem prišel v
šolo.
»Ne vem,« sem dejal, »doda-
mu se kar gre. Oba se ubadava z
nim, žena in jaz. Ampak šolskih
nalog se že tako boji, da je ves
drevnel.«
Ko sem tako govoril, je učite-
lica strmelala v sinove ocene, kot
se jih uči na pamet. Zdelo se mi
da si šele ta trenutek sestavlja
Medardovo podobo; da iz teh
mikroskopičnih števil, ki jih bo
menda zdaj pred koncem leta šeš-
la in iz njih mehanično poteg-
nila končno oceno, razbira svoj
odnos do fantiča.
»Medard se zelo trudi,« je
rekla. »Vendar je počasen.
Vedno oddaja teste med zajmi.
Kar naprej ga moramo čakati.«
»Čudno,« sem protestiral,
»celo v gimnaziji smo pisali vsako
konferenco samo po eno šolsko
nalogo, pa še pred tisto smo trepe-
li, da le kaj. Zdaj pa že v tretjem
razredu kar naprej pišete in piše-
te. Od tedna do tedna. Ta metoda
ni ni vseč. Človek bi rekel, da
am mora zmanjkati časa za ose-
ben stik z otroki.«
»Kaj hočemo, učni načrt nas
priganja,« je rekla suho in gledala
nekam skozme.
»Ne morem si misliti, od kod
enadoma cvetki,« me je jezilo.
»Res je fant počasnih misli, ven-
ar se je naučil množiti, deliti; zna
mere; menda dovolj za tretji ra-
zred.«
»Ne, ni dovolj,« je oporekala
učiteljica. »Dojeti bi moral tudi
abstraktne stvari.«
Spomnil sem se, kako težko
je mojemu sinu prebijati skozi tiste
razdelke v učbeniku, kjer je m-
lelo izrazov, kot npr. elementi,
množica, presek, sklad, lastnost, za-
ložitost, vrednost, odnos, ravn-
mno in prostorsko območje itd.
»Znal sem, da uporabljajo v šoli
pojme nekako samoumevno,
kakor bi šlo za jabolka in hruške.
Najbrž pa bi celo učiteljica prišla
zadrego, če bi kdo zahteval od-
govor, naj skuša te pojme kolikor to-
liko uporabno definirati, tako da
bi bili dostopni otroškemu ume-
njanju. Vsa knjiga je tudi preveč
nabit s čudnimi preglednicami,
z grafičnimi ekshibicijami,
z matematičnimi znaki (še nikoli
nisem videl!) in podočno šaro.
Tej grozno učeni navlaki se sicer
preprosto matematično znanje
prav duši. Poglavlja o novi mate-
matiki (in računalništvu) so za
očuhov raztresena po knjigi ne-
kako naključno, kakor očvirki v
pehovki. Vendar jih je dovolj, da
otrok zbega, ko se sicer mora
ugovarjati z »navadnim« množe-
njem in deljenjem. Opazil sem
stadi, da so tiste novomatematične
strani v učbeniku v glavnem osta-
le bele, nepisane, kar je kaza-
lo, da jim tudi učiteljica ni name-
njala večje pozornosti. Zazdele so
mi kot smešna afektacija, kot
nekakšen hibrid, ki nima drugega
namenja, kakor da sramežljivo
priganja nekoč vzpostavljene, a
ničeno preživele učne sheme.
Toda hotel sem biti disciplin-
iran. Navzlic takim spoznanjem
sem se skušal spustiti v boj s tisto
učenoostjo. Naivno sem mislil, da
bi moje predvojno gimnazijsko
znanje, čeprav že kar precej po-
zabljeno, vendarle moralo zadoš-
titi, da bi lahko pomagal devet-
letnemu otroku. Zmotil sem se.
Tovrstne instrukcije sem moral
prepuštili mlajši soprogi. Peda-
goško kloniti sem moral pred
igrami z vrati, pred »na cilj hi-
tečimi ploščicami«, pred »preki
množic«, pred »odnosi med ele-
mentmi« in sploh pred vsem tistim,
kar sodi v sklop nove matemati-
ke.
»Pa bi prišli v šolo,« je veselo
dejala učiteljica, ko sem ji potožil

svojo nemoč. »Prav rada bi vam
razložila, kako je s temi rečmi.«
Sic! Precej po srečanju z Abra-
hamom naj bi še sam malo hodil v
osnovno šolo, da bi lahko pomag-
al tretješolčku!
»Abstraktne stvari, pravite,«
sem ponovil. Potem sem zarob-
bantil: »Tisto, kar otrok zna, na-
med osnovne računske operaci-
je, se je v glavnem naučil doma. Z
vašimi metodami mu boste šolo do
kraja priskutili, če mu je že niste!«
Učiteljica je trznila. Oči so se ji
zabliskale. Zabrutila mi je: »Vi,
vi boste otroku šolo priskutili! Vi,
ambiciozni starši! Vi, ki otroke
doma priganjate k učenju, da bi
bili po vsej sili odličnjaki! Prav
vašemu moram dostikrat pogle-
dati skozi prste!«
Zaprlo mi je sapo. Sklonil sem
glavo, se opravičil, pomirjujoče
podal učiteljici roko in se poslo-
vil.
Imel sem kaj premišljevat.
Pred očmi se mi je odvrtil film
tega in prejšnjega šolskega leta. V
drugem razredu je Medard hudo
zbolel in zamudil kar 70 šolskih
dni. Na bolniški postelji se je nau-
čil poševanko; s tresočimi,
komaj pregibnimi prsti je zlagal
ploščice za poševanko in se vese-
lil, ko se mu je posrečilo spet in
spet za minuto skrajšati tisto bolj
rokohtersko kot miselno operaci-
jo. Ko je proti koncu šolskega leta
spet hodil v šolo, smo ga spodbu-
jali doma, spodbujali so ga so-
šolci in lanska uvidevna učiteljica,
videč, kako ga priganja silna
notranja nuja, da bi bil čimprej
spet enakovreden tovarišem. Se
bolj ga je priganjal strah, da mu
ne bi bilo treba razreda ponavlja-
ti. Zmagal je v neenakem boju.
Izdelal je s prav dobrim — tudi v
matematiki — in prejel posebno
priznanje za trud.
»Mamica, boš videla, drugo
leto bom pa še boljši,« je ves svet-
tal zagotavljal.
Možgansko vnetje, ki ga je bil
prebolel, mu na srečo ni pustilo
posledic. Ostal pa je krhek, res
tudi počasen. V tretjem razredu
so se mu vrstili prehladi, gripe,
angine, pa s temi povezano malo-
dušje. »Zakaj so vsi drugi zdravi,
jaz pa kar naprej bolan,« je tožil,
ko smo ga toliko noči budili in mu
dajali antibiotike.
Večkrat čez leto smo prosili
novo razredničarko, naj skuša
upoštevati te okoliščine; naj vsaj
malo pazi, da se ne bo preveč
potil in utrujal pri telovadbi (prvo
polletje je bil tega predmeta
oproščen) in naj mu pomaga, da
bo nadomestil učne zamude,
skratka, naj ravna z njim »neko-
liko individualno«, kakor pogo-
sto pravimo. Kljub njenim obljub-
bam (že izrekala jih je na hitro in
malomarno) pa smo se lahko nič
kolikorkrat prepričali, da ne želi
biti Medardu nič več kot učiteljica
strokovnjakinja, hladna zbiralka
redov, opravičil in zdravniških
potrdil. »Pravična« pedagoginja,
ki »delo po predpisih« in se ne
mara zamujati z ničimer, kar bi
presegalo ožje pojmovano učitel-
jsko službo. Vsa zanesena od po-
klicnega aktivizma — vsaj tako je
kazalo — ni videla pred seboj nič
drugega kot brzež od postavlje do
postavke učnega načrta, odklju-
kavati poglavja, zasipavati otroke
s testnimi formulirji ter vesino
beležiti reče, ki so ji pomenili bi-
rokatičen fetiš, ne pa sredstvo
spodbude. Očimo je videla v
učencih bolj skupek žive snovi
kakor pa trideset posameznih duš
in usod, od katerih vsaka terja
svojevrstno obravnavanje in svo-
jevrstno presojo. Brez dvoma je
bila na strani boljših, bolj nadar-
jenih dečkov in deklic, tistih, ki ji
niso povzročali simosti in niso iz-
kušali njene potrpežljivosti.
Ne materi ne meni ni prišlo na
misel, da bi silila otroka, naj bi
bil odličnjak. Vendar ova morala
oba temeljito poseči v njegovo šol-
lanje, ko sva opažala, da se v svoji
celodnevni šoli bore malo nauči.
Sedim uram, ki jih je preživljal
v razredu, je bilo treba redno do-
dajati še kaki dve uri učenja
doma. Poleg matematičnih razlag
in vaj so čakale Medarda številne
druge naloge. Treba se je bilo uk-
varjati s slovnico, se učiti pesmic,

poglavij spoznavanja narave in
družbe, brati in pisati obvezno
berivo, obnavljati knjige za
bralno značko in delati še marsi-
kaj. Če smo hoteli, da bi ostalo
otroku dovolj časa za počitek,
smo mu morali do skrajnosti
omejiti svet igre in zunajšolskih
interesov (klavir, lego kocke, lep-
ljenje raket in letalskih modelč-
kov, poslušanje jezikovnih kaset,
listanje po zgodovinskih in nara-
voslovnih enciklopedijah). Iz
tedna v teden je bil fant ne samo
bolj in bolj preutrujen, temveč
tudi vse bolj navlečen, nevoljen,
brez veselja, hrepeneč edino po
odrešilnem petku. Vsak dan težje
smo izvelkli iz njega, kaj je delal
in doživel v šoli; postajal je živ-
čen, zagrenjen, kratko malo ope-
šal je. Ker se ni več mogel prav
zbrati, si je naposled prislužil več
slabih redov iz matematike, tako
da mu je bilo treba zapisati v spričevalo trojko. Poprejšnje celo-
letno prizadevanje ga je sicer ob-
varovalo še slabšega reda, ni pa
ga moglo rešiti občutka neuspeš-
nosti. Izdelal je še vedno s prav
dobrim, a trojka ga je zaskelala in
potrla. K njegovim bridkim čust-
vom je nemalo pripomoglo to,
da tudi v drugih dveh glavnih
predmetih — slovenščini in spoz-
navanju narave in družbe ni do-
segel najboljših ocen, čeprav se je
trudil in se zares veliko naučil.
»Ali bom sploh kdaj imel kakšno
petico?« je zamišljeno stokal.
Zaman je bil otrokov trud — pa
tudi trud staršev — da ne bi nau-
čenih pesmic samo zdrdral, mar-
več jih povedal smiselno prav in
lepo; zaman domača razglablja-
nja o tem, kaj je hotel povedati pi-
satelj s Peharjem suhih hrušk ali z
Martinom Krpanom; zaman le-
popisni trud — izničili so ga
slabše opravljeni šolski nareki;
zaman so bila neskončna gulje-
nja, da bi ja znal suženjsko na
pamet odgovoriti na 30, 40 pisnih
vprašanj o človeškem telesu, av-
nojskih sklepih, gorah in kotli-
nah, jugoslovanski armadi, kom-
pasu in tlorisu, starih Rimljanov,
elektriki in plinu, predsedniku
Titu, delih kolesa, srednjeveški
Ljubljanji, aktualno političnih
kraticah, datumih in letnicah,
okolici šole, Turkih, kmelijskem
kolobarjenju itd. — torej o skoraj
neverjetno abotni zmesi spozna-
vanja narave in družbe, začinjeni
s »politično« donečimi frazami.
Zaman je bilo garanje, zaman so
bile stiske, ko se je ves tresoč od
treme spet in spet odpravljati pisat
tiste peklenske teste čez obsežen
del snovi ali kar čez celoletno
snov, kakor da spet in spet dela
maturo ali popravljalni izpit.
Zaman sta bila vsa tretješolčkova
odpoved in prizadevanje, da bi bil
kos temu drilu. Namesto prizna-
nja si je prislužil opozorilo, da se
mu je pogledalo skozi prste. Kot
po nekakšnem gravitacijskem za-
konu so mu — počasnem in ne-
bistremu? — zaključili vse reče
navzdol. Vtaknili so ga v predal,
iz katerega je težko priti na svetlo.
Ta predal je rezerviran za priza-
devne, za tiste, ki »se ne znajdejo«
in niso uspešni. Zanimiv odsev
naših splošnih družbenih pojmo-
vanj o vrednosti dela!

Potisnjen v neusmiljene skrip-
ce, kako izbrati manjše zlo, sem se
moral odločiti za nepedagoško
ravnanje; povedal sem sinu, da je
zame vreden več, kakor kaže šol-
sko spričevalo; da vem, koliko v
resnici zna; da naj se že zgodaj
nauči razumeti, kako utegne biti
svet krivičen. Moral sem mu
dvigniti ponižano srce, četudi sem
pri tem ivegal, da se bo nalezal
potuhe.
Glede na posebne okoliščine
(bolezen, rekonvalescenca) je
morda Medardova zgodba neko-
liko netipična, po svoje pa ven-
darle razkriva slabosti v našem
šolsstvu. Ko sem intenzivno
spremljal sinovo pot skozi tretji
razred, sem se prepričal, da učni
načrt na eni strani skuša prehte-
vati rast otrokovih spoznavnih
zmožnosti, na drugi stran pa
učenca preobremenjuje s površno
in pogosto maloumno »vsestra-

nostjo«. Zlepa se ne moremo
znebiti modnih muh, bohoto se
težnja po pifljanju brez miselne
zasnove in globine. Tako napar-
berkovano »znanje« se kajpada
hitro in brez škode pozablja. V
obilni meri preprega naš pouk
»politična« indoktrinacija, oprta
na vsiljivo enostranost (primere,
zglede, uporabne naloge zgolj iz
»našega sveta«), na cenena akti-
vistična gesla in na frazeološko
latovščino, ki jo poznamo iz raz-
nega »gradiva« in je Slovencem
že dodobra skvarila jezik.
Medardova zgodba prča tudi o
značilno »sodobnih« odnosih
med učitelji in učenci. Mislim
sicer, da velikanska večina naših
šolnikov pojmuje in opravlja svoj
poklic tako, kot vsi želimo; zdi pa
se mi, in ta občutek mi potrjujejo
izkušnje mnogih znancev, da je v
učiteljskem delu marsikdaj pre-
malo posluha za učenčevo osebnost.
Ali ne ugaša tista toplota, ki
jo je premogla »učilna zidana«,
naša slovenska šolska tradicija?
Obilo je primerov, ko dandanes
nešteto krat ponavljani mani-
fest, da je šola otroku prijateljica
in drugi dom, zveni vse prej kot
prepričljivo. Vzrokov za takšen
tok stvari je cel kup; eden najpo-

membejših je pač, da družba
premalo ceni delo učiteljev, kar je
zlasti videti iz njihovega neustrez-
nega nagrajevanja. Ko se šolniki
primerjajo z drugimi delavci, se
težko rešujejo pred občutki manj-
vrednosti, eksistencialnega neza-
dovoljstva, zagrenjenosti. Samo
zelo etično močnim in poklicno
gorečim učiteljem se posreči, da
del njihove slabe volje (k le-tej
prispevata tudi zbežanost ob ne-
prestanem reformiranju in neje-
volja spričo tega, da jih preobre-
menjujejo z administrativnimi
opravili) ne prehaja na otroke in
se ne zgloša v vsakršno kvarno
ravnodušnost.
Ni še dolgo, ko sem nekje pre-
bral statistične ugotovitve, da
skoraj polovica odraslih mladi-
ncev v Jugoslaviji ostaja komaj
na pol pismenih. Večkrat sem že
tudi slišal, prav iz ust profesorjev,
kako slabo obvladajo maturantje
osnovne računske operacije (ta
čas, ko brezhibno uporabljajo ra-
čunalnike). Znano je nadalje, da
vlada v zgodovini in drugih hu-
manističnih predmetih skoraj
brezupna tema. Šola se vede do
učenca brezosebno in ga usmerja
zgolj v »moderni« učno konfek-
cijo pa prek te v mrtve kote biva-
nja. Ali je po vseh teh spoznanjih
res še prijateljica mlademu člove-
ku?
Toda — naj bo dovolj črnogle-
dih premišljevanj. Zapisal sem
jih, ne da bi hotel obtoževati,
marveč zato, da bi pripomogel k
spreminjanju razmer.
ZVONE KRŽISNIK

Oto Jurgec: Brez besed

Sproščenenost otrok ob vstopu v šolo

V prvem razredu ni lahko niti učencu niti učitelju
Vstop v šolo je eden najpo-
membejših trenutkov v člove-
kovem življenju. Prehod iz pred-
šolskega obdobja v šolsko pome-
ni vključevanje otroka v živ-
ljenje in delo širše družbene
skupnosti, pomeni pridobivanje
pravice v tem okolju pa tudi pre-
zevanje nekaterih obveznosti.
Otrok se začne šolati v določeni
starosti (določeni z zakonom),
ob tem pa dokaj uspešno uresni-
čujemo zahtevo po otrokovi
ustrezni šolski zrelosti.
Kakšne so značilnosti šest —
ali sedemletnega otroka, ki
vstopa v šolo, imamo natančno
opisano v strokovni psihološki in
pedagoški literaturi, pa tudi vsi
praktiki jih poznajo. Drugo
vprašanje je, koliko te značilno-
sti in posebnosti upoštevamo pri
vzgojno-izobraževalnem delu v
razredu. Mnogo manj so razi-
skane tudi prvošolčeve težave ob
prehodu iz predšolskega v šolsko
obdobje. Še nikoli se nismo or-
ganizirano lotili reševanja teh
otrokovih problemov.
V prvi razred vstopajo otroci,
ki se med seboj zelo razlikujejo;
to je razumljivo, saj so v predšol-
skem obdobju sprejemali zelo
različne namerne in nenamerne
vzgojne vplive, živeli so v razli-
čnih življenjskih razmerah, oko-
ljih, vključevali so se v različne
dejavnosti. To pa pomeni, da
čaka učitelja v prvem razredu iz-
jemno težko delo, če želi upoštevati
vse razlike v razvojni stopnji,
potrebne in interesih otrok.
Vsi vemo, da v prvem razredu
ni lahko niti prvošolcu niti učitelju.
Kako onemu in drugemu olajšati
težave? Učiteljevo delo
bo toliko lažje in uspešnejše, ko-
likor bolj bo poznal in razume-
l učence, učenčevo pa, kolikor
bolj bo šolsko delo usklajeno z
njegovimi potrebami in razvi-
tostjo, kolikor manjše bo nes-
kladje med vzgojnim režimom
predšolske in šolske stopnje.
Minili so časi, ko je otrok pri-
šel prvič v šolo z velikim strahom.
Danes čakajo otroci na šolo ne-

dejavnost v predšolski dobi je
igra. Te dejavnosti ni mogoče
sprožiti drugače kot z otrokovo
pripravljenostjo, da se vključi
vanjo, torej z njegovo spontano
željo. Tudi dejavnosti na po-
dročju glasbene, likovne in ple-
sne vzgoje temeljijo na otrokovi
sproščeni, hkrati pa jo razvi-
jajo, skratka: otrok na teh po-
dročjih ne bo ustvarjal, če ga
bomo prisilili k sodelovanju.
Sproščenenost in spontanost
otrokove dejavnosti v družbeno
organizirani predšolski vzgoji
spodbuja tudi vzgojni program,
ki temelji na življenjskih okoliš-
činah, omogoča pa tudi organi-
zacijsko privlačnih situacij, ki zbu-
dijo otrokom željo po sodelova-
nju in dejavnosti.
Otrok prvič v šolskem
okolju
Po podatkih analize, ki je bila
opravljena v kranjski občini,
lahko sklepamo, da novo okolje
otroka preveč pogosto zavre v
sproščeni komunikaciji. Ugotov-
ljeno je (vse učiteljice elemen-
tarke so ocenile vse prvošolce v
kranjski občini — 962 učencev),
da je bilo v prvem mesecu šole
pri pouku nesproščeni kar 54 %
učencev. Razumljivo je, da je za-
radi tega njihovo sodelovanje pri
šolskem delu ovirano, saj otrok
zaradi nesproščeni ne more
pokazati, kaj zna, njegova go-
vorljivost je lahko bistveno zav-
ta. Ko so pred njim nenadoma
bistveno drugačne zahteve in mu
to, kar je bilo prej dovoljeno in
zaželeno, postane prepovedano,
se lahko hitro zmede ali umakne
v pasivnost, lahko pa poskuša s
kljubovanjem v negativni obliki
nadomestiti svojo potrebo po de-
javnosti.
Dr. Nuša Kolarjeva je že pred
leti zapisala (Sodobna pedagogi-
ka, št. 7—8, 1978, str. 279): »K
sproščeni, ustvarjalni aktiv-
nostim usmerjen predšolski
Nadalj, na 4. str.

pobude odmevi

Res je, kar ugotavljajo nekateri učitelji: pri marsikaterem pomembnem delu, ki ga nalagajo različni zakoni in predpisi, so prepuščeni sami sebi, za takšna dela niso dovolj usposobljeni in usmerjeni. Tako je tudi pri zasnovi in dispoziciji za letno pripravo na vzgojno-izobraževalno delo, ki jo opredeljujejo Zakon o osnovni šoli, Pravilnik o pedagoški dokumentaciji v osnovni šoli in Smernice za delo osnovnih šol. Tako pomembna naloga kot je strokovno in metodološko ustrezno načrtovanje učiteljevega dela, vsekakor zasluži večjo pozornost, saj so zelo redki strokovni prispevki, ki obravnavajo to tematiko. Ker smo na začetku novega šolskega leta in je zato letno načrtovanje dela ena najbolj aktualnih nalog učiteljev, naj bi s tem prispevkom pomagali učiteljem, sočasno pa spodbudili tudi različne pedagoške in strokovne delavce, da se nam pridružijo v naših razmišljanjih.)

Ni treba posebej dokazovati, da z ustreznim načrtovanjem zagotavljamo višjo stopnjo modernizacije, intenzifikacije in racionalizacije vzgojno-izobraževalnega dela. Zato mora biti načrtovanje zasnovano na čvrstih postavkah, metodologija in vsebina načrtovanja pa morata zagotoviti realnost načrtovanja; to pomeni, da je treba upoštevati čas, ki je na voljo, obseg in zahtevnost različnih vrst dela, možnosti za izvedbo in druge posebnosti. Priprava mora omogočati pregled nad količino in kakovostjo dela. To pa pomeni, da je treba za posamezno vrsto dela določiti tudi merila za ocenjevanje dosežkov. Tudi letna priprava namreč pripomore k sistematičnemu uresničevanju smotrov in nalog različnih vrst vzgojno-izobraževalnega dela (opredeljene so v 33. in 110. členu zakona). Upoštevati moramo tudi obveznosti, ki jih sprejme učitelj pri dogovoru o delu v šoli. Zato se loti učitelj oblikovanja letne priprave po dogovoru o prevzemu posameznih nalog in opravi ali ob pripravi letnega delovnega načrta šole. Letno pripravo predloži ravnatelju v roku, ki je opredeljen s statutom šole.

Strokovne usmeritve in pomembnejše učiteljevo delo

Letna priprava na vzgojno-izobraževalno delo temelji na letnem delovnem načrtu šole. V letnem delovnem načrtu opredeli šola tudi temeljne prednostne naloge in poudarke svojega dela v šolskem letu ali v daljšem obdobju. Zato je primerno in potrebno, da učitelj v začetnem poglavju opredeli svoje (dogovorjene) naloge in usmeritve.

Učitelj tudi sam načrtuje strokovne usmeritve in določi najpomembnejše delo. Vključuje se v različne naloge, ki so opredeljene na republiški ravni in potekajo v posameznem šolskem letu usklajeno in dogovorjeno v vseh šolah (npr. spremljanje uvajanja programa življenja in dela osnovne šole). Posamezne šole ali učitelji se lahko vključijo v raziskovalne ali druge naloge, ki jih vodi in usmerja strokovna ali raziskovalna organizacija ter jih izvajajo na podlagi medsebojnih sporazumov in dogovorov (npr.: REHC, sodelovanje pri nalogah Pedagoškega inštituta ali Zavoda

Načrtno do boljše strokovnosti

Letna priprava učitelja na vzgojno-izobraževalno delo

SRS za šolstvo, sodelovanje pri nalogah v okviru skupnosti osnovnih šol ali občinskih aktivnosti in podobno).

Posamezne šole in učitelji pa opredelijo naloge, ki izhajajo iz posebnosti dela šole ali posameznega razreda (npr. aktivni učitelji razrednega pouka ali posameznega predmeta na šoli). Z opredelitvijo prednostnih nalog ali strokovnih usmeritev zagotovi učitelj perspektivo svojega dela, ki se iz leta v leto dopolnjuje, s tem pa svoje delo tudi strokovno razvija. Tako učitelj v strokovnih usmeritvah opredeli v skladu z delovnim načrtom šole tiste skupne in posebne naloge, ki jih bo uresničeval ob ustreznih metodologiji v posameznem šolskem letu. Te naloge se lahko različno konkretizirajo: nekaj se jih postopno identificira na učiteljskih konferencah ali na sklepni konferenci pri obravnavi letnega poročila šole, nekatere naloge se lahko izoblikujejo na podlagi razprav v svetu šole in svetu staršev, nekatere v občinskih in šolskih aktivnostih v pogovoru ali ob razčlenitvi dela z ravnateljem ali šolskimi svetovalnimi delavci, lahko pa izvirajo tudi iz posebnih razmer dela in življenja posameznega oddelka ali značilnosti posameznega predmeta. Učitelj si v šolskem letu izbere eno ali nekaj usmeritev (največ tri), ki jih bo lahko uresničil. Pri opredeljevanju posameznih usmeritev in pomembnejšega dela je mogoče približno oceniti dosežke in razvoj posamezne šole in učitelja pa tudi to, koliko se učitelj zaveda svoje vloge in nalog, ki jih opravlja. Poleg tega bolj subjektivnega dejavnika pa je treba upoštevati tudi razmere, v katerih deluje, saj prav te lahko pomembno vplivajo na strokovno usmeritev dela.

Učitelj tako v začetnem (uvodnem) delu letne priprave na vzgojno-izobraževalno delo določi naloge, ki so se posebno pomembne in jih bo uresničil pri celotnem delu ali pri pouku posameznega predmeta ali dejavnosti. Te naloge se lahko nanašajo na vsebinska, vzgojna, didaktična in organizacijska vprašanja. Vsebinski sklepi temeljnih usmeritev učiteljevega dela so identični s temeljnimi usmeritvami novega programa življenja in dela osnovne šole. Te temeljne usmeritve pa so:

— **Skrb za celosten razvoj učencev** (npr.: uveljavljanje aktivnih oblik dela pri pouku, vključevanje učencev v različne dejavnosti in spremljanje njihove uspešnosti, usklajevanje zahtevnosti in obremenitve učencev, vzgoja zdravstveno ogroženih učencev in učencev s posebnimi učnimi težavami, uveljavljanje vzgojnih področij, oblikovanje razrednega kolektiva, vključevanje učitelja v podaljšano bivanje ipd.).

— **Uveljavljanje aktivnosti, ustvarjalnosti in samostojnosti učencev** (npr.: vloga pouka in njegova organiziranost v zvezi z ustrezno dejavnostjo in večjo samostojnostjo učencev, uveljavljanje primernih oblik dela, ki spodbujajo razvijanje samostojnosti in odgovornosti učencev, vpliv učencev na širjenje in bogatjenje dejavnosti oddelka, medsebojna pomoč učencev, njihova skrb za manj uspešne sošolce, za dobro počutje in razpoloženje, vključevanje učencev v dejavnosti organizacij, društev in klubov v krajevni skupnosti ipd.).

— **Uveljavljanje delovne vzgoje in usmerjanje učencev** (npr.: vloga pouka pri uveljavljanju različnih oblik delovne vzgoje; povezovanje, interakcija in integracija pouka in samostojnega učenja; neposredno sodelovanje učencev pri načrtovanju, organizaciji, izvajanju in vrednotenju različnih dejavnosti oddelka; organizacija in izvajanje delovnih akcij, proizvod-

nega in drugega družbeno potrebna dela; vključevanje učencev v tehnične interesne dejavnosti; sodelovanje v šolski zadruzi, vključevanje učencev v pouk fakultativnih predmetov ipd.).

— **Podružbljanje življenja in dela** (npr.: aktualizacija pouka, izvajanje pouka zunaj šole, javnost dela oddelka in sodelovanje staršev pri reševanju različnih vprašanj, ki se pojavljajo v oddelku; izvajanje različnih oblik pedagoškega usposabljanja staršev, vključevanje učiteljev pri organizaciji in izvajanju različnih dejavnosti in akcij za mladino in občane v krajevni skupnosti ipd.).

— **Učinkovita in funkcionalna organizacija vzgojno-izobraževalnega dela** (npr.: funkcionalna organizacija pouka — strukturiranost učne ure, razporeditev in povezanost sestavin vzgojno-izobraževalnega dela glede na starost in razvojno stopnjo učencev, organizacija dela in združevanje sestavin glede na velikost oddelka in združevanje učencev v učne skupine ipd.).

— **Povezovanje s predšolsko vzgojo in z usmerjenim izobraževanjem** (npr.: postopno prehajanje od oblik in metod predšolske vzgoje na šolsko delo in postopno povečevanje zahtevnosti, zlasti v 1. razredu, sodelovanje v vzgojiteljski pri izmenjavi pedagoških vprašanj in ugotovitev o otrocih, razvijanje samostojnosti in odgovornosti učencev, sodelovanje z učitelji srednjih šol pri usklajevanju zahtevnosti z vidika ustreznosti prehoda ipd.).

Pri tem načrtovanju je treba določiti tudi vsebine in oblike uresničevanja in načine spremljanja.

Vzgojno-izobraževalno delo z učenci

V učiteljevi letni pripravi na vzgojno-izobraževalno delo z učenci so zaobsežene vse dejavnosti ali vrste, vsebina in obseg dela, ki ga bo opravljal učitelj z učenci v posameznem šolskem letu. Ta priprava obsega:

— **pouk** (razred-i, predmet-i, število ur na teden in v letu) in **dejavnosti**: (vrsta, vsebina, obseg in predvideni rok in kraj uresničevanja). Učitelj načrtuje v obsegu dejavnosti tudi ekskurzije in drugo podobno delo, npr. ogled razstav, prireditve, tekmovanja in šolo v naravi, delo v podaljšanem bivanju in v celodnevni osnovni šoli. Opomba: Letno pripravo na pouk (podrobni učni načrt) pripravi posebej na podlagi predmetnika in učnega načrta in je priloga učiteljeve letne priprave na vzgojno-izobraževalno delo;

— **dopolnilni pouk** (razred-i, predmet-i, število ur na teden in v letu);

— **dodatni pouk** (razred-i, predmet-i, število ur na teden in v letu);

— **fakultativni pouk** (predmet-i, število ur na teden in v letu, predvideni rok);

— **interesne dejavnosti** (vrsta interesne dejavnosti, vsebina, cilji, organizacija in obseg dela; število učencev, število ur na teden in v letu in rok izvajanja dejavnosti, dejavnosti, pri katerih bo učitelj sodeloval in jih pedagoško usmerjal);

— **druge dejavnosti**: bralna značka, športna značka, prometna značka, kurirčkova pošta, vesela šola, JPI, različna srečanja in tekmovanja učencev, npr. likovne kolonije, tabori ipd. — obseg dela zunaj pouka, organizacija in razporeditev dela;

— **tečaje** (vrsta, vsebina, obseg in rok izvajanja);

— **delo oddelčne skupnosti** (okvirna vsebina dela po mesecih, sodelovanje z drugimi učitelji, starši in tistimi, ki se bodo vključevali v delo oddelčne skupnosti);

— **mentorstvo organizacijam in skupnostim učencev** (organi-

zacija oziroma skupnost učencev, okvirni načrt dela);

— **druge naloge** (rekreacija učencev, odmori, zdravniški pregledi učencev in drugo sodelovanje z zdravstveno službo, skrb za varnost učencev v prometu, šolska prehrana, področje SLO in DS, časovni obseg in roki);

— **proslave, prireditve in manifestacije**.

V letni pripravi je treba tudi določiti, kako bomo spremljali uresničevanje vsebin in obsega dela.

DRUGE NALOGE V ZVEZI Z VZGOJNO-IZOBRÁŽEVALNIM DELOM

V tem obsegu načrtuje učitelj naloge, ki so povezane z vzgojno-izobraževalnim delom z učenci in z njegovimi prizadevanji za dvig strokovnosti in kakovosti dela. Take naloge so:

— **pedagoško, strokovno in družbeno-politično izobraževanje in usposabljanje**;

— **individualni študij**: pedagoške, strokovne in družbeno-politične teme (literatura), namen, roki;

— **strokovni aktivni**: razredni (predmetni); šolski: vsebina, oblika, roki občinski: vsebina, oblika, roki regionalni: vsebina, oblika, roki;

— **strokovni študij v obsegu šole**: učiteljski zbor (ali — in druge organizacijske oblike): vsebina; študij v obsegu šole: študij v obsegu učiteljskega zbora in drugih skupin: vsebina, oblike, roki;

— **druge oblike izobraževanja in usposabljanja**: seminarji, predavanja, posveti ipd.: vsebina, roki;

— **mentorstvo pripravnikom**: vsebina, organizacijske oblike in obseg;

— **razrednikovo delo** (poleg neposrednega dela z oddelkom ali razredom): vrste dela, vsebina, obseg;

— **sodelovanje s starši**: oblike sodelovanja, vsebina, obseg;

— **druge delovne obveznosti**: opravljanje drugih nalog (npr.: urejanje zbirke, kabinetov; vodstvo aktiva);

— **družbeno-politično delo**: članstvo in funkcije v družbeno-političnih organizacijah na šoli, v krajevni skupnosti, občini;

— **članstvo in funkcije v samoupravnih organih šole in delegacijah samoupravnih interesnih skupnosti**;

— **članstvo in funkcije v strokovnih društvih**;

— **druge družbeno-politične funkcije**;

— **nenaprtovalne naloge**: vrsta, vsebina, rok, obseg.

Preglednica vrste in obsega dela po področjih in ocena uresničitve

Zaradi preglednosti je treba predstaviti celoten program in predvideni obseg dela (letno število ur). Ob koncu šolskega leta na podlagi sprotnih zapisov o uresničevanju nalog ali o opravljenem delu (upošteva tudi dela in naloge, ki jih ni načrtoval), pogovorov in ugotovitev ravnatelja, šolskih svetovalnih delavcev, šolskih aktivov in strokovnih organov šole, ugotovitev pedagoške službe in drugih učiteljev ocen obseg in kakovost uresničevanja nalog z vidika smotrov, zastavljenih nalog in pogojev.

Priloga: Letna priprava na pouk.

Letna priprava na pouk (podrobni učni načrt)

Letna priprava na pouk obsega zlasti: opredelitev ciljev, razvrstitev vzgojno-izobraževalnih vsebin po tednih ter opredelitev temeljnih oblik in metod dela. Zato se je treba lotiti oblikovanja letne priprave na pouk poglobljeno in selektiv-

no; učitelj naj opredeli cilje vsebine in druge sestavine priprave tako, da bo v skladu s pogoji in možnostmi zagotovil, da si bodo učenci pridobili najpomembnejše ali temeljno znanje, si pri pouku razvijali sposobnosti in interese ter se osebnostno vzgojno oblikovali.

Ker imajo šole in razredi različne možnosti za delo, pričujemo, da opredeli učitelj načrt začetku letne priprave na pouk prostorske in druge razmere za izvajanje pouka. Oceniti naj ustreznost (velikost in opremljenost) učilnice, drugih prostorov in zunanjih površin za izvajanje pouka (in dejavnosti) opremljenost razreda (šole) s pravnimi viri, učili in drugimi sredstvi za pouk posameznega predmeta pa tudi možnosti za sodelovanje s starši in drugimi dejavniki pri izvajanju pouka (ogledi in ekskurzije, pogovori, neposredno vključevanje v pouk ipd.).

Sledi tedenska razporeditev vsebin in drugih sestavin priprave za posamezen razred po posameznih predmetih in za dejavnosti.

Upoštevati je treba 38 tednov; to pomeni, da načrtuje učitelj izvajanje dejavnosti v obsegu določenih in dogovorjenih tednov, pri razporeditvi učnih vsebin na vse leto pa je treba upoštevati tudi čas za sprotne utrjevanje, ponavljanje in preverjanje ter utrjevanje in ponavljanje snovi ob koncu šolskega leta.

Zaradi psiholoških in drugih posebnosti učencev ter didaktičnih načel v letni pripravi razredni pouk ni nujno upoštevati razporeditve predmetov po predmetnih področjih v predmetniku. Povezovanje vsebin predmetov in dejavnosti zagotovimo z opredelitvijo vodilne teme (ne v pomenu strnjivosti ali koncentričnosti), ki opredeljuje vsebinsko povezanost in prepletene predmete. Vodilna tema izhaja predvsem iz vsebine spoznavanja narave in družbe, lahko pa tudi iz vsebin drugih predmetov.

V obsegu tedenskega načrtovanja za posamezen predmet učitelj opredeli:

— cilje in naloge

— vsebinsko področje, učno temo iziroma učne enote

— število učnih ur (predvidenih za obravnavo in utrjevanje teme oziroma enot)

— oblike in metode dela

— vire (literaturo) in učna sredstva

— vključevanje vzgojnih področij

— opombo o uresničevanju pri posameznih predmetih zlasti pri likovni, glasbeni in telesni vzgoji, so sestavine letne priprave na pouk glede na naravo in naloge predmetov drugačne, vendar se v bistvu »ujemajo« z navedenimi, saj zagotavljajo dovolj jasne opredelitve o nalogah, razporeditvi vsebin in izvajanju pouka posameznega predmeta in s tem tudi kakovost uresničevanja.

Priporočamo, da si učitelj poleg priročnikov za posamezen predmet na razredni in predmetni stopnji, ki vsebujejo tudi navodila ali napotke za načrtovanje dela, ogledajo še poglavja o načrtovanju pouka in drugega dela v Pedagogiki II (CZ, Ljubljana 1968), V. Poljaka: Didaktika (CK, Ljubljana 1974), P. Simleša: Pedagogika (PKZ, Zagreb 1971) in Sodobno pedagoško delo avtorjev B. Marentič, F. Strmčnika in A. Tomič (ZS, Ljubljana 1975).

Opomba:

1) Zamisel o vsebinski zasnovi letne priprave na vzgojno-izobraževalno delo je izoblikovala delovna skupina pri Zavodu SR Slovenije za šolstvo, v kateri so poleg avtorja prispevka še Marjka Koruza, Ljudmila Ječnik, Vida Bukovec in Breda Konjar.

MILAN ADAMIČ

Sproščenost otrok ob vstopu v šolo

Nadalj. s 3. str.

otrok, bi moral, če naj bi v tem pogledu potekal vzgojno-izobraževalni proces kontinuirano, tudi v šoli, ob programu, ki naj bi bil sicer v svojih ciljih in vsebini specifičen, najti podobne možnosti svobodne fleksibilne uporabe prostorov, učnih sredstev, postavljanja vprašanj učitelju in drugim, pestre, življenjske situacije prilagajene dejavnosti, z možnostjo ustvarjalnosti in različnih področjih. Le če bo otrok tudi v šoli naletel na podobne možnosti sproščene udeleževanja, kot jih je imel na predšolski stopnji, si lahko obetamo, da bo na prvi stopnji začeto prizadevanje v smeri sproščanja otrok rodilo zaželene sadove. Le tako bo otrok sproščeni način udeleževanja tudi v šoli uveljavil v pozitivni, konstruktivni obliki.

Zal so razlike v slogu vzgojnega dela v predšolski vzgoji in v osnovni šoli še zelo velike. Izsledki omenjene analize v občini Kranj nakazujejo, da se otrok v drugačnem režimu prvi trenutek ne more znajti, da se odziva z nesproščenostjo. Čimprej moramo najti odgovore na vprašanja, kaj otroke v šoli ovira, da se več ne oglašajo in ne sprašujejo — to je značilno še za otroke mesec dni pred vstopom v šolo. Ali so zahteve šolske discipline postavljene tako, da zagotavljajo predvsem red in mir, pri tem pa ne podpirajo sproščene dejavnosti otrok ali jo celo zavirajo; ali morda pouk za otroke ni zanimiv in se zaradi tega ne želi vključevati v organizirano dejavnost.

Problem discipline je aktualen tako v predšolskih ustanovah kot v osnovni šoli. Pogledi na to, kaj je disciplina, kakšne vrste discipline želimo doseči, kakšen je discipliniran otrok, so med prosvetnimi delavci še vedno precej različni. Odvisni so od splošnega

sloga vzgojnega dela ali od vodstva, ki ga zagovarja učitelj ali vzgojitelj. Problemov discipline ne moremo obravnavati, ne da bi dregnili v ta subjektivna gledanja. Splošno znano je, da težav z disciplino nima tisti pedagoški delavec, ki ob dobri motivaciji poskrbi še za ustrezne oblike, vsebine in metode dela z otroki. Dejavnost, ki zadovoljuje otrokove interese in potrebe in je primerna razvojni stopnji otroka, je dobro zagotovljena, da težav z disciplino ne bo ali pa vsaj ne bodo tako izrazite.

Ugotavljamo, da je otrok v začetku prvega rezda prehitro postavljen pred povsem nov način dela. Nove okoliščine terjajo napor, ki ga premagajo eni lažje, drugi težje, nekateri pa ga sploh ne zmorejo in odpovedo. Prizadevati si moramo, da bi bilo slednjih med prvošolci čim manj. Imamo dve možnosti:

— da sprostimo delo v prvem razredu v prvih mesecih šole;

— da v zadnjih mesecih priprave na šolo bolj približamo vzgojno delo šolskemu redu.

Glede na značilnosti otroka, ki vstopa v šolo, menim, da druga možnost ni ustrezna. Upoštevati moramo tudi to, da vstopajo v šolo zdaj nekoliko mlajši otroci kot pred leti.

Strokovni organi bi morali izdelati smernice za učitelje prvega razreda, in sicer o tem, kako organizirati delo v začetku šolskega leta, da bi ob uresničevanju učnega načrta ne podirali tega, kar so pridobili otroci v predšolskem obdobju, ali da bi te pridobitve boljše izrabili za izhodišče šolskemu delu. Skratka, učitelji prvih razredov se ne smejo bati, da bi jim bolj sproščeno delo rušilo disciplino in avtoriteto v razredu.

MAJDA PLESTENJAK

razpravljamo

INTERESNE DEJAVNOSTI V OSNOVNI ŠOLI

Sušna leta — pusta šola

Interesne dejavnosti učencev v osnovni šoli so opredeljene s sprejemanjem in potrjenimi normativnimi predpisi (Zakon o osnovni šoli, Pravilnik za delo osnovnih šol, Predmetnik za osnovne šole). Če smo v preteklih letih dokaj brezbržni in smo včasih tudi iz objektivnih razlogov dopuščali, da v prostovoljnih dejavnostih niso sodelovali vsi učenci (pogosto so bili med temi vozači), si v zadnjih letih močno pridemo dosledno izpeljati načelo, naj vsak osnovnošolec sodeluje v eni interesni dejavnosti. Učenceva dolžnost in pravica je, da sodeluje pri pouku in v organiziranih oblikah interesnih dejavnosti. Prostovoljnost, samostojna odločitev in zanimanje posameznega učenca so vodilo v šoli, ko organizacijsko, vsebinsko, kadrovsko in gmotno skrbje in uresničuje izvajanje interesnih dejavnosti učencev.

Končno je odpravljena dvojnost, po kateri je bil pouk po vsebinski del življenja v šoli, interesne (prostovoljne) dejavnosti pa le njegov privesek, in sicer vsaj delovno sestavina celostne vzgojno-izobraževalnega dela vseh učencev. Niso bile šole, na katerih so slabšim učencem celo preprečevali sodelovanje v prostovoljnih dejavnostih, in jih spodbujali k intenzivnemu učenju v predmetih, ki so jim imeli slabše učne pogoje. Zdaj te bojzani ni in je bi smelo biti, saj je v vseh dokumentih nedvomno zapisano, da so interesne dejavnosti integralna in enakovredna sestavina vzgojno-izobraževalnega procesa v osnovni šoli in zavezuje vse učence, da sodelujejo v njih. To nova kakovostna značilnost v imenovanju življenja in dela učencev v osnovni šoli, ki pomembno pripomore k oblikovanju samoupravne, aktivne in družbene angažiranosti mlade generacije.

V »smernicah« je poudarjeno, da šola razvija interesne dejavnosti sama in v sodelovanju z drugimi dejavniki ter v različnih oblikah v okviru dejavnosti pionirske in mladinske organizacije. Šole na poseben položaj šole se lahko interesne dejavnosti organizirane nepretrgoma vse šolsko leto, lahko pa tudi v krajših časovnih obdobjih ali kot tečaj. Aktivno pa je le na velikih šolah mogoče zagotoviti, da so organizacijsko, strokovno, raziskovalno, kulturno-umetniške, telekomunikacijske, obrambno-varnostne in družbeno-humanitarne interesne dejavnosti enakovredno zastopane, na manjših šolah pa je ta izbor nujno zožen. Šola mora imeti množico interesnih dejavnosti, ki so iz neposredne okolice, spodbujali so jo mnogi mentorji, ki so zavzeto in prenošili in poglobljali vrste dejavnosti, ki sicer še niso bile uvršene v šolske programe. Prav po tej misli mentorjev je v osnovni šoli razvitih kar 57 različnih interesnih področij. Res je sicer, da je malo šol, kjer je večina teh dejavnosti tudi organizirana, saj ni to veliko usposobljenih mentorjev in veliko denarja.

Financiranje interesnih dejavnosti je predvideno v obsegu zavzemanja in razširjenega programa. Tu je pa še v zadnjih letih, ko pogosto nasilno vstopimo vire financiranja šolstva, mnogim šolam močno zožil materialni prostor in so glede izvajanja teh dejavnosti celo na slabšem, kot so bile pred tem. Tako nastični in praviloma slabo dokumentirani posegi v enovito tkivo življenja in dela osnovne šole močno puščajo nepopravljive posledice pri oblikovanju mladega človeka. Hudo nespametno ravnanje, ker opuščamo to, kar smo v preteklih dveh desetletjih z veliko trudom in postopno gradili, izpolnjevati ter uveljavljati kot nujno sestavino vzgoje in izobraževanja mladega rodu. Zaskrbljeni smo, da osnovne šole v najrazvitejših okoljih skoraj v celoti opuščajo interesne dejavnosti, saj so to prisiljene storiti, ker jim izobraževalne skupnosti ne dajejo premalo ali pa nič denarja. Učiteljem mentorjem pa tudi ne smemo šteti v zlo, da odklanjajo »zastonjsko« vodenje teh dejavnosti, ko malo denarja ugotavljajo, da si na zunajšolskih področjih dela mnogi učenci večje kose pogače. Politika in družbena škoda nastaja,

ko se je pred našimi očmi v učiteljevi zavesti utrjuje grenko pričanje, da je njegovo družbeno poslanstvo v naši samoupravi socialistični skupnosti slabo vrednoteno, celo razvrednoteno. Problem je prede in bi ga morali brez odlašanja in dolgih razprav rešiti takoj!

Dokler bosta skrb in odgovornost za izvajanje interesnih dejavnosti naložena samo mentorjem, med njimi se zlasti mentorju pionirske in mladinske organizacije, ne bomo mogli zaživeti tako, kot bi morale. Za uveljavljanje teh dejavnosti v celotnem programu življenja in dela učencev na šoli morajo prevzeti odgovornost vod-

obema sestavinama vzgojno-izobraževalnega procesa. To pa pomeni, da moramo dandanes nameniti posebno pozornost usposabljanju mentorjev interesnih dejavnosti. Starejši učitelji so se praviloma usposobili za vodenje interesnih dejavnosti z neposrednim prevzemanjem mentorskih nalog in z vključevanjem v posamezne seminarje in tečaje, ki so jih organizirali prosvetno-pedagoška služba, strokovne zveze in drugi. Mnogi med njimi so postali strokovnjaki za to ali ono interesno dejavnost in po njihovi zaslugi so se posamezne dejavnosti razširile po vseh slovenskih osnovnih šolah. Kadrovske šole (srednje pedagoške usmeritve in pedagoški akademiji) pa že med rednim šolanjem pripravljajo prihodnje učitelje za vodenje interesnih dejavnosti. Tudi v novih programskih zasnovah teh šol so interesne dejavnosti dovolj poudarjene.

Posebno vprašanje je ustreznost literatura za široko razvejano paleto interesnih dejavnosti. Na tem področju je pred nami še prava nezorana ledina in precej časa bo še preteklo, da bo našim mentorjem na voljo ustre-

sklad knjižnega gradiva za najrazličnejša področja dejavnosti. Trenutno jim v pomoč so tri splošnejša dela za strokovno izpopolnjevanje in širjenje obzora. Priporočamo jih vsem mentorjem, saj bodo v njih našli odgovore na mnoga vprašanja, ki jih prednje postavljajo vodenje interesnih dejavnosti učencev. Zveza prijateljev mladine Slovenije je izdala **Priročnik za delo s pionirji** (1978), ki je še zdaj nepogrešljiv pripomoček vsakemu mentorju. V njem je več strokovnjakov za določena vprašanja obdelalo vse bistvene sestavine, s katerimi imajo opravka mentorji pri svojem delu in dalo obilico praktičnih nasvetov, rešitev in zamisli. Pedagoška akademija v Mariboru je leta 1979 izdala skripto **Prostovoljne dejavnosti**, ki jih je napisal profesor Rajko Kladnik in so prvi tovrstni praktični priročnik v Jugoslaviji. Zal je še vedno preveč takih učiteljev in mentorjev, ki teh del ne poznajo in se tako ne morejo širše razgledati in si dopolniti znanja s teh področij.

Programska zasnovanost interesnih dejavnosti v sodobno organizirani osnovni šoli kaže, da potrebujemo primeren splošni priročnik za mentorje pionirske in mladinske organizacije in posebne priročnike za posamezne vrste interesnih dejavnosti. Dokler pa takih del nimamo je prav, da opozorimo učitelje in mentorje na trenutno najustreznejše delo pri nas, na zbornik **Pionirska organizacija v Sloveniji 1942—1982**, ki ga je leta 1983, ob 40-letnici Zveze pionirjev Jugoslavije, v tri tisoč izvodih izdala Zveza prijateljev mladine Slovenije. Dvajset piscev je na 273 straneh napisalo — na podlagi dragocene in dokumentarnega in ilustrativnega gradiva — bogato zgodovino razvoja slovenske pionirske organizacije od njenih začetkov med narodnoosvobodilno vojno pa vse do današnjih dni. V tem zborniku so kronološko obdelane razvojne silnice in dosežki vseh vrst interesnih dejavnosti naših pionirjev, opisane so vse manifestacije množičnega vključevanja pionirjev in šolarjev, kot npr. JPI, tabori Sutjeska, tekmovanja za bralno značko, vesela šola, kurirčkova pošta, shodi pionirjev, po poteh partizanskih enot in druga. To je pomembno delo, ki bi ga morala imeti vsaka šolska knjižnica, vsi mentorji pa bi tako dobili vir bogatih informacij o razvoju, dosežkih in poslanstvu pionirske organizacije nekoč in danes. Škoda, da taka dragocena dela tako neopazno zdrsijo mimo naše pozornosti!

MLADEN TANCER

Z obema rokama

stva šol, učiteljski zbori, družbeno-politične organizacije na šoli, šolske skupnosti učencev in sveti šol. S tem bi se izognili formalnim sprejemanjem letnih delovnih načrtov ne le interesnih, pač pa tudi drugih dejavnosti na šoli. Vsaj dvakrat na leto bi morali na pedagoških sejah spregovoriti o načrtovanju in izvajanju interesnih dejavnosti in ugotavljanju, kaj te dejavnosti pospesuje in kaj jih ovira. Posloviti se je treba od dosedanje prakse večine šol, ki temu delu vzgojno-izobraževalne dejavnosti niso namenile posebne pozornosti, razen ob dnevu pionirjev, ko so učenci sprejemali svoje delovne programe, in ob koncu leta, ko je bilo treba napisati poročilo o delu šole. Če kar precej pa je šol, ki namenjajo tem vprašanjem posebno skrb in kjer čutijo odgovornost vsi učitelji.

Celostna strategija dela v osnovni šoli terja od današnjega učitelja korenito spremembo v slogu njegovega dela. Hudo zožena je širina njegovega delovanja, če je usposobljen samo za pouk ali če je v višjih razredih le strokovnjak za ta ali oni predmet. Sodobna osnovna šola terja od vsakega učitelja, da je kos

Minulo delo nekoč in danes

Letos mineva 22 let, odkar so bili v prosveti ukinjeni plačilni razredi in smo začeli izplačevati osebne dohodek (ne več plač) po točkovnem sistemu, ki naj bi učitelja nagradil po njegovem delu in prizadevnosti.

Prav je, da po skoraj četrstoletnem obdobju novega načina financiranja potegnemo pod sistemom črto in razčlenimo, kaj je prosvetni delavec v njem pridobil ali izgubil.

Verjetno je bila storjena bistvena napaka s tem, da je bil povsem odpravljen sistem plačilnih razredov, ki je imel svoje dobre lastnosti, zakoreninjene v našem šolstvu in ga v takih različicah uporabljajo vse zahodne in vzhodne civilizacije. Izraz »minulo delo«, ki ga dandanes vse preveč uporabljamo, pa zelo malo upoštevamo, je bil starejšim prosvetnim delavcem povsem tuj. Uzakonjeni — ne dogovorjeni plačilni razredi so minulo delo sami po sebi nagrajevali. Vsak prosvetni delavec je vedel,

da so izkušnje, ki si jih je pridobil z leti delovne dobe, upoštevane v sistemu. Če bi učitelj v svojem 35- ali 40-letnem službovanju uporabljal samo znanje, ki si ga je pridobil med šolanjem, bi bil prav gotovo slab učitelj. Ljudski pregovor pravi »svaja dela mojstra«, za to mojstrstvo pa je potreben čas; ta čas je med drugim tudi delovna doba, ki jo zdajšnji novi sistem premalno vrednoti. 12 % kolikor se v povprečju giblje razpon med začetnikom in tistim pred upokojitvijo, ne pomeni nič. Leta 1960 so bili učitelji razporejeni v 10 plačilnih razredov — tako je bilo v vsej republiki. Učitelj v petnajstem plačilnem razredu je prejel 15.000 din, v štirinajstem 17.400 din, v trinajstem 18.500 din, v dvanajstem 19.500 din, v enajstem 21.700 din, v desetem 23.500 din, v devetem 24.800 din, v osmem 26.100 din, v sedmem 27.600 din in v šestem razredu 29.100 din. Med »juniorjem« in »seniorjem« je bila ra-

Večje zahteve kljub slabšim razmeram

Delavci v vzgoji in izobraževanju ne upoštevajo načela: Kakršno plačilo, tako delo

Konferenca osnovne organizacije zveze sindikatov Vzgojno-izobraževalne organizacije Laško že dalj časa ugotavlja, da se delavci v vzgoji in izobraževanju v osnovnem šolstvu spopadajo s težavami, ki jih sami ne morejo rešiti. Gre seveda za denarne težave — pri teh pa jim mora pomagati širša družbena skupnost.

Pogosto poslušamo, da je šolstvo dejavnost posebnega družbenega pomena, v resnici pa ni tako. Mnogi se zmeraj niso prepričani, da je izobraževanje neposredna proizvodna sila, eden najpomembnejših dejavnikov družbenega razvoja in eno od zagotovil za družbeni napredek. Delavec v vzgoji in izobraževanju v osnovnem šolstvu naj bi dobil v družbi mesto, ki mu pripada kot delavcu v dejavnosti posebnega družbenega pomena, in to se mora potrditi tudi pri vrednotenju njegovega dela.

Največji problem so torej nizki osebni dohodki. Po podatkih, ki jih imamo o osebnih dohodkih delavcev v osnovnem šolstvu v SR Sloveniji, ugotavljamo, da obstajajo velike razlike v nagrajevanju med posameznimi občinami. Vemo, da imamo v vsej republiki enake predmetnike in učne načrte ter enotne normative in standarde za izvajanje programa v vzgojno-izobraževalnem delu in da se morajo delavci povsod enako prizadevati, da ta program uresničijo. Zato je toliko bolj nerazumljivo, da se osebni dohodki med posameznimi občinami tako zelo razlikujejo. Zaostrene gospodarske razmere, ki po področjih posameznih občinskih skupščin različno prizadevajo učence, učitelje in šole, postavljajo na dnevni red vprašanje, ali naj še uresničujemo predvideni enotni program ali pa znižamo raven vzgoje in izobraževanja in s tem vzamemo otrokom enake možnosti za nadaljnje delo in izobraževanje. Ali naj se v takih okoliščinah ravnamo po načelu: Kakršno plačilo — takšno delo?

V stabilizacijskih programih smo upoštevali vse možnosti, da bi storili čim več za izboljšanje zdajšnjih razmer. Zmeraj pa se spopadamo s težavami, ki pome-

nijo poslabšanje gmotnega položaja šol in delavcev v njih. Sodobnejši program zahteva dodaten denar za učila in učne pripomočke in seveda tudi več učiteljeve domiselnosti in truda. Temu pa nasprotuje nizka rast osebnih dohodkov, ki ne zaostajajo samo v primerjavi z osebnimi dohodki delavcev v gospodarstvu, temveč tudi v primerjavi z osebnimi dohodki delavcev v vzgoji in izobraževanju v drugih občinah.

Jabolko spora je tudi 42-urni delovni teden, pa preračunavanje minut in delovnih nalog; to povzroča v kolektivih vroče razprave in slabša medsebojne odnose. Prav tako tudi ni primeren občutek, da učitelji ne izpolnjujejo 42-urnega delovnega tedna, čeprav vemo, da opravijo poleg učne obveznosti še veliko dodatnega dela. V učiteljev 42-urni delavnik se nalagajo vedno nove obveznosti, s tem pa se povečuje tudi število ur, ki jih mora otrok presedeti v šoli. Učenec, ki težje dojema snov, mora obiskovati dopolnilni pouk pri več predmetih, sodeloval naj bi v interesnih dejavnostih, nato pa mora še v podaljšanem bivanju ali doma pisati domače naloge in se učiti. Tak učenec dela približno osem ur na dan. To pa je za otroka preveč. Če novi zakon o 25 urah dela z učenci ne prizanaša učitelju, naj prizanesa vsaj otroku, ki se pri tej starosti še duševno in telesno razvija.

Še najmanj je bilo narejeno na področju minulega dela prosvetnih delavcev. Kako slabo vrednoti družba učiteljevo delo, se pokaže zlasti tedaj, ko odhaja prosvetni delavec v pokoj.

Zavzemamo se torej za poenoteno vrednotenje enakoga obsega učiteljevega dela in še posebej za vrednotenje kakovosti opravljenega dela. Če so dani enotni normativi za delo, naj se tudi enotno vrednoti učiteljevo delo v vsej republiki. Zakaj se mora učiteljev osebni dohodek meriti po gospodarski moči občine, ko pa sta vzgoja in izobraževanje pomembna za vso družbo?

Problem nagrajevanja in vrednotenja dela pa ne zadeva samo učiteljev, ampak vse delavce, ki so v občini Laško združeni v Vzgojno-izobraževalno organizacijo.

jeno bolj malo denarja. Pri določanju o delitvi osebnega dohodka je krog prosvetnih delavcev, ki delajo v razredu, in teh je največ ponekod zožen.

O višini denarja, namenjenega šolstvu, odločajo forumi; v bistvu je to stari proračunski sistem, ki ga na vsa usta zanikamo in smo ga spretno prikrili z obleko samouprave. Prepričan sem, da so redki tisti, ki vztrajajo pri nagrajevanju učitelja po delu in ki so tudi sami plačani po delu; nagrajevanji ali plačani so po položaju — čim višji je, tem višji je osebni dohodek.

Bojim se, da je marsikateri korak, ki ga storimo v šolstvu, preveč revolucionaren, pa pre-malo dognan, preveč teoretičen in v praksi premalno preverjen. Včasih se zdi, da krojijo usodo učiteljev, ljudje, ki niso strokovnjaki. Prav bi bilo, da bi prosvetni delavci odkrito povedali svoja mnenja tudi o teh vprašanjih.

ERNEST REČNIK

novе
knjige

Priručnik namenjen razrednim učiteljem

Državna založba Slovenije je izdala letos v 1500 izvodih bogato ilustrirano delo SPOZNAVANJE DRUŽBE, s podnaslovom Prispevki k metodiki spoznavanja narave in družbe. Knjigo je napisal priznani teoretik in praktik šolskega dela Tomaž Weber, profesor na Pedagoški akademiji v Ljubljani. Dela bodo veseli učitelji na razredni stopnji, saj so že dalj časa pogrešali trdno mentorsko oporo in vodilo pri uresničevanju tako celostnih smotrov kot tudi učnih in vzgojnih vsebin v strukturirani enovitosti spoznavanja narave in družbe pa tudi v spoznavanju družbe.

Pisec je že v uvodu svojega dela zapisal, da se čuti kompetentnega le za ožje področje spoznavanja družbe, namenoma pa pušča odprta in neobdelana vsa tista didaktična in metodična vprašanja vzgojno-izobraževalnih vsebin na razredni stopnji, ki segajo na področje spoznavanja narave in bi jih lahko strokovno dovolj zanesljivo in dobro obdelala le skupina strokovnjakov. Poudarja tudi, da nas čaka še veliko dela in truda, preden bo učitelju razrednega pouka na voljo celotna metodika spoznavanja narave in družbe, ki bi mu bila trden, zanesljiv in nepogrešljiv vodnik v vsakdanji vzgojno-izobraževalni praksi.

Webrovo delo je nastajalo, se prečiščevalo in dozorevalo v neposrednem stiku s pedagoško prakso, saj je kot metodik za to področje usposabljal na Pedagoški akademiji v Ljubljani več rodov študentov, jih kritično usmerjal in jim oblikoval ustvarjalne sposobnosti za to posebno področje pouka na razredni stopnji, ki pomeni trden in zanesljiv temelj družboslovnim in naravoslovnim predmetom v višjih razredih osnovne šole.

V devetih notranje zaokroženih poglavjih je pisec obdelal vsa bistvena vprašanja, ki jih morajo reševati učitelji pri spoznavanju narave in družbe v prvih treh razredih in spoznavanju družbe v 4. in 5. razredu osnovne šole.

V prvem poglavju je opredelil spoznavanje družbe v osnovni šoli in skušal opozoriti učitelje na pomembnost in vlogo tega »predmetnega« področja v celostni strukturi predmetnika od 1. do 5. razreda osnovne šole. V drugem — obširnem poglavju razčlenjuje smotre in sestavine učnega načrta za pouk spoznavanja družbe, torej tista vprašanja, ki mnogim učiteljem povzročajo »težave«, ko ne zmorejo operativizirati vzgojnih in izobraževalnih smotrov na tem področju. Pri členitvi smotrov in učnih sestavin prehaja od splošnega k posamičnemu; to bo učiteljem v veliko pomoč, saj jih bo usmerjalo pri načrtovanju in časovnem razporejanju posameznih vsebin. Najprej so izpostavljene vzgojno-izobraževalni smotri družbene komponente spoznavanja družbe, nato pa so navedene konkretizacije smotrov od 1. do 5. razreda. Na mnogih mestih spominja učitelje, čemu naj namenijo posebno pozornost (npr.: v 1. razredu — pot od doma v šolo, promet v našem kraju; v 2. razredu — orientacija v času in prostoru, okolica šole, mesto in vas itd.).

Vsebinske značilnosti geografskih in zgodovinskih sestavin spoznavanja družbe sestavljajo tretje poglavje. Tusta osrednji vprašanja orientacija v

prostoru in času, ki ju avtor zelo poučno in praktično razčleni in popelje učitelje v tančine obeh posebnosti. Plastično je obdelana pot od reliefa do zemljevida z mnogimi praktičnimi napotki in pobudami tako glede materiala kot tudi namembnosti. Podpoglavje Orientacija v času daje veliko didaktično-metodičnih napotkov za obravnavanje slik (dogodkov) iz preteklosti domačega kraja, za obravnavanje zgodovinskih pojmov, za pravilno ocenjevanje in prikazovanje vloge zgodovinskih osebnosti in za primerjanje zgodovinskih dogodkov. Prav v tem poglavju se najbolj izrazijo Webrova strokovna, pedagoška, didaktično-metodična in praktična kultiviranost in bogate izkušnje dela s študenti.

V četrtem poglavju so obdelana načela pouka spoznavanja družbe s posebnim poudarkom na pomanjkljivosti pri uveljavljanju sodobnih pogledov na pouk spoznavanja družbe. Praktična zgleđa za uveljavljanje načel sta avtobusna postaja in spoznavanje bližnje šolske okolice. Oblike dela pri pouku spoznavanja družbe s frontalno, skupinsko, individualno obliko in s posebnimi oblikami, kot so ekskurzije, obrambni in športni dnevi, so obdelane v petem, metode vzgojno-izobraževalnega dela pa v šestem poglavju.

V obsežnem sedmem poglavju so predstavljena učna sredstva in metode dela z njimi. Enako kot v tretjem poglavju se tudi v tem kaže bogato Webrovo strokovno in praktično znanje. Pisec nas seznanja z vlogo in uporabo učbenika pri spoznavanju družbe, z »mojim prvim atlasom« (od skite in načrta do zemljevida), popelje nas v svet nastajanja prosjnic in uporabe peskovnika, govori o vlogi slik iz preteklosti in sedanjosti in nas opozarja na pomembnost besedil, na radijske in televizijske oddaje, ki jih v današnjem času ne manjka. Ob koncu poglavja se pomudimo pri modelih, časovnem traču, flanelografu in magnetografu — ob učnih pripomočkih za nazoren in razumljiv vzgojno-izobraževalni proces. Učiteljevi pripravi na pouk je namenjeno osmo poglavje, v zadnjem, desetem poglavju pa je v obrisih obdelano preverjanje in ocenjevanje znanja.

Ob koncu so dodani zgleđi oblik in metod dela pri pouku spoznavanja družbe. Nanizanih je 14 učnih enot (učnih priprav!) iz učne prakse, ki bodo učiteljem zelo pomagale pri delu.

V priručniku je zbrana in pregledno urejena najpomembnejša literatura za spoznavanje narave in družbe, ki bo učiteljem pri praktičnem delu in samoizobraževanju in študentom razrednega pouka pri pripravljani na praktično vzgojno-izobraževalno delo v veliko pomoč.

Avtorju Tomažu Webroju smo lahko hvaležni, da je prav zdaj, ob prenovi osnovne šole, dal učiteljem razrednega pouka zanesljiv priručnik, s katerim bodo lahko uspešno, zanesljivo in kakovostno poučevali spoznavanje narave in družbe v prvih petih razredih osnovne šole.

V zadnjih letih je v Sloveniji izšlo nekaj priručnikov, namenjenih učiteljem razrednega pouka. Vsi so bili ugodno sprejeti in so tudi kmalu pošli in bili ponatisnjeni. Tudi Webrovo priručniku Spoznavanje družbe želimo enako pot in skorajšnji ponatis!

MLADEN TANCER

THOMAS GORDON

Trening večje učinkovitosti za učitelje

Svetovalni center, Ljubljana, 1983

Lahko rečemo, da gre za knjigo, v kateri bo vsakdo našel svoj obraz. Treba bi jo bilo večkrat prebrati in upoštevati kako navodilo. Naše vloge se v življenju spreminjajo: smo učenci, starši, učitelji, vzgojitelji in v siceršnjih medsebojnih odnosih. Če iščemo odgovor na vprašanje, kako v dvosmerni komunikaciji izboljšati odnose, nam lahko koristijo izkušnje, ki so opisane v knjigi in so nastale ob večletni praksi pri usposabljanju staršev in učiteljev. Snov je podana ilustrativno z dialogi, grafikoni, preglednicami odgovorov na nekatera vprašanja. Knjiga rabi tudi kot priručnik za istoimenski tečaj, ki ga pri nas organizira Svetovalni center.

Thomas Gordon razčlenjuje posledice treh metod komuniciranja. Zakaj vodita prvi dve metodi enosmernega komuniciranja k slabim uspehom? Pri avtoritarni metodi učiteljev kot zmagovalcev vsili svojo rešitev učencu, pri drugi, permissivni metodi, pa je nasprotno. Obe metodi sta tekmovalni in izzivata maščevalnost. Na ameriških šolah sta uporabni v 90—95%. Uporabljata jezik nesprejemarja — zavračanja, za katerega sta značilna normativizem in deduktivizem. V jeziku zavračanja je po avtorjevem mnenju 12 načinov nesporazumov — od ukazovanja, opozarjanja, sugeriranja, poučevanja, kriteriziranja, etiketiranja,

veči avtoriteti pomeni, da so nagrade in kazni, ki so na voljo, prešibke in da jih je premalo. Ne smemo pozabiti, da je moč, s katero spravlja učitelj učenca v odvisnost od sebe, zanj destruktivna. Zato Gordon predlaga, naj bi učitelj postal svetovalec. Pogoji za to so v naslednjem: nekdo želi nasvet, za katerega so potrebni določeni podatki, osebne izkušnje. Odgovornost za sprejetje ali odklonitev nasveta prepusti učitelju učencu. Vsak učitelj naleti slej ali prej na generacijski konflikt vrednot. Napotki za reševanje po poti dvosmerne komunikacije, ki jih navaja avtor, so sicer potrebni, niso pa zadostni. Še zmerom je glavna učiteljeva lastnost strpnost do pojavov, ki jih ne more spremeniti. Vprašanje po odnosu med posebnimi družbenimi protislovji, v katerih sta učenec in učitelj, in možnimi osebnimi konflikti, ki iz njih izvirajo, presega okvir te knjige. Avtor sklone podajanje svojih izkušenj s slovesno učiteljevo zaobljubo: »Biti s teboj mi ugaja in želim si ta odnos ohraniti. In vendar je vsak od našu samostojna osebnost s sebi lastnimi potrebami in pravico do zadovoljive teh potreb. Iskreno se bom trudil, da te bom sprejemal tudi

čeve, naleti (po avtorju) pogosto pri sebi na tele negativne posledice: resignacija, alkoholiziranje, psihosomska obolenja, podkupovanje učencev z ocenami, konformizem, poskus strnitve enotne fronte proti učencem. Lahko opazimo, da Gordon primerja dobre strani metode III, ki prav tako ni univerzalna, s slabimi stranmi metod I in II.

Za sodobno šolo življenja in mišljenja je nujna metoda dvosmernega komuniciranja, ki se sestoji iz premagovanja komunikacijskih blokad. V jeziku medsebojnega sprejemanja ni 12 naštetih grehov (nesporazumov) nujno zlo, ker se učitelj in učenec sprejemata takšna, kakršna sta. Osebnost nasprotje med učencem in učiteljem nastane takrat, kadar imata oba problem: to vodi k metodi I ali II. Zato je treba najprej ugotoviti, kdo ima težave, učenec ali učitelj. Problema ne začnimo reševati tako, da bi zvrčali krivdo drug na drugega, ampak tako, da sami prevzamemo odgovornost.

Avtor meni, da je za dvosmerno komunikacijo potrebno dvojce: jaz-sporočila in aktivno poslušanje. Z jaz-sporočili se učitelj učencu približa, se mu odpre in mu pove, kakšen je odnos med njegovimi pričakovanji in spremenjenim učenčevim vedenjem. S tem postane sporočilo bolj celostno, saj je v njem tisti del, ki ga ti-sporočila

Zahtevna naloga

diagnosticiranja, navzkrižnega zasliševanja do poskusa pomoči. V tem jeziku je tudi pohvala samo oblika manipulacije z objektom.

Bistvena pomanjkljivost tega jezika je v tem, da se dva subjekta vzgoje in izobraževanja ne sprejemata takšna, kakršna sta, kar bi omogočilo njuno rast, ampak le normativno izsilujeta spremembe, ker prevladuje negativno medsebojno vrednotenje (nestrpnost, nezaupanje, nespoštovanje, podrejanje itd.) Nič ne ovira ustvarjalnega mišljenja tako zelo kot negativno vrednotenje. Jezik sprejemanja je jezik sodelovanja, v katerem si enakovredna partnerja sporočata svoje želje in potrebe in sta jih pripravljena tudi zadovoljiti. Učenec ni več slepar v negativnih ti-sporočilih, ampak pridobljeni sodelavec z odkritimi jaz-sporočili in z aktivnim poslušanjem. Ker malo učiteljev ve, kje je meja njihove avtoritete, zlahka preide od metode III k metodi I po načelu, če ne gre zlepa, gre zgrda, od skrajne metode brez zmagovalca k metodi zmagovalca (intellectus primus). Če se učitelj odreče svoje vsevednosti v korist učencu

ne vsebujejo. Po učencih vidimo, koliko je na šoli še ti-sporočil. Če starši in učitelji uporabljajo jaz-sporočila, jih bodo tudi otroci in učenci. Tako postane pregledna kognitivni in emocionalni del informacije; to omogoča predelavo (katarzo) emocij in s tem psihološko spremembo sveta, ki je hkrati socialna sprememba.

Tečaji za starše in učitelje odpravljajo strah pred spreminjanjem samega sebe, kar zmanjšuje rigidnost in povečuje ustvarjalno adaptacijo (teza o vzgoji vzgojitelja). Še zmerom pa premalo vemo, s čim vplivamo na vedenje drugih in drugi na nas, ker se v normativističnem (objektivističnem) jeziku ne da oblikovati informacij, ki bi ta spoznanja vsebovala. Avtor poudarja, da je potrebno reševati probleme tako, da kombiniramo jaz-sporočila z aktivnim poslušanjem, ki vsebuje vživljanje in distanco do partnerja, delno sprejemanje njegovih vrednot, spodbujanje za opredelitev problema in možne rešitve. Učitelj in učenec sta drug od drugega odvisni in neodvisni osebnosti. Učiteljeva želja po

večji avtoriteti pomeni, da so nagrade in kazni, ki so na voljo, prešibke in da jih je premalo. Ne smemo pozabiti, da je moč, s katero spravlja učitelj učenca v odvisnost od sebe, zanj destruktivna. Zato Gordon predlaga, naj bi učitelj postal svetovalec. Pogoji za to so v naslednjem: nekdo želi nasvet, za katerega so potrebni določeni podatki, osebne izkušnje. Odgovornost za sprejetje ali odklonitev nasveta prepusti učitelju učencu. Vsak učitelj naleti slej ali prej na generacijski konflikt vrednot. Napotki za reševanje po poti dvosmerne komunikacije, ki jih navaja avtor, so sicer potrebni, niso pa zadostni. Še zmerom je glavna učiteljeva lastnost strpnost do pojavov, ki jih ne more spremeniti. Vprašanje po odnosu med posebnimi družbenimi protislovji, v katerih sta učenec in učitelj, in možnimi osebnimi konflikti, ki iz njih izvirajo, presega okvir te knjige. Avtor sklone podajanje svojih izkušenj s slovesno učiteljevo zaobljubo: »Biti s teboj mi ugaja in želim si ta odnos ohraniti. In vendar je vsak od našu samostojna osebnost s sebi lastnimi potrebami in pravico do zadovoljive teh potreb. Iskreno se bom trudil, da te bom sprejemal tudi

tokrat, ko boš uresničeval svoje želje, čeprav boš imel pri tej želji, če boš hotel svoje težave deliti z menoj, te bom poslušal ter razumel in sprejel na tak način, da boš lažje našel svojo rešitev, ne da bi ti skušal vsiljevati mojo...«

Priručnik, ki ga je pripravil Bečaj, se zavzema za skupno reševanje konflikta vrednot. Vrednotno opozarja, da se začne s smerno komuniciranjem že v osnovni šoli, ker »nezreli otroci« ni odklonilni razlog. Nimivo je, da iracionalno delovanje indikativno-vrednotne formacije odkriva neprijetne vane posledice. Z usmeritvenim vrednotni kriterij informiranja je avtor dosegel uvid v učeni sprejemanje ali odklanjanje učiteljevega dela, — to pa je opozorilo tudi za starše in celotno družbo. Vendar prav tak vodi do ločevanja vzgoje in izobraževanja, zato je le pogojno raven. Emocionalno-vrednotni vidik je združen z spoznavno-dikativnim, kot je šola delotna družbene organiziranja. To pomeni, da je za kakovostno formacijo v šoli zelo pomembna odprtost v svet.

BOGOMIR NOVAK

BOŽENA DEGEN

Strojepisje I

Čeprav se pisarniško delo čedalje bolj avtomatizira, je treba še zmeraj veliko človeškega dela nadomestiti z dosedanjim mehanizirano. V pisarniškem poslovanju in administraciji velja to za pisalni stroj — standardni mehanični, električni ali posebni, za določene namene urejeni pisalni stroji. Le s pravilnim ravnanjem in vzdrževanjem pisalnega stroja in s pravilno tehniko tipkanja bomo dosegli, da bo administracija na vseh delovnih področjih sodobna, ažurna in ekspeditivna.

Ob takih pogledih na pisarniško tehniko smo lahko še posebej veseli najnovejšega učbenika STROJEPISJE I, ki ga je napisala Božena Degen, dolgoletna učiteljica daktilografije na naših srednjih in višjih šolah. Učbenik, ki ga je izdal Zavod SRS za šolstvo, je namenjen pouku strojepisja v posameznih smereh srednjega usmerjenega izobraževanja pa tudi tečajnikom in samoukom. Knjižica na eni strani zapolnjuje večletno vrzel, pomanjkanje ustreznih

učbenikov, na drugi pa odpravo neenotnosti in pogosto improviziranost pouka strojepisja. Avtorica dolgoletna pedagoška praksa in njena razgledanost sodobni tovrstni, tudi tuji literaturi, zagotavlja didaktično-metodično ustreznost učbenika. Učbenik ne uvaja uporabnih strojepisno veščin, temveč z vsebino posameznih sestavnih delov strojepisja, ki so potrebni za prepis, narek ipd. osvešča poglavlja in širi splošno izobrazbeno znanje, slovnico, pravilno higijeno itd. Zato ima učbenik poleg strokovne še splošno izobraževalno vrednost. Vsaj začetni sklop poglavij o papirju, kovanju, poslovnih dopisov, pisarniški tehniki, bi moral, da bi bil pouk strojepisja enostaven in usklajen, seči po učbeniku učitelj pisarniškega poslovanja in korespondence.

Učbenik, lepo opremljen, bogato ilustriran, je v nakladu 5000 izvodov založila in natisla Delavska univerza Univerza v Ljubljani.

GUSTAV GROBELNIK

Koristna zgoščena informacija

Italijanska in madžarska narodnost v SR Sloveniji, Nekatere značilnosti pravno-političnega in jezikovno-kulturnega položaja, Inštitut za narodnostna vprašanja v Ljubljani

Verjetno bi spravili v zadrego marsikatero prebivalca naše republike, tudi tistega z nadpovprečno izobrazbo, če bi ga pobarali po številu pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti v SR Sloveniji. Ob poglobljenem »vrtanju« po podatkih v zvezi z obema narodnostma bi bila zadrega vprašanih prav gotovo še večja.

Knjižica, ki so jo pripravili delavci ljubljanskega Inštituta za narodnostna vprašanja, nam na pičlih 35 straneh zgoščeno, a temeljito postreže z marsikaterim podatkom o omenjenih manjšinah in tako pomaga prebroditi marsikatero zadrego.

Delo je nastalo kot prispevek inštituta k nastajajoči študiji delovnega telesa Evropskega sveta — Stalne konference lokalnih oblasti in dežel o vprašanjih pravic in življenja pripadnikov narodnih, jezikovnih in kulturnih manjšin v Evropi.

pološanju, vprašanih vzgojno-izobraževalna predstavništva obeh manjšin v SR Sloveniji, njihovi kulturni dejavnosti, množičnih običajih, o rabi italijanske in madžarske priredilskih obredih, v skupščinah, v stvu in upravi, o položaju jezika v jezikov in madžarske dejavnosti na območjih, kjer omenjeni narodnosti živita. Iz knjižice vzememo, kako skrbi družba uveljavitev, uporabo in razvoj obeh jezikov narodnosti, in kako financira vse oblike uveljavljanja dvojezičnosti. Delo sklepajo kaz narodnostno mešanih območij v SR Sloveniji ter ustavnost druga zakonska določila, ki zagotavljajo pripadnikom italijanske in madžarske manjšine v Sloveniji posebne zaščitne pravice.

Po obsegu sicer skromna in razmeroma poceni knjižica (400 str.) je nedvomno zelo koristna pripomoček, po katerem lahko pridome posežejo vsi, ki jih to zadeva. Zanimajo tudi marsikateri koristni podatki, zato bi morala dobiti ustrežno mesto tudi v šolskih knjižnicah.

ANDREJ VOVKO

Knjižnice morajo zaživeti z učenci in učitelji

Mesto šolskih knjižnic v sodobnem knjižničnoinformacijskem sistemu

Tretji slovenski zakon o knjižničarstvu iz leta 1982 (poprej 1961, 1962) je prvič v zgodovini knjižničarske zakonodaje pri nas po dolgih in uspešnih razpravah vključil v slovenski knjižničnoinformacijski sistem tudi šolske knjižnice, ki delujejo na osnovnih šolah in na srednji stopnji usmerjenega izobraževanja.

Dotlej je šolske knjižnice, ki imajo med knjižnicami na Slovenskem eno najdaljših tradicij, omenjala le šolska zakonodaja; le-ta je od stare Avstrije naprej poskušala določiti šolskim in še posebno učiteljskim knjižnicam njihovo mesto in vlogo pri izobraževalnem delu.

Tudi naša najnovejša zakonodaja — Zakon o osnovni šoli in Zakon o usmerjenem izobraževanju — določata mesto in pomen šolske knjižnice pri sodobnem vzgojno-izobraževalnem delu.

To, da je naša šolska zakonodaja priznala šolskim knjižnicam tak status, je bilo vsekakor pozitivno; po drugi strani pa je povzročalo, da so bile šolske knjižnice preveč odvisne samo od trenutnih gmotnih in kadrovskih razmer v našem šolstvu in se je v njihovem razvoju, delu in utrjevanju premalo kazala temeljna, to je knjižničarska stroka. Precej problemov šolskih knjižnic se je obravnavalo kar mimogrede; njihovih rešitev nista narekovali strokovna dognanost in domišljivost, temveč trenutna vizija praviloma malo ali nič knjižničarsko strokovno usposobljenih pedagoških delavcev in šolskih vodstev.

Zato je slovenski zakon o knjižničarstvu iz leta 1982, ki prvič vključuje v knjižničnoinformacijski sistem tudi šolske knjižnice, zatekel le-te vse prej kot pripravljene.

Sodobni knjižničnoinformacijski sistem predpostavlja natančno profiliranost posameznih vrst knjižnic glede na potrebe uporabnikov, ki sta jim namenjena služba in celotna dejavnost posameznih vrst knjižnic; predpostavlja enotna izhodišča pri vseh oblikah strokovnega dela in pri določenih vrstah strokovnih opravil, medsebojno povezovanje in sodelovanje, ki pa štata seveda mogoča le, če je bilo poprej zadostno zahtevi po enotnem, usklajenem strokovnem delu; predpostavlja disciplinirano strokovno poučenost in pokleno usposobljenost za posamezne vrste strokovnih opravil in za delo v posameznih vrstah knjižnic.

Za enoten knjižničnoinformacijski sistem

Vse te zahteve narekujejo delovanje enotnega knjižničnoinformacijskega sistema in so izražene v standardih, ki natančneje opredeljujejo fiziognomijo posameznih vrst knjižnic: zato, da je njihovo delovanje kar najbolj usmerjeno k uporabnikom in da ustreza hkrati in enako enotnim strokovnim izhodiščem, ki šele omogočajo delovanje knjižničnoinformacijskega sistema.

Kar zadeva standarde o delovanju knjižnic v osnovni in v srednji usmerjeni šoli, nas v Sloveniji niti šolska niti nista strokovna zakonodaja nista zatekli nepripravljene! Ob reformi osnovne šole so naše službe tako v osrednji republiški matični službi kot v strokovnem društvu pripravile leta 1972 standarde, ki uravnavajo dejavnost knjižnic na osnovni šoli ob reformi srednje šole, to je ob preoblikovanju le-te v srednjo usmerjeno šolo, so tako rekoč vzporedno potekala vsa strokovna prizadevanja za izoblikovanje standardov za delovanje šolske knjižnice ali mediateke ali knjižničnoinformacijskega multimedijskega središča v srednji usmerjeni šoli.

Ti standardi določajo šolskim knjižnicam na obeh stopnjah mesto v knjižničnoinformacijskem sistemu s tem, da opredeljujejo njihovo temeljno nalogo nekako takole:

— Vzgojno-izobraževalno delo v osnovni in srednji šoli temelji na izbiri in razvijanju ustvarjalnih zmogljivosti mladega človeka ter zaposluje njegove razumske telesne in družbene sposobnosti. Zato je šolska knjižnica knjižničnoinformacijski center, ki knjižnično gradivo zbira, strokovno obdeluje v skladu z enotnimi knjižničarskimi strokovnimi načeli in z vsebino vzgojno-izobraževalnega programa in ga skupinskimi in individualnimi oblikami dela z učenci vključuje v aktivno, programsko usmerjeno dožemanje učne snovi. S tem se tudi knjižničarjevo delo v šolski knjižnici usmerja od smiselne strokovne obdelave gradiva v pedagoško domišljeno serviso in tudi asistentsko službo učitelju in učencu.

— Šolska knjižnica je tako nujen sestavni del celotnega vzgojnoizobraževalnega dela na osnovni in srednji usmerjeni šoli; je sestavni del izobraževalnega sistema v njegovem materialnem organizacijskem in vsebinskem uveljavljanju; sega na vsa področja vzgojnoizobraževalnega dela in učinkovanja in se s svojim programom tudi neposredno vključuje v življenje in delo šole.

Standardi opozarjajo, da le urejene gnotne in kadrovske razmere zagotavljajo nepogrešljivo in nemoteno delovanje šolske knjižnice. Le-to temelji na:

— smotnem, številčno zadostnem (osnovna šola 8—10 knjig na učenca, srednja šola 10—14 knjig na učenca) in vzgojno-izobraževalnemu programu vsebinsko ustreznem knjižničnem gradivu — tiskanem in netiskanem; na avdiovizualnem gradivu, v katerem so zastopana vsa področja izobraževanja, in sicer v obsegu in razmerjih, ki jih narekuje učni načrt;

— strokovno in pedagoško usposobljenem kadru;

— domišljeno strokovno in pedagoško izdelanih programih, ki zagotavljajo: oskrbovanje učiteljev in učencev z gradivom in informacijami, ki jih le-ti potrebujejo za osnovno in dopolnilno vzgojno-izobraževalno delo, vzgojo in oblikovanje učenca bralca, usposabljanje učencev za uporabo informacijskih virov, knjižničnih pomagal in knjižničnega gradiva.

Standardi tudi opozarjajo, da poteka delovanje šolske knjižnice v treh smereh:

— strokovno organizacijski, ki zagotavlja nabavo, strokovno obdelavo in vzdrževanje gradiva;

— posredniški, da je gradivo zmeraj dostopno vsem posameznikom (izvajalcem in udeležencem vzgojno-izobraževalnega dela) na šoli;

— informativno-svetovalski za didaktične, metodične in tehnično organizacijske vidike pri vključevanju gradiva šolske knjižnice v vzgojno-izobraževalno delo.

Za te usmeritve predvidevajo standardi strokovno in pedagoško usposobljen knjižničarje, katerih delovne obveznosti morajo biti časovno in vsebinsko razporejene tako, da pripomorejo k uspešnejšemu delu tako učiteljev kot učencev.

Glede na to se usmeritve in obseg je s standardi opredeljeno delovanje šolskih knjižnic v Sloveniji — in podobno je z večjimi ali manjšimi razlikami opredeljeno šolsko knjižničarstvo povsod v Jugoslaviji.

V zakonih tako, v praksi drugače

Tako usmerjajo šolske knjižnice zakonodaja in standardi — kakšna pa je videti ta dejavnost v

praksi? Ali uresničuje vizijo naše zakonodaje in vizijo stroke o enovitem knjižničnoinformacijskem sistemu?!

Tu se zadeve takoj zataknejo: zbiranje podatkov, ki bi potrdili vizijo, izraženo v zakonodaji, ni zadostno in popolno. To dokazuje, da se šole z zbiranjem podatkov še niso »utegnile« prilagoditi usmeritvam, ki jih nakazujejo zakonodaja in standardi; zato je tudi vprašanje, ali se jim je prilagodila praksa.

Vemo, da v praksi prednjačijo knjižnice osnovnih šol, kjer smo se v Sloveniji, vsaj kar zadeva število knjig na učenca, že približali standardu in ga v večini šol izpolnili: 8—10 knjig na učenca — po podatkih iz leta 1979/80 je v knjižnicah osnovnih šol zbrano 3.512.000 knjig (od teh jih je tretjina namenjenih učiteljem) za 240.000 učencev; te knjige so zbrane v knjižnicah 799 šol od 816 šol (le 17 šol je brez knjižnic!).

O vsebinskem profilu tega knjižnega gradiva vemo premalo; ne vemo, ali to gradivo »sorazmerno in vsebinsko ustrezno zajema vsa področja programa vzgojno-izobraževalnega dela osnovne šole. Lahko le slutimo, da 249 knjižničarjev v 799 šolskih knjižnicah — kar 550 knjižnic nima knjižničarja — lahko le slabo aktivira obsežno knjižno gradivo, učence in učitelje za kakovostno in uspešno šolsko delo, tudi če bi knjižno gradivo po vsebini idealno ustrezalo programu vzgojno-izobraževalnega dela.

Novih knjig je bilo v omenjenem letu nabavljenih 190.000 — manj kot to predvidevajo standardi: ena knjiga na učenca v enem šolskem letu.

Zato ponovno lahko podvomimo v ustreznost, aktualnost in prilagojenost tega obsežnega knjižnega gradiva programu sodobnega vzgojnoizobraževalnega dela. Ker podatkov o izposojenih knjigah ni, ne moremo našega suma niti povsem ovreči niti potrditi; vemo le, da sega tridimenzionalno delovanje šolskih knjižnic v 19. stoletje in da so se spriče to dolge tradicije »bogati« knjižni skladi šolskih knjižnic. Časa je bilo torej na pretek, da se je v šolskih knjižnicah nabralo marsikaj kar ni bilo niti načrtovano niti strokovno pretehtano.

Podobno nespodbudno sliko nakazujejo podatki, zbrani o knjigah in šolskih knjižnicah v srednjih šolah.

Od 329 šol je imelo knjižnico 154 šol z 1.500.000 knjigami; novih je bilo v letu 1979/80 kupljenih za 120.000 učencev 28.000 knjig, izposojenih pa 413.600 knjig. Ali to pomeni, da 2/3 vseh knjig, ki so v srednjih šolah, ni bilo zanimivih vzgojno-izobraževalno delo?!

Podatek, ki je zanimiv za povezovanje med knjižnicami: od 329 šol jih je kar 144 uporabljalo gradivo drugih knjižnic. Od 154 šolskih knjižnic v 329 šolah je imelo knjižničarja le 100 knjižnic.

Statistika nič ne pove o strokovnem niti o bibliopedagoškem delu — o njem posredno lahko sklepamo le iz števila uporabljenih, tj. izposojenih knjig. Ne vemo, ali so učenci, kadar gre za pridobivanje aktualnega, z vsebino vzgojno-izobraževalnega programa povezanega gradiva in informacij iz šolskih knjižnic, zastopavljeni državljani ali razkošno zasuti z vsem, kar jim sodobni knjižničnoinformacijski sistem zmore ponuditi?!

Brez sodelovanja med knjižnicami ne gre

Na seminarju, ki ga je pripravila IFLA o problematiki šolskih knjižnic, je bilo poudarjeno tole: Ni dežele, ki bi bila tako bogata, da bi se odrekla sodelovanju, povezovanju in dogovarjanju med knjižnicami različnih vrst.

Sodelovanje-povezovanje je imperativ sodobnega, učinkovitega knjižničnoinformacijskega sistema. Nobena knjižnica ne zmore danes ob hiperprodukciji informacijskih virov pridobivati, obdelovati ter posredovati vsega gradiva in informacij o gradivu. Le s sodelovanjem med knjižnicami lahko dobi vsak uporabnik — tudi učenec ali učitelj — informacijo in gradivo, ki ju potrebuje. Obilica različnega gradiva narekuje, da se posamezne knjižnice posvetijo posameznim vrstam gradiva ali gradivu s posameznih strokovnih področij; posamezne knjižnice gradivo obdelujejo in nato pošljejo informacijo o njem tudi drugim knjižnicam — to med drugim ne narekuje samo obveznost knjižnic, da zadostijo željam vsakega uporabnika, ampak tudi ekonomika strokovnega dela v knjižničnoinformacijskem sistemu.

Sodelovanje na področju obdelave od katalogizacije do dokumentalistične in računalniške obdelave gradiva je poceni strokovno delo v marsikateri knjižničarsko razviti in bogati državi.

Kako se za tako sodelovanje odločajo šolske knjižnice pri nas?

— Načelo enotne strokovne obdelave in ureditve gradiva je priznано, čeprav žal ne povsod uveljavljeno. V šolskih knjižnicah le počasi spoznavajo, kako pomembna je enotna obdelava gradiva; le-to podpira v Sloveniji centralna katalogizacija slovenskega tiska: od 953 šol, ki imajo šolske knjižnice, jih je le 257 naročenih na set centralne katalogizacije. Ali to pomeni, da 696 šolskih knjižnic gradiva sploh ne obdeluje in je torej to gradivo kot nosilec informacije za vzgojno-izobraževalno delo mrtvo, ali pa je taisto gradivo 696-krat obdelano »po svoje«? Sklenemo lahko le takole: 96% šolskih knjižnic se obnaša negospodarno!

— Sodelovanje in usklajevanje pri nabavi knjižničnega gradiva sta v povojih, močno na začetku pa je tudi medknjižnična izposoja — med šolskimi knjižnicami samimi in med šolskimi knjižnicami in drugimi vrstami knjižnic; to močno zavira uveljavljanje usmerjenih vzgojno-izobraževalnih programov s pomočjo knjižničnega gradiva. Na tem področju so možnosti še neizrabljene.

— Šolske knjižnice, zlasti na srednjih šolah, se nerade povezujejo z drugimi knjižnicami, čeprav bi glede na usmerjene vzgojno-izobraževalne programe to povezovanje moralo zaživeti; mnogokrat raje vztrajajo v svoji osamelosti in s tem v neučinkovitosti. Ponekod se celo dogaja, da ob združitvi treh ali štirih različno usmerjenih šol v šolski center vztrajajo pri ločitvi knjižničnega gradiva v istem prostoru na sklade posameznih usmeritev. Učenci ene usmeritve ne smejo posegati po gradivu druge usmeritve!

Vzrok za tako nesmiselno ravnanje so prav gotovo različni viri financiranja posameznih usmeritev, ki zaradi togih načel ne dopuščajo prelivanja sredstev.

— Čeprav sega tradicija šolskih knjižnic pri nas v sredino 19. stoletja, še zmeraj nimamo šolske svetovalne službe za to področje. Le-ta bi morala usmerjati, odpirati šolsko knjižnico v knjižničnoinformacijski sistem. Izgovor ali opravičilo, češ da ni možnosti, zlasti denarja, ne drži! Poti sta le dve: ali bo pomanjkavanje denarja povzročilo, da si bodo knjižnice bolj pomagale in se vključile v knjižničnoinformacijski sistem ali pa se bodo šolske knjižnice še bolj zaprle in osiromašile ne le sebe, temveč tudi vzgojno-izobraževalno delo šole.

V času računalništva in komunikacijskih sistemov, ki omogo-

čajo še boljše in intenzivnejše povezovanje in sodelovanje, bi morala biti zlasti na področju šolskih knjižnic kakovost povezovanja veliko bolj v ospredju in cenjena, kot pa je zdaj. Vedeti bi morali, kako ogromne in bogate možnosti za kakovostno vzgojno-izobraževalno delo pomeni npr. vključitev šolske knjižnice v knjižničnoinformacijski sistem! Zasnove našega knjižničnoinformacijskega sistema in standardi odpirajo vrata šolskim knjižnicam, da v okviru svojih sodobnih reformiranih vzgojno-izobraževalnih programov dela izrabijo prednost, ki jim jih daje tako njihova dolga tradicija kot bogastvo gradiva njihovih knjižničnih skladov. Ne pozabimo: 5.000.000 knjig, ki so zbrane v slovenskih šolskih knjižnicah je 40% vseh knjig, ki so v vseh vrstah knjižnic (v splošnoizobraževalnih knjižnicah je okoli 3.700.000 knjižničnega gradiva) v Sloveniji.

Šolske knjižnice s svojim gradivom in dejavnostjo lahko bistveno izboljšajo učinkovitost vzgojno-izobraževalnega dela v šoli. To vlogo jim priznava tudi naša zakonodaja: Zakon o knjižničarstvu, Zakon o usmerjenem izobraževanju in Zakon o osnovni šoli.

Šolske knjižnice imajo odločujoč pomen tudi za vzgojo potencialnih uporabnikov vseh vrst knjižnic v našem knjižničnoinformacijskem sistemu; razvijati dobro delujočo mrežo šolskih

25 LET KURIRČKA

Dovolj gradiva za vse

Življenje revije merimo po letih izhajanja. Petindvajsetletnica Kurirčka je pravšnja priložnost za pretres znanega mesečnika za učence osnovnih šol. Študijska ocena bi nanizala zanimive ugotovitve. Med koordinatami bi krivulje začrtale grafične vzorce zgoščenih pa spel razpršenih črt hitrih, postopnih, počasnih upadanj in vzponov. Spodbudno delo za strokovnjaka in za vsakogar, ki razume govorico podatkov. Ugotovitve bi bile koristne, saj bi odsevale kulturna, vzgojno-izobraževalna, estetska merila domala treh desetletij — čas in zenit enega človeškega rodu. Tako delo bo (ali pa ne bo) kdaj opravil homo studiosus. Kaj pa bralec, homo lector junior?

V šolskem letu 1984-85 njegova torba ne bo lažja, bo pa hočeš nočeš precej dražja. Če v njej ne bo nobenega mladinskega lista, bo njen lastnik za marsikaj prikrajšan.

O Kurirčku naj bi rekli besedo. Prva številka jubilejnega letnika je že pred nami, druga in tretja sta v tisku, četrta, peta v pripravi, tako kot zahteva ritem urednikovanja. Učenci so se svoje revije gotovo razveselili. Začel se je (se bo) naročninski direndaj, malce stihiško stanje, ki naj bi ga učitelj premišljeno usmeril v dobro bralcev, obenem pa pošteno do vsega mladinskega tiska. Razumljivo je, da si bodo le redki učenci lahko naročili vse zanje primerne in zanimive revije, začeni v prvem razredu z (obveznim) Cicibanom pa tja do Preseka in Tima na predmetni stopnji. Prav zato se mi ne zdi odveč opozoriti učitelje, da se letošnja vsebina Kurirčka še vidneje vključuje v program življenja in dela osnovne šole in bo v tretjem in četrtem razredu nepogrešljiva, z marsikaterim sestavnim delom pa bo lahko obogatila uro slovenskega jezika, tuje jezika, zgodovine, zemljepisa, naravoslovja pri predmetnem pouku. Urednik je v Pismu učencem, mentorjem in staršem predstavil vsebino letošnjega letnika, zato naj bi zdaj, ko je prva številka izšla, aktivni učiteljev razsodili,

knjižnic pomeni temelj za delovanje knjižničnoinformacijske dejavnosti in sistema.

Zato bi v prihodnje kazalo predvsem:

— utrjevati zasnovo šolske knjižnice v osnovnih in srednjih usmerjenih šolah kot knjižničnoinformacijskega multimedijskega središča;

— skrbeti, da bodo zakonska določila o knjižničarstvu v osnovni in srednji usmerjeni šoli — za šolsko knjižnico zaživel in se dosledno uresničevala;

— skrbeti za uveljavljanje standardov v vseh šolskih knjižnicah osnovnega in srednjega usmerjenega izobraževanja;

— razvijati strokovno sodelovanje in povezovanje šolskih knjižnic med seboj in z drugimi vrstami knjižnic, tako bogatiti delo vzgojno-izobraževalnih programov in utrjevati delovanje enotnega knjižničnoinformacijskega sistema;

— namenjati posebno skrb izobraževanju in izpopolnjevanju knjižničarskih delavcev v šolskih knjižnicah in njegovemu statusu v sklopu pedagoških delavcev šol;

— usposabljati učitelje, da bodo sposobni uporabljati gradivo in informacije šolske knjižnice pri izvajanju vzgojno-izobraževalnih programov;

— oblikovati strokovno knjižničarsko svetovalno službo in aktivne šolskih knjižničarjev pod vodstvom Zavoda SRS za šolstvo.

MARTINA ŠIRCELJ

kako glede na različne okoliščine in potrebe vzgojno-izobraževalnega procesa predlagati učencem naročilo revije. Aktivni učiteljev naj bi bili tudi posredniki med učenci in poverjenikom mladinskega tiska na šoli. Utegne se zgoditi, da denimo predmetni učitelj, ki izpolnjuje svoje obveznosti tudi s poverjeništvom, preze temeljni manj le in one revije in z bolj ali manj ognjevitim pridobivanjem za eno onemogoči naročilo druge. V času, ko starši dvakrat razmislijo o vsakem izdatku za »brezplačno« šolo, jim učitelji moramo pojasniti vrednost mladinskega revialnega tiska, saj bi imeli odpovedovanje naročil konec koncev manj posledic za izdajatelja kot za oblikovanje mlade osebnosti. Kdorkoli že skrbi na šoli za revialni tisk, mora tematiko in vsebino tega dovolj dobro poznati (poverjeništvom mladinskega tiska naj bo del premišljenega načrtovanja šolskega dela). Če je bilo to v letih zlatega standarda zanemarljivo, postaja v času suhih krav moralna obveznost. Površno poznavanje te in one revije, tudi Kurirčka, je bilo že vzrok za množično odpoved vsebinsko, estetsko in idejno kakovostnega branja; na stvarne rasti pa učitelj pri tem ni pomislil.

Kurirček namenja letos še več prostora učenčevi ustvarjalnosti (litkovni, leposlovni, stvarni). Po zasnovi ostaja leposlovna revija za otroke, edina v slovenskem prostoru. Njena naloga je tudi ohranjanje izročila NOB. Na svojih straneh prinaša izvirne in prevedene pesmi, pripovedi, igrice, slikanice, stvarne sestavke, strip, uganke. V desetih številkah in nekaj prilogah dovolj gradiva za mlajše in starejše šolarje, učitelje in starše. Ne glede na to, da Kurirčka ponekod berejo že v drugem razredu, pa tudi še v petem in šestem, je namenjen predvsem učencem tretjega in četrtega razreda. Tem naj bi bil zares dosegljiv.

BERTA GOLOB

pobude odmevi

Videti je, da se je negativnim spremnim pojavom integracijskih tokov v Evropi, predvsem v sosednji Italiji, SR Slovenija uspešno izognila. Integrirali smo predvsem učence s senzoričnimi in drugimi telesnimi motnjami (slepe — slabovidne, gluhe — naglušne, telesne invalide in kronične bolnike), ki zaradi preostalih sposobnosti zmoro svojo motnjo kompenzirati in se uveljaviti na drugih področjih. Kompenzacija je v specialni pedagogiki usmerjena na razvoj celotne osebnosti. Zato skušamo uporabljati v vzgoji in izobraževanju najustreznejše metode za pridobivanje in oblikovanje takih socialnih izkušenj in motivov, ki postopno postanejo gibalno razvoja. Pri nekaterih otrocih, zlasti pri lažje duševno prizadetih, pa ostajajo omejitve pri kompenzaciji motnje; v takih primerih govorimo samo o pozitivnih spremembah pri otroku in o njegovem postopnem razvoju. Tudi že oblikovani mehanizmi kompenzacije lahko v neugodnih okoliščinah razpadejo, pri otroku se ponovno pojavi funkcionalna motnja, ki zniža delovno storilnost in povzroči motnjo v hitrosti razvoja.

Skorajda lahko rečemo, da smo v naši republikli praviloma integrirali šole po skrbni in strokovni evalvaciji vseh dejavnikov in tako zagotovili prizadetim učencem polno, sicer naporno, a uspešno življenje — pri spoprijemanju s problemi, ne pa zavarovano v segregiranih — pogosto od pravega življenja odmaknjenih razmerah. Taka integracija naj tudi ostane. Nevarno pa bi bilo zagovarjati integracijo za »veliko večino otrok z različnimi razvojnimi in učnimi težavami«, ne da bi te težave opredelili. Strokovna literatura poimenuje tako integracijo terminološko-pojmovno. Ta je najlažje dosegljiva. Z njo spreminjamo stigmativne izraze z nevtralnimi, manj bolečimi. (Naziv duševno prizadet omilimo v učenec z razvojnimi težavami, posebne šole poimenujemo po znanem Slovcu itd.). Z nevtralnimi izrazi seveda otrokovih težav ne rešimo, omilimo pa čustveno stisko staršev v obdobju, ko se še niso prilagodili resnici, da imajo prizadetega otroka. Tudi to je pomembno. Ko pa želimo otroku ustrezno pedagoško pomagati in urediti njegov pravni in socialni status (ki mu kot invalidu po zakonu pripada), ga moramo ponovno poimenovati z ustreznim strokovnim izrazom, ki določa vrsto in stopnjo prizadetosti.

Pri nas se razpravlja o integraciji prerado suče zgolj okrog učne in učno-psihološke integracije (nekateri avtorji jo imenujejo tudi programska integracija), ki je organizacijsko najzahtevnejša. Za »zdrave« in prizadete učence pomeni povsem isti program, iste pedagogice, isti prostor — skratka iste storilnostne zahteve za vse učence istega razreda — ne glede na različne sposobnosti, različno govorno-jezikovno raven, različne življenjske izkušnje in možnosti. V ta model spadata nato individualizacija in diferenciacija pouka kot čudežna rešitev, ki v učiteljevih rokah blaži motnje, motivira premalo motivirane, daje sposobnejšim več, manj sposobnim pa prilagaja naloge tako, da jih kljub motenosti vendarle rešijo. Zdi se, da je tako gledanje vsaj ob šoli, kakršna je, skoraj utopična ideja. Za učenci, ki nimajo znake »prizadeti« otrok, spravlja učitelja v hude stiske, ko ne ve, ali naj bi se ukvarjal pretežno s tistimi, ki zmorejo več, in torej skrbel za razvoj nadarjenih, ali pa bi vse svoje moči posvetil učencem, ki »capljajo« in niso kos težjim problemom, se pa za silo uveljavljajo v preprostih nalogah. Lahko se zgodi, da s tako integracijo ne dosežemo nič. Ob tem uvajamo integriranega učenca tudi v nezaželene oblike vedenja: vse težave rešujejo na mesto njega drugi, oproščen je težjih preskušanj znanja, prizaneseno mu je z negativnimi ocenami itd. Usodno je, da bo tako prizanašanje pričakoval tudi kasneje in se vsaj razočaral, če ne celo onemogočil. Hkrati lahko vprašamo, ali je smiselno, da npr. lažje duševno prizadeti otrok, pri obravnavi Pitagorovega izreka izreže in razvršča trikotnike? Paziti bi morali, da se ne bi obgate oblike integracijskega pro-

cesa izvedle samo na ravni fizične integracije in da strokovnjaki ne bi spregledali dveh temeljnih zahtev:

- učenčeve pripravljenosti za integracijske oblike in seveda tudi pripravljenosti vseh ustreznih družbenih dejavnikov;
- izpolnitev vseh objektivnih pogojev za delo.

Če tega ni, dosežemo nasproten učinek — popolno osamitev.

Nestrokovno opravljena integracija — nepopravljiva škoda

Strokovno neustrezno je razmišljati o integraciji nasploh. Med kategorijami oseb z razvojnimi motnjami je toliko razlik, da vsaka zahteva svoj rehabilitacijski prijem.

Skoraj vsi vedenjsko in osebnostno moteni učenci so že od nekdaj v osnovni šoli. Vzgojno-izobraževalni proces zanje poteka po znanih didaktičnih zakonitostih, kjer skušamo graditi na učenčevih »močnih« področjih in voditi učenca do uspeha ne le na izobrazbenem, temveč predvsem na vzgojnem področju.

Ustrezna logopedska obravnava v osnovni šoli, neposredno sodelovanje logopeda z učiteljem in s starši je najboljša rešitev za govorno prizadete učence, ki so tudi zmerom integrirani v redne oblike vzgajanja in izobraževanja.

Slabovidni učenci — če nimajo dodatnih motenj — povečini v celoti zmorejo program osnovne šole, če jim le prilagodimo nekatero postopke in poleg prizadete vidne angažiramo še sluh in tip.

Tudi večina kronično bolnih in invalidnih otrok lahko obiskuje osnovno šolo, razen če je potrebno intenzivno zdravljenje, daljše bivanje v bolnišnici ali doma in zaradi bolezni poseben zdravstveni režim. Iz te kategorije so izvzeti otroci s cerebralno paralizo, ki jih hkrati bremeni še duševna prizadetost. Zanje je nujna posebna oblika usposabljanja.

Slušno prizadeti učenci osnovne šole se pogosto zelo uveljavijo. Naglušni so bili že od nekdaj integrirani, težje naglušni in gluhi pa pridejo ponavadi v osnovno šolo po nekajletni uspešni strokovni obravnavi, ki jim je dvignila komunikativnost, jih govorno-jezikovno usposobila in osebnostno okrepila. Seveda potrebujejo prilaganje in individualizacijo.

Najtežja je integracija duševno prizadetih otrok. Pri njih moramo poleg individualizacije, večje nazornosti, sistematičnosti in postopnosti omogočiti še okoliščine za razvoj perceptivnih in motoričnih zmožnosti, ki so pogoj za razvoj psihičnih funkcij in za uspešno učenje.

V času, ko sta napredovali industrializacija in tehnizacija na vseh področjih družbenega življenja — in del tega življenja je tudi šola — naraščajo storilnostne zahteve. Ob tem pa opažamo vse več učencev, ki zahtevam niso kos. Današnja šola postaja vse bolj selektivna, pota za nadaljnje izobraževanje so odprta predvsem tistim, ki imajo

INTEGRACIJA PRIZADETIH OTROK

Možnosti, omejitve in dvomljive poti

vsestransko ugodne okoliščine — psihosomatične in socialne. V tak konkurenčni boj vključeni prizadeti učenec mora imeti zares odlične preostale sposobnosti, npr. slušno prizadeti učenec visoko inteligentnost, dobro komunikativnost, predvsem pa visoko toleranco za frustracije — saj bo ob veliko večjih naporih dosegal praviloma slabše uspehe. Toda telesno prizadeti, senzorično oškodovani učenci imajo ob dobro organizirani in skrbno spremljani integraciji še možnost, da prekosijo sami sebe. Skupine senzorično prizadetih

griranega učenca zanemarjen. Do te resnice se je eksperimentalno dokopala pedagoška psihologija. Prizadeti, posebno duševno prizadeti, lahko le životarijo zunaj skupine; osameli so, namesto integrirani. Morda končajo osnovno šolo, a obremenjeni s čustvenimi motnjami. Humani učitelj sicer lahko usmerja razredni kolektiv v razumevajoče vedenje, vseh konfliktov, odklanjanj, podcenjevanj in nasprotovanj v šoli in zunaj nje pa ne more preprečiti. Taka nesoglasja pogosto vodijo prizadete učence v neželene

integriran učenec škoduje vsej kategoriji. Primer: Šola je rada sprejemala slušno prizadete učence, ko pa se je vsolal učenec z več (s preveč) problemi, se je izrekla proti integraciji prizadetih nasploh.

Novih idej ne smemo preskušati na prizadetem otroku

Ob navdušenju za integracijo bi se morda lahko bolj pomudili ob delni integraciji, ki jo — posebno nemški strokovnjaki imenujejo tudi fizično ekološka integracija. V tej obliki skušajo prizadete čim pogosteje spravljati v stik z »neprizadetimi« tako, da odstranjujejo arhitektonske pregrade, da se oboji srečujejo v istih šolah, istih zdravstvenih, rekreacijskih in drugih prostorih — v program pa so vključeni po zmožnostih; v odmorih, ob hranjenju, sprehodih — morda ob kulturnih in športnih dejavnostih ali celo ob vzgojnih predmetih. V tem primeru je socialno učenje »humanizirano«: »zdravi« vrstniki naj se ob prizadetih uče humanega ravnanja bolj neprislusno in tudi ne v rivalitetnih situacijah.

To integracijo imenujejo nekateri avtorji socialno-komunikativna. V povezavi s fizično-ekološko integracijo je pojav, ki ga je mogoče pedagoško označiti kot največji uspeh. Dosežemo ga le v ustreznih okoliščinah — tedaj, če se ljudje izjemno zavzamejo za otroka. Čim težje so učenci prizadeti, tem bolj se stiki ožijo zgolj na nešolske dejavnosti. Ob tem so zelo moteči, osebnostno in vedenjsko moteni učenci lahko zelo slabo sociabilni.

Mnenja o socialni integraciji so zelo različna in si celo nasprotujejo: predstavniki, ki o šoli razpravljajo predvsem kot o organizirani obliki pridobivanja znanja, spretosti in navad, dvomijo, če v taki integraciji prizadeti učenec sploh lahko kaj pridobi; zagovorniki šole, ki naj bi omogočala predvsem socialne stike, oblikovala socialno kompetentnost, zanemarjala pa pridobivanje znanja, cenijo tako integracijo kot obliko socialnega učenja, kot obliko humaniziranja. Verjetno ni mogoče o osnovni šoli razpravljati z dveh tako skrajnih vidikov. Najbrž je socialna integracija pri prevlečkih različnih primernejša za predšolsko obdobje, z naraščajočo starostjo pa upada, če razvoj kompenzacijskih procesov ni bil dovolj uspešen.

Pri evalvaciji integriranega vzgajanja in izobraževanja prizadetih otrok bi bilo koristno slišati še pedagogice, ki tako vzgojno-izobraževalno delo že opravljajo. Na seminarjih stalnega izobraževanja, ki jih organizira pedagoška akademija, učitelji pogosto tožijo, da so prepuščeni sami sebi, da dobijo diagnoze — ali tudi teh ne — ne pa nasvetov

za delo in podobno. Po začetni vnemi, ko učenca integrirajo starši ali strokovnjaki, pomoč ugaša — vse probleme naj bi reševal učitelj sam. Zato je nevarno zagovarjati integracijo za »večino učencev z razvojnimi težavami«, ker taki predlogi, čeprav navajajo pogoje, lahko zapeljejo upravne službe v brezglavo integriranje. Tovrstne stvarilne zglede lahko najdemo v sosednji Italiji, o njih pa so pred nedavnim kot gostje Pedagoške akademije v Ljubljani pripovedovali specialni pedagogi iz Danske. V obeh imenovanih državah je večina prizadetih učencev kljub motenosti vključena v redne oblike vzgajanja in izobraževanja zgolj prostorsko, ne pa tudi vsebinsko, socialno in programsko. Zmede, ki je nastala ob taki integraciji, pa si pri nas najbrž ne želimo.

To pisanje naj ne izzveni kot nasprotovanje integraciji. Nujno je le najprej zagotoviti ustrezne možnosti in nato integrirati. Novih idej ne moremo in ne smemo preskušati na prizadetem otroku. Konkretno: V kraju, ki npr. nima osnovne šole s prilagojenim programom, je odkrit lažje duševno prizadeti otrok. Normalna, tudi nepoučenemu razumljiva je zahteva, naj otrok ostane v tistem zavetju družine, vsolan v osnovno šolo. Neodgovorno pa ga je vanjo vključiti, če nismo vnaprej zagotovili primernih okoliščin. Skupina strokovnjakov (specialni pedagog za duševno prizadete, socialni delavec, pediater, psiholog, po potrebi še logoped, strokovnjak za korektivno telesno vzgojo in še kdo) prevzame odgovornost za obravnavo in njeno stalnost. V razdelitvi bremena je razredni učitelj le eden od izvajalcev, ne pa edini, saj za to tudi ni usposobljen. Samo fizična integracija ob začetni obljubljeni pomoči in načrtovanih, a ne izpeljanih posebnih oblikah obravnave, vodi v stiske prizadetega otroka, njegove starše in učitelja.

Specialni pedagog naj bi čim prej postal stalni, nepogresljivi član skupine strokovnjakov, ki deluje v osnovni šoli. Njegove naloge so reševanje težav, ki jih imajo v učno-vzgojnem procesu učenci z lažjimi, nakazanimi motnjami in učnimi težavami; govorno prizadeti, slabovidni, naglušni, bolelni, učenci z motečim vedenjem, z bralno-napisovalnimi težavami in znižano učno uspešnostjo. Če naštetje motnje zahtevajo zelo dober organizacijski prijem, individualno delo z učenci in učitelji, organizirano dodatno pomoč ipd. Če je v tej skupini otrok prizadeti učenec, ki potrebuje nenehno pomoč, se specialni pedagog spremeni v individualnega terapevta in začne izgubljeni vlogo, ki naj bi jo imel.

MARIJA LIPUŽIČ
EGIDIJA NOVLJAN

Mamina punčka

pa ne moremo enačiti s skupino duševno prizadetih, pogosto tudi mejno inteligentnih otrok — če nimajo izjemno postritvovalnih staršev in na žrtve pripravljenih pedagogov. Toda še v takih primerih je emocionalni status inte-

oblike uveljavljanja, ki jih je v tako kritiziranih segregiranih šolah manj — saj uspeh motivira učence za nadaljnje napore.

Nevarnost, ki izvira iz nepremišljene, nestrokovne integracije, je tudi v tem, da en napačno

Pred odločitvijo

Vabilo

Z dajanjem svoje krvi lahko naredite največ, kar lahko stori človek za sočloveka. Zato vas pričakujemo na krvodajalski akciji.

Prijave sprejema občinski odbor Rdečega križa, v delovnih organizacijah pa aktivist RK, odgovoren za krvodajalstvo.

SEPTEMBER 84

Senožeče in Hrpelje	11.
Sežana	12., 13.
Komen	14.
Šentilj	14.
Rimske Toplice	18.
Radeče	19.
Ljubljana Vič-Rudnik	20.
Spodnji Duplek	20.
Zalec	21.
Slovenske Konjice	25., 26., 27.
Velka pri Mariboru	27.
Zreče	28.

RDEČI KRIŽ SLOVENIJE

Otrok se mora igrati

Deveta konferenca Mednarodnega združenja za pravico otrok

Mednarodno združenje za pravico otrok do igre IPA je organizacija, ki združuje posameznike, skupine in društva iz 38 držav z vsega sveta. Njeni člani so strokovnjaki različnih poklicev, ki delujejo z otroki ali zanje. IPA ima posvetovalni status pri Gospodarskem in socialnem letu Organizacije združenih narodov (ECOSOC), pri Organizaciji združenih narodov za kulturo, znanost in kulturo (UNESCO) ter pri UNICEF. Stanovljena je bila leta 1961 na svetovni konferenci v Parizu, nastala pa je iz gibanja za razširitev otroških igršč.

Njeno delo temelji na načelih deklaracije o otrokovih pravicah, ki označuje, kako pomembna je igra za celoten otrokovo razvoj. Organizacija se zaveda, da igra za celoten otrokovo razvoj, spodbuja dejavnosti za urejanje pravic do igre, se zavzema za ustvarjalno izražanje otrokovega časa otrok in mladine ter za pravico otrok vsega sveta, da se igrajo in s tem zdravo razvijajo. Organizacija je tudi, da omogoča izmenjavo mnenj, praktičnih izkušenj in znanstvenih oznanj. Zato se njeni člani srečujejo vsaka tri leta na konferencah.

To združenje je pripravilo devet svetovnih konferenc. Zadnja, deveta konferenca je bila od 5. do 11. avgusta 1984 v Ljubljani. Organizirala jo je Zveza organizacij za vzgojo in razvoj otrok Jugoslavije. Na konferenci je sodelovalo 169 predstavnikov iz 29 dežel in 40

jugoslovanskih strokovnjakov. Prvič so bili na konferenci predstavniki Angole, Argentine, Indije, Zimbabveja, verjetno zato, ker je bila konferenca v Jugoslaviji. To je bila namreč prva konferenca mednarodne organizacije IPA v socialistični, neuvrščeni deželi. Udeleženci so ob tej priložnosti spoznali, kako v naši samoupravni socialistični družbi uredničujemo družbeno skrb za otroka, kakšni so naši uspehi in težave v praksi.

Ob odprtju konference v Cankarjevem domu so udeležence pozdravili: Zora Tomič, predsednica jugoslovanskega pripravljalnega odbora, Fana Cvetković Kočevska, predsednica Zveze organizacij za vzgojo in varstvo otrok Jugoslavije, Janez Bohorič, podpredsednik IS Skupščine SR Slovenije, Mira Froloy, predsednica zbora občin Skupščine mesta Ljubljana in Nic Nilsson, predsednik organizacije IPA. Sledili so uvodni referati, Zvone Dragan, član CK Zveze komunistov Jugoslavije, je govoril o razvoju otrok v jugoslovanski socialistični samoupravni družbi in orisal značilnosti in uspehe, ki smo jih v povojnih letih dosegli v skrbi za otroka. Dr. Paul Chowdhry, direktor nacionalnega inštituta za javno sodelovanje in razvoj otrok iz New Delhija, je v svojem prispevku govoril o pomenu in vplivu socialnega, kulturnega, gospodarskega, urbanega in podeželskega okolja na otrokovo igro. Tretji plenarni referat o sodelovanju

prostovoljcev in ljudi različnih poklicev pri ustvarjanju možnosti za otrokovo igro (njihova vloga, pridobivanje in usposabljanje) pa je pripravil Raymond T. Clarke, predsednik združenja za igro in rekreacijo otrok iz Velike Britanije.

Uvodni referati so bili podlaga za nadaljnje delo udeležencev konference v 11 delovnih skupinah in v pogovorih ob dveh okroglih mizah: o osnutku konvencije o pravicah otrok in o vlogi UNICEF ter o otrocih delavcev migrantov.

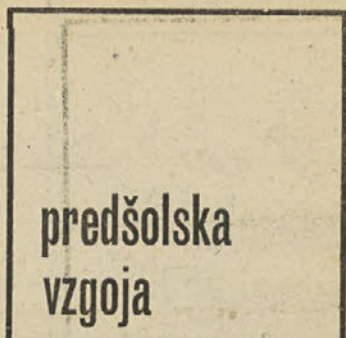
Med konferenco so si udeleženci ogledali nekatere organizacije, ki skrbijo za dejavnosti, namenjene otrokom v Ljubljani. Obiskali so: Mestno zvezo prijateljev mladine, Mestno zvezo telesnokulturnih organizacij, Mestno zvezo organizacij za tehnično kulturo, Vzgojno-varstveno organizacijo dr. France Prešeren, Svetovni center za otroke, mladostnike in starše, Republiško konferenco ZSM Slovenije, Knjižnico Oton Župančič, Zavod SRS za šolstvo, Univerzitetni klinični center in Gasilsko društvo Pirnič. Skoraj vsi udeleženci konference so odšli na strokovni izlet v Prebold, Celje in Titovo Velenje, kjer so si ogledali dejavnosti, ki potekajo na igršču pod vodstvom prostovoljnih delavcev. Mnogi tuji in domači udeleženci konference so ponazorili svoje delo z otroki tudi z diapozitivi in s filmi.

Zadnji dan so na plenarnem delu sprejeli resolucijo, ki so jo oblikovali že med konferenco. Potrdili so, da bo prihodnja, deseta konferenca IPA leta 1987 v Stockholmu. V poročilih o delu posameznih skupin so poudarili: samo načrtno in usklajeno delo vseh dejavnikov v družbi lahko ustvari najboljše možnosti za celoten razvoj otrok. Otrokovo potrebo po igri je nujno upoštevati, saj igra pomembno vlogo v otrokovem razvoju, v procesu socializacije. Prostovoljno delo z otroki in zanje omogoča večjo demokratizacijo odnosov med odraslimi in otroki. Bogati oblike dela z otroki in pripomore k razvijanju njihovih interesov.

Ob koncu lahko rečemo, da je konferenca dosegla cilj: izmenjali smo si veliko znanstvenih in strokovnih spoznanj in praktičnih izkušenj, nove zamisli in pobude pa naj bi v vseh deželah pripomogle k srečnejšemu otroštvu zdajšnjih in prihodnjih rodov.

Sklepi konference naj bi tudi spodbudili k bolj sistematičnemu, hitrejšemu in boljsemu urejanju igršč, predvsem pa k razširjanju prostovoljnega dela z otroki pri nas. Izkušnje v svetu namreč kažejo, da k uspešnemu delovanju igršč ne pripomorejo samo igrala, temveč tudi vsebina in organizacija dejavnosti, ki poteka na njih.

IRENA MOREL

Cicibanova pot

Tako kot vsako leto je precej cicibanov tudi to jesen prvič prestopilo šolski prag. Postali so šolarji. Res je, na šolo in življenje so se vse do zdaj pripravljali s pomočjo vzgojiteljc in odraslih, dan za dnem, leto za letom.

Opisati želim en sam, njihov dan — med mnogimi srečnimi dnevi.

Ko smo se ob koncu male šole odpravili na izlet v rojstno hišo Franceta Prešerna, smo morale vzgojiteljice odgovarjati na številna otroška vprašanja: Kdo je France Prešeren, kje se je rodil, kje je živel, kako pridemo v njegovo rojstno krajino.

Brezmejna otroška radovednost, naravna in nujna, je srkala vase odgovore in jih nalagala kot dragocenovost za pozneje.

»Otroci, kaj pa je danes posebnega, da ste že navsezgodaj tako veseli?«

»Z vlakom gremo na izlet v Vrbo.«

»Z vlakom? To je menda res nekaj posebnega. Zdaj razumem, čemu tolikšno veselje.« Pravi voznik avtobusa, ki nas pelje do železniške postaje v Sentvidu.

»Tovarišica, kdaj bo pripeljal vlak?« se oglašajo čedalje bolj nestrpno. Zvedavi pogledi spremljajo nakupovanje vozovnic. Kar petdeset jih je. Otrokom pripovedujemo še o vedanju na peronu, in v vlaku, in že žvižg lokomotive povabi — nekatere prvič — na vožnjo.

Očarani otroci zvedavo sledijo bežečim podobam skozi okno. Izstopimo.

»Je Vrba daleč?«

»Da. Za vas kar daleč, skoraj uro hoda.« nam odgovori prijazna Gorenjka.

Nič zato. Zaradi postankov se zdi pot krajša. Sonce je malo prevročje, vendar nas prijazno spremlja. Cerkvica svetega Marka je nekam majhna sredi visoke trave.

Nismo edini obiskovalci. Ko

čakamo, da bi vstopili v pesnikovo rojstno hišo, se ohladimo v senci in pogovorimo, kako se bomo vedli.

Otroci si z radovednim spoštovanjem ogledujejo predmete in se jih ne dotikajo. Znova dežujejo vprašanja: Zakaj je kuhinja tako črna, zakaj se uporablja velika zaokrožena lopata, ali je Prešeren res spal v tej zibelki, se je res vozil v tistem rdečem vozičku na dvorišču... Potrpežljivo odgovarjamo. Umirijo se za nekaj časa, zadovoljni so.

Lačni in malce utrujeni smo. Preskusimo se še v kulturnih navadah pri mizi, nato se okrepčamo v gostilni Noč.

Telečja obara prijetno diši. Skuhala jo je dobrodušna lastnica, ki pravi, da so ji mali gostje ljubši in prijetnejši od drugih.

Nič nismo razbili, prti so ostali skoraj čisti, tudi kulturnih navad nismo pozabili. Kosilo je še posebej teknilo, ker smo bili v drugačnem okolju. V senci pod brnjom domače trte smo se malce posedeli, se posladkali in poigrali.

Prijazno smo se poslovili in krenili na pot. Je bila dolga? Nikakor. Od nekod se je oglasila pesem, objela Prešernovo rojstno hišo, se čisto narahlo dotaknila zvona v cerkvi svetega Marka in pobožala razkošne travnike. Mene pa je prepričala, da je bil dan uspešen.

Želja po vožnji z vlakom je otrokom skrajšala dolgo pešačenje. Vso pot nas je vztrajno spremljal vonj potonik kot spomin na lepo doživetje. Kako drugačna je bila zdajšnja pot! Zjutraj smo se peljali v neznano pričakovanje, zdaj smo se vračali domov, bogatejši za nove vtise, za novo doživetje. Tako se je končala pot cicibanov nekega poznega pomladnega dne. S srečo zanje. In za nas, vzgojiteljice.

IVANKA ORAŽEM

RAZSTAVA V VZGOJNO-VARSTVENEM ZAVODU V ŠOŠTANJU

Z vzgojo in igro k ustvarjalnemu delu

V Šoštanju so ob koncu junija pisani lepaki vabili v vzgojno-varstveni zavod na razstavo najmlajših. Na novem stanovanjskem bloku na Kajuhovi cesti je že od daleč videti, da se v njem venomer nekaj dogaja. Velika okna so poleg rož vedno polna najrazličnejših risbic in luk, ki so jih izdelali otroci in jih postavili na ogled.

V oddelku na Kajuhovi ulici je poleg jasli tudi skupina otrok, starih 6 do 7 let, ki so se letos pripravljali na jesenski vpis v osnovno šolo. Kot je povedala ravnateljica zavoda tovarišica Rabičeva, je v tem oddelku kar 56 otrok, ki jih vzgajata in vodita vzgojiteljici Darja Šmon in Marija Petkovnik. Letošnja razstava je bila pod zanimivim geslom *Otrok se igra in ustvarja*. Seveda imajo otroci časa na pretek, zato jih je treba na vse načine zaposliti, saj pripeljejo nekatere že takoj ob 5. uri in so v vrtcu skoraj do 15. ure, dokler starši ne pridejo ponje. Na razstavi smo na številnih mizah, panojih in omarah pa tudi po regalih videli najrazličnejše izdelke. Vse je bilo okusno aranžirano, kot se pač za razstavo, namenjeno širši javnosti, spodobi, in dopolnjeno z ikebanami svežega cvetja; to je dajalo razstavi še posebno lep videz. Starši in drugi obiskovalci, ki so si razstavo ogledali, so bili z izdelki otrok zelo zadovoljni. Sicer pa so takšne razstave pripravili tudi na drugih oddelkih zavoda v Topolšici in Smartnem ob Paki. Ko sem se čudil, odkod tako raznovrstni

izdelki, je pedagoški vodja Helga Novak povedala, da so otroci zelo domiselni in se izražajo na najrazličnejše načine. Najraje rišejo in z živahnimi barvami slikajo na papir. Žal pa je barvice kar težko nabaviti, zato uporabljajo večkrat tudi druge materiale kot lepenko, les, različne semena in raznobarvne krpice, iz katerih najraje delajo lutke in živalice. Videli smo številne lepljenke, rezance in trganke, risbe in slike živali in ljudi, ki jih otroci videvajo v svojem okolju in vse to v vrtcu prenašajo po svoji domišljiji na papir ali lepenko. Seveda pa so to hkrati tudi didaktična sredstva in pomagala kot vizualna spodbuda za govorno vzgojo ter za spoznavanje narave in družbe. Pri tem pomagajo tudi pedagoški vodja in vzgojiteljici z osnutki in spodbudami. Ti izdelki pa niso edino, kar delajo otroci v vrtcu. Med letom, se zlasti v poletnih mesecih, se kar precej ukvarjajo tudi z različnimi drugimi športnimi dejavnostmi in sprehodi v naravo. Večina otrok ob koncu junija konča bivanje v vrtcu, nekateri pa prihajajo tudi med počitnicami in tako poteka delo vse leto, je še povedala Helga Novak.

Razstava, ki je bila na ogled zadnji teden junija, je bila resnično vredna pozornosti, saj smo se ob ogledovanju izdelkov lahko prepričali, kaj vse lahko otroku še pred vstopom v šolo omogoči strokovno vodstvo, ki jih z vzgojo in igro motivira za ustvarjalno delo.
V. KOJC

Knjižnici se dobimo

Knjižnice v Vzgojno-varstvenem zavodu Andersen

Slikanica je knjiga nad knjižnico, pravijo pesniki, pisatelji in mnogi izmed tistih, ki se ukvarjajo z literaturo za otroke in z otroki in le-te dobro poznajo. Slikanica pomeni za otroka res precejšnjo vrednost. Pri čemu je za čas, ko je otrokovo duhovno in socialni razvoj intenzivnejši. Slikanica pusti otroku močan vtis, saj za njega velik del otrokovega sveta prvega do desetega leta. Otroku daje estetsko čustveno podlago, zbuja in oblikuje mu moralne vrline. Knjiga-slikanica v primerjavi s televizijo ima prednost, ker daje otrokom možnost za trajne stike, vse, kar otroci sprejemajo po avdiovizualnih sredstvih, pa gre hitro in ne vemo, kaj je v njih ostalo.

Slikanica se lahko prilagodi otrokovim hitrostnim doživljanjem, otroka umirja, ker se lahko ob knjigi ustavi, jo podoživlja, doživlja utruje in se odziva k delom, ki so mu všeč. Otroci si torej lahko ob tem rajši čustveno doživljanje. Mnogi starši vedo, da se začne literarna vzgoja že tedaj, ko otrok prvič dobi slikanico v roke, mu prebiramo lepe stavke, mu verze in pripovedke. Čim več lep literarnih doživetij bo otrok doživel v šoli, tem bolj si bo pripravljen prebrati že znane vsebine in ugotavljati, ali res zvenijo, kot jih je slišal. Zato je pomembno, kakšno literarno delo otroku v predšolski dobi, in iz tega vira bo črpal za prihodnost. Otroku povejmo, da je knjigi poleg zgodbe še nekaj, s čimer hoče pisatelj bralcu nekaj povedati, skupaj pa ugotavljamo, kaj je tisto »nekaj«.

Takih in podobnih ugotovitev zavedamo tudi v Vzgojno-varstvenem zavodu Andersen, Litojani in gotovo še kje. Pri nas imamo razmeroma bogato knjižnico za otroke in strokovne delavce, v njej je 3941 knjig. V preteklem šolskem letu 1983/84 smo sklenili, da mora

postati knjižnica še uporabnejša kot doslej.

Knjižnica v Vzgojno-varstvenem zavodu Andersen je odprta vsak dan, razen sobote od 9.30 do 13.30. V tem času si lahko ogledajo ali izposodijo knjižno gradivo otroci sami ali z mojo pomočjo vsi zaposleni v zavodu in otroci starejših skupin iz vseh enot.

To obliko — izposojanje slikanice otrokom na dom — smo uvedli oktobra lani in v lanskem šolskem letu je pridobila naša knjižnica 65 otrok — rednih obiskovalcev, ki so skupaj s starši prej spoznali vse pravice in dolžnosti v zvezi z izposojajo. Uvedli smo simbolično vpisnino in zamudnino, tako da so se otroci resno včlanili.

Nekaterim otrokom pomeni ta možnost edini dostop do knjige, veliko pa pomeni tudi drugim, saj nekaterih knjig ni mogoče več kupiti ali pa so predrage. Otroke osrečuje in osamosvaja tudi to, da si lahko knjige sami izbirajo in jih priporočajo drug drugemu.

Poleg tega čustvenega navezovanja na knjige si oblikujejo še mnoge druge vzgojne vrednote, navajajo se na pravičen odnos do knjig (ravnanje s knjigami, takojšnje popravilo, redno vračanje, podaljševanje), seznanjajo se, kakšne informacije lahko dobe v knjižnici, obnavljajo vsebino izposojenih slikanic ali si izmišljajo besedilo k slikanici brez besed, mi povedo pesmico, ki so se je iz kakšne slikanice naučili, pa tudi uganke, prinašajo risbice za knjižni pano in še in še.

Mnogi tudi po trikrat na teden obiščejo knjižnico in si kaj izposodijo, nekateri pa si pridejo vsaj ogledat na mizi razstavljene knjige.

Prijetno sem presenečena, ker redno vračajo knjige in skrbno podaljšujejo izposojajo. Gotovo imajo pri tem zasluge tudi njihove tovarišice, ki otroke tu in tam spominjajo na dolžnosti. Podatek, da so si naši cicibani v osemih mesecih izposodili 894 sli-

kanic, dovolj zgovorno potrjuje, da ravnamo prav. Prepričana sem, da bodo otroci to veselje do knjig gojili še naprej v šoli in vse življenje.

Ugotovila sem, da si otroci te starosti ne glede na spol najraje izposojajo knjige o živalih (Pisani živalski svet), knjige v nadaljevanjih, pesmice in uganke. Tisti, ki že sami berejo, pa si načrtno izposojajo knjižnice iz zbirke Čebelica z velikimi tiskanimi črkami, da jih lahko sami berejo.

In še nekaj sem opazila. Po temeljiti obdelavi Andersenovih pravljic za Andersenov dan so otroci zelo povpraševali po pravljicah tega pisatelja. Tako je bilo tudi z deli Ele Peroci. Zelo pomembno je torej, da zanimivo približamo avtorja, ker tako zbudimo v otrocih zanimanje za njegova dela.

Podatek, da se jih je med 894 izposojenimi knjigami zgubilo samo pet, je razveseljav. Štiri knjige so otroci nadomestili z novimi enakimi ali podobnimi, le ena pa je nepreklicno izgubljena, ker se je otrok med letom preselil iz Ljubljane. To sem nadomestila z denarjem od vpisnine, tako da zavod ne bo oškodovan.

Naj pripomnim, da so si tovarišice izposodile v primerjavi z otroki veliko manj knjig, in sicer iz vseh enot le 474, to je 113 manj kot lani. V tem številu pa niso zajete knjige, ki sem si jih zanje izposodila v Pionirski knjižnici — gradivo, ki so ga temeljito izrabile. Veliko gradiva so si ogledale tudi ob pripravi na aktivne, ki potekajo v knjižnici.

V lanskem šolskem letu je obiskalo našo knjižnico 9 skupin otrok v spremstvu tovarišic zato, da bi se seznanile s prostorom, s poklicem in z dejavnostjo knjižničarke, z različnimi vrstami knjižnega gradiva, da se pripravijo na prihodnje obiskovalce knjižnice in na ustvarjalne igre. Hkrati si lahko ogledajo tudi nove knjige, ki jih pripravim za te obiskovalce na mize.

dopisniki
poročajo

BITOLA 84

Novo navdušenje

Že lani in leto prej so nas vabili v Bitolo. Toda Makedonija je daleč in naša šola zmeraj brez denarja. Nismo šli.

Letos je bilo drugače.

Otroški likovni studio Ciril in Metod iz Bitole, ki ga vodi akademski slikar in likovni pedagog Kosta Antonovski, je že januarja poslal jugoslovanskim osnovnim šolam razpis za sodelovanje v III. zvezni otroški likovni koloniji Bitola 84 in za II. razstavo likovnih del jugoslovanskih otrok. Na razpis se je prijavilo 110 osnovnih šol iz vseh naših republik in avtonomnih pokrajin s 3580 otroškimi likovnimi deli. Prišla dela je pregledala žirija, ki ji je predsedovala vodja centra za likovno vzgojo otrok in mladine Vojvodine iz Novoga Sada Milica Spasojević. Žirija je po kakovosti poslanih del izbrala 14 osnovnih šol za udeležbo v koloniji. Iz naše republike sta bili izbrani osnovna šola Milana Suštaršiča iz Ljubljane v likovno mentorico Lučko Selan in osnovna šola Simona Jenka iz Kranja — likovna mentorica Jolanda Pibernik. V kolonijo so bili povabljeni po trije učenci iz vsake šole. Iz Slovenije je potovalo v Bitolo šest otrok in dve učiteljici. Denar za potne stroške so prispevali Kulturna skupnost in zveza kulturnih organizacij Ljubljana Bežigrad, tovarna Planika iz Kranja in pionirska organizacija osnovne šole Simona Jenka iz Kranja. Stroške bivanja v Bitoli je poravnal organizator. Kolonija, v njej so otroci slikali po naravi motive stare bitolske arhitekture, je trajala od 24. do 27. maja.

Za II. razstavo likovnih del otrok Jugoslavije je žirija izbrala 200 del, nagrajenih pa jih je bilo osemnajst. Iz šole Milana Suštaršiča je bilo razstavljenih 13 del. Nagrajena je bila grafika učenke Darje Weis. Učenci šole Simona Jenka so razstavljali 10 del. Nagrajena je bila grafika Harmonikar Marka Ilijaša, ki je bila najboljša delo na razstavi.

Kolonija, v njej je bilo kakšnih petdeset udeležencev, je začela svoje delo po navdse prisrčnem sprejemu ob prihodu. Bitola nas je pričakala v izredno prazničnem ozračju. Kakor da gre za veliko mednarodno manifestacijo. Na vsakem koraku so nam izkazovali gostoljubnost, ki sega globoko v človeško srce. Organizacija je bila najboljša. Vsak dan je prinašal nova presenečenja: gostoljubnost se je izražala različno, tudi z darili in drugimi pozornostmi, ki jih nismo pričakovali.

Bitola nas je prevzela. Tudi slovenska ekipa si je želela napraviti kaj dobrega, naslikati kaj lepega, trajnega. Učenke, bilo jih je šest, so se resnično trudile, da bi nastala dobra dela. A ni šlo. Toliko je bilo izletov in drugih zanimivih dogajanj, da se je bilo kar težko zbrati k poštenemu delu. Nazadnje se nam je le posrečilo. Žirija, ki so jo sestavljali likovni pedagogi, je izbrala najboljša dela in izločila slaba. Vsak udeleženec kolonije je oddal po tri dela z motivi stare bitolske arhitekture. Za najboljši likovni deli sta bili izbrani tempera Klaudivje Kordiš iz osnovne šole Milana Suštaršiča iz Ljubljane in pastel Barbare Pibernik iz osnovne šole Simona Jenka iz Kranja.

Denar za kolonijo, pribor in materiale za delo in darila za udeležence so prispevale delovne organizacije in ustanove iz Bitole. Idejni vodja kolonije in njen prvi organizator Kosta Antonovski je dejal, da so za otroke vsi radi dali, da denarja za kolonijo ni bilo težko zbrati. Tudi to je za naše današnje razmere nekaj nenavadnega.

Tako se je v Bitoli, v Makedoniji, v tej sveži, mladi deželi, začelo novo navdušenje, nova ljubezen do otroškega likovnega ustvarjanja, za nove, prave medčloveške odnose.

Ali ni to nekaj resnično dobrega?

JOLANDA PIBERNIK

HUMORESKA

Zgodba iz prihodnosti

Tok, tok, tok, je nekdo močno potkal na vrata kabineta, da je odnevalo po prostoru. Še preden sem utegnil zaklicati »naprej«, se je med vrati pojavil naš novi šef — robot. Povedati moram, da smo bili že v čisto informatizirani družbi, kamor nas je pripeljala tretja faza tehnološke revolucije in da so v šoli večinoma poučevali roboti. Le jaz in še nekaj takih, ki nismo bili za nobeno drugo rabo, smo trmasto vztrajali pri svojem delu. Malo čudno se sliši: robot na takem položaju. Toda tale naš šef je bil med temi rečmi nekaj posebnega. Tisti, ki so ga poznali že od prej, so povedali, da ima v glavi napeljavno iz najboljših materialov, zato je imel izjemne sposobnosti. Za spoznanja, do katerih bi se jaz ne dokopal niti v petdesetih letih, je on potreboval le nekaj tednov. Tako si je skoraj mimogrede sprogramiral čarobno formulo, s katero je potem napravil bleščečo robotsko kariero.

Najprej si je dal dobro namazati gibljivi sklop na vratu, da mu je omogočal nemoteno prikimavanje. Seveda ni kimal vsevprek, temveč ob pravem času in na pravem mestu. Včlanil se je v zvezo robotov z levostranskim vezjem in povečal vedno aktivnost v občinskih organih, zlasti tedaj, ko so ga poslušali vplivni občinski možje. Tako dobro zastavljeni načrt mu je kmalu obrodil sadove in vse mu je teklo kot po maslu.

»Servus,« je s hladnim in monotonim glasom pozdravil šef, ko se mi je nekoliko približal. »Nekaj se bova pomenila,« je kar takoj prešel k stvari, ker roboti ne izgubljajo časa po nepotrebnem. »Slišim,« je nadaljeval, »da slabo uporabljate sodobne učne pripomočke, kakršne je na primer računalnik.«

»Res je, ne razumem se preveč na te stvari,« sem povedal po pravici. »Veste, v mladih letih teh stvari se nismo imeli, zdaj mi gre pa težko v glavo.« Šef ne bi bil šef, če ne bi takoj izrazil ponujene priloženosti. »Hjaaa, kako pa naj gre v glavo, ko nimaš v njej zmožnosti niti za pet piškavkih čipov, da kompleksnih vezij višje vrste sploh ne omenjam. Toliko človeške pameti ti je vendarle ostalo, da bi lahko sam sprevidel, kako postajaš nepopoljšljiva ovira pri modernizaciji vzgojno-izobraževalnega procesa. Lepo bi bilo, če bi se kar zlepa poslovil.«

KOPER

Literarna šola

Od 25. do 30. junija je bila v Kopru letna literarna šola, ki jo je pripravila Zveza kulturnih organizacij Slovenije, vodila pa Dragica Breskvar.

Na pomladnem seminarju mi je bila v veliko pomoč zamisel, da lahko iz pesmi Nika Grafenauerja KLOBUKI pripravim v šoli prireditev. Literarno šolo sem pričakovala kot razširitev znanja s tega seminarja. Izkazalo se je, da ne zaman.

Program je obsegal dopoldanska predavanja, popoldansko praktično delo in kulturne večere. S predavanji smo spopolnjevali znanje o sodobni domači in tuji književnosti, jeziku in drugih umetnostnih zvrsteh.

Kot osnovnošolska učiteljica sem največ pridobila ob interpretaciji umetniškega dela. Ker za zdaj še nimamo metodike s tega področja, nam je dobrodošla vsaka tovrstna tema, posebno če nam o njej govori strokovnjakinja, kakršna je Berta Golobova.

Tone Peršak je prikazal družbeno krizo v sodobni slovenski književnosti. Zanimiva je bila zlasti analiza Zidarjevih besedil. O razvoju slikarstva v zadnjih desetih letih je govoril Andrej Medved.

V študijski knjižnici nam je o vlogi domoznanske knjižnice pri spoznavanju domače zgodovine in kulture predavala ravnateljica Duša Krmel Umekova. Knjižni sladokosci so lahko uživali ob ogledu prvotiskov iz 15. stoletja.

Mlado slovensko literaturo je predstavil Andrej Blatnik, Jože Faganel je razmišljal o iskanju izgubljenega govora, Denis Poniž je obravnaval temo Premiki od tradicionalne k moderni pesmi.

Darka Tancer Kajnik nas je med drugim seznanila s knjižnimi zbirkami za otroke in mladino; pričakovala sem, da bom dobila seznam knjig, ki jih otroci

najraje bero, pa bom o tem — upam — slišala drugič.

Jadran Strle se je odmaknil od napovedanega Nasilja v latinskoameriški literaturi, prikazal pa je kulturo afrokaribskega območja.

Literarna večera mlajšega in srednjega rodu sta nas razveselila s presenetljivo metaforiko in zanimivo vsebino.

Žal smo le nekateri zašli na muzejski vrt, kjer so imeli gimnazijci iz Sv. Križa pri Trstu zanimivo predstavitev Queneau-nijevih Vaj v slogu.

V popoldnevnih sta delali dve skupini: ena je pripravljala glasilo, druga recital. Mentor prve je ponudil zabavno zamisel: napisimo Rdečo kapico na različne slogovne načine. Takoj smo poprijeli za delo.

Za tiste, ki smo pripravljali recital po Skrčki čez palico Andreja Brvarja, je dobrodošlo, da nam je pesnik pojasnil, kako piše pesmi. Tako smo dobili do njegovih pesmi drug, gotovo bolj pravičen odnos.

Za dramaturgijo Darko Čehovo smo bili trd oreh. Vztrajno je razbijala naše kalupe patetičnega recitiranja, preden je s pomočjo odlične Viole Spolin preganala našo sramežljivost, nas premaknila s točke na odru, kamor smo se vkopali in nas prisilila, da smo spregovorili drug drugemu.

Viola Spolin ima odlične Improvizacijske vaje (MGL, 1989), ki so nepogrešljive za mentorje kulturnih dejavnosti, žal pa v ljubljanskih založbah knjižnice nisem dobila.

Najbolj pa sem vesela zbirke recitalov S pozicijo na potep čez oder Darke Čehove (ZKOS, Ljubljana, 1984), ki smo jo dobili skupaj z drugim gradivom in po kateri bomo pripravljali že letošnje šolske prireditve.

DANICA CEDILNIK

Srečanje ob 20-letnici

Maturante celjskega učiteljskega (šol. leto 1963/64, paralelka b) vabimo na srečanje ob 20-letnici mature.

Zbrali se bomo v soboto, 22. 9. 1984 ob 17. uri v restavraciji »BELLEWUE« v Rogoški Slatini.

Zaradi organizacije pošljite prijave do 15. 9. 1984 na naslov: Štefka Volavšek ali Frida Crnogaj, OŠ E. Kardelja Rogatec.

63252 ROGATEC — telefon: (063) 826-058

ZAGREB

Na bratskem srečanju

Že več kot dvajset let se vrstijo bratska srečanja osnovnih šol iz Beograda, Hercegnovega, Ljubljane, Skopja in Zagreba; vsako leto je gostiteljica ena izmed teh šol. Letos smo ob koncu maja preživeli skupaj tri dni v Zagrebu.

Iti na bratsko srečanje pomeni prevzeti veliko odgovornost, ko pa so za nami najtežje dolžnosti — priprava na pogovor o predpisani temi, priprava gradiva za skupno glasilo in priprava točke za skupni kulturni program — postanemo bolj sproščeni.

Letos smo imeli težavno nalogo, saj so bila obvezna tema pogovora skupna programska jedra. Zavod SRS za šolstvo nam je poslal ustrezno gradivo.

Prejšnja leta je bilo gostov več, letos pa smo se zaradi stabilizacije dogovorili; da vsaka šola pošlje do dvanajst učencev in dva spremljevalca.

Na vlaku smo imeli še zadnjo vajo, hkrati pa smo radovedno ugibali, kaj nas čaka.

Končno — Zagreb! Komaj izstopimo iz vlaka, že zdrsnemo v kolesje tolikšnega gostoljubja pa tudi bogatega programa, da ni

več časa za živčnost. Ogledamo razstavo ročnih izdelkov, skupno glasilo, z recitalom počastimo spomin Save Kovačevića, po katerem se šola imenuje. Zvečer da so šolo v eni soboti prostovoljno pobelili in preuredili okolično učiteljski in starši. Obiščemo Kumrovec.

Ko pa je za nami poročanje jedrih, nas čaka še skupna prireditev. V trenutku pozabimo na skrbi, ko na začetku sporedno pozdravijo gostitelji navzoče vsakega v njegovem jeziku.

Sledi najbolj veselo rajanje prepevanje, igranje nasmejanih otrok.

Ko smo izmenjali simbolična darila, smo se udeleženci, ki več let spremljamo bratska srečanja, zavedli, da so v časih, ko večata odtujenost in nestrpnost med ljudmi, tovariška, bratska srečanja še pomembnejša. Tu srečujemo ljudi z dobro voljo in dobrimi nameni.

Izmenjavamo svoje izkušnje poročamo o uspehih in kritično pregledamo napake. S srečanjem mladih spleta moči med posamezniki in med našimi narodi.

DANICA CEDILNIK

MARIBOR

Boljši mentorji tudi za proizvodno-tehnično dejavnost

Za organiziranje in vodenje interesnih tehničnih dejavnosti je potrebno ustrezno pedagoško-didaktično, metodološko in ožje strokovno-izvedbeno znanje, ki ga mentor mora imeti, če hoče uspešno delati. Pri interesnih tehničnih dejavnostih vse bolj poudarjamo tehnično in tehnološko zahtevnejše panoge (npr. računalništvo, elektrotehnika, radiotehnika, proizvodno delo itd.), v katerih naj se udeleženci usmerjenega izobraževanja. Temu pa bo kos le dobro usposobljen mentor; zato je Zveza organizacij za tehnično kulturo Slovenije — svet za tehnično vzgojo mladine, skupaj s katedro za tehnično vzgojo Pedagoške akademije Maribor in z Iskro, organizirala od 21. do 23. avgusta tridnevni seminar, ki je potekal na Pedagoški akademiji Maribor.

Seminarja se je udeležilo 45 učiteljev mentorjev tehnično-konstrukcijskih in proizvodnih dejavnosti klubov mladih tehnikov iz osnovnih šol Slovenije. Posebno zanimiv je bil zato, ker so udeleženci v treh dneh, natančneje v 24 urah, sami veliko delali, merili, preskušali, sestavljali in izdelovali.

Takšno obliko usposabljanja so učitelji mentorji zelo dobro ocenili, zadovoljni so bili zato, ker so bile teme dobro izbrane (poudarek je bil na računalništvu, elektrotehniki, proizvod-

nem delu — projektni nalogi radiotehniki — amatersko gonometriiranje).

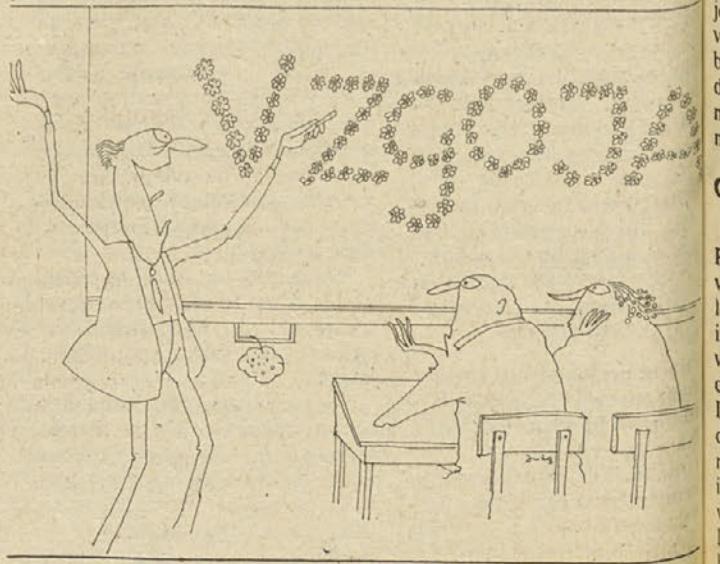
Vsako temo so obravnavali šest ur. Izvajalci programa so bili priznani strokovnjaki praktični Iskré, Radio zveze Slovenije, Pedagoške akademije Maribor in elektrotehniške fakultete Ljubljane. Večina udeležencev je prvič delala na mikroročunalniku HR 84, obogatili in pogledali pa so tudi znanje za izvajanje proizvodnega dela s projektno nalogo.

Zelo zanimive so bile tudi vaje iz elektrotehniških merjenj sestavljanj polprevodniških elementov nove Iskrine zbirke z spoznavanje in namestitvev elektronskih in elektrotehniških vezij in naprav.

Pri iskanju skrite radijske postaje (amatersko radiogoniometriiranje) pa so si seminaristi utrdili in poglobili znanje, ki ga bodo lahko s pridom uporabili pri radioamaterskem krožku.

Glede na zanimiv, aktualen in dober program se je organizator seminarja (svet za tehnično vzgojo mladine pri ZOTKS) odločil, naj se takšen seminar ponovi v Ljubljani, med zimskimi počitnicami. Ravnateljstva šol naprošamo, da učiteljem tehnične vzgoje in fizike, ki so mentorji teh dejavnosti, omogočijo udeležbo in jih hkrati vabimo, naj si ogledajo takšne seminarje.

AMAND PAPOTNIK

Oto Jurgec: Nenečno izobraževanje

doma drugod

V korak s sodobnimi zahtevami

Reforma izobraževanja učiteljev v Nemški demokratični republiki

Do leta 1967 so v Nemški demokratični republiki izobraževali predmetne učitelje za pouk v desetletki in za pouk v 11. in 12. šolskem letu po različnih programih; po tem letu so za vse uvedli enoten štiriinštetletni študij, ki so ga leta 1982 oz. 1983 podaljšali še za eno leto (v petem letu gre predvsem za nadzorovano pedagoško prakso ali za »veliki pedagoški praktikum«). Da se ne bi ob podaljšanju študija dotok novih učiteljev v prakso povsem prekinil, so študij podaljšali postopno: na polovici univerz v letu 1982, na drugi polovici v letu 1983.

Študij je dvopredmeten, po novem sta oba predmeta enakovredna, najustreznejše dvopredmetne kombinacije pa so vnaprej določene (zanimivo je npr., da med najustreznejše kombinacije ne sodi študij matematične in tujih jezikov, pač pa: materinščina—zgodovina, dva tujaj jezika ali tudi telesna vzgoja—matematika).

Študij izvajajo tako pedagoške akademije kot posamezne fakultete po identičnih programih. Pri tem se posamezne šole delno specializirajo, tako npr. leipziška univerza nima študija geografije, pač pa se je specializirala za nemščino, tuje jezike in naravoslovje (kombinacije kemija-biologija, fizika-matematika).

Kako je po novem organizirano pedagoško psihološko, metodično in šolskopraktično izobraževanje?

V 1. letniku imajo štiri tovrstne predmete: zgodovino in osnove pedagogike, občo psihologijo in psihologijo osebnosti (vsakega po 30 ur) in tritedensko poletno prakso v delu z mladino (ponavadi v počitniških domovih, taborih ipd.).

V 2. letnik so uvrščeni predmeti: teorija vzgoje, didaktika, razvojna psihologija, psihologija izobraževanja in vzgoje (po 30 ur), te pa dopolnjuje 50 ur šolskopraktičnih vaj. Te vaje, ki predstavljajo reformno novost, niso prirejene posameznim pedagoško-psihološkim predmetom, ampak so zasnovane interdisciplinarno. Z njimi naj bi, študente usposobili, da ob uporabi psihološkega in pedagoškega znanja in zakonitosti opazujejo, razčlenjujejo in razlagajo dogajanje v razredu. Desetkrat na leto, torej enkrat na 3—4 tedne, gre skupina 15—20 študentov pod vodstvom visokošolskega učitelja (asistenta) na šolo; tam imajo najprej eno uro plenarnega uvoda v tematiko in dobe navodila za opazovanje (primeri tem: pohvala in graja, aktiviranje učencev ob upoštevanju pedagoških in psiholoških vidikov, diferenciacija pouka); nato se razdele v skupine po 4—7 in tri

šolske ure opazujejo pouk ter beležijo pomembne vidike, bodisi v istem razredu pri treh predmetih ali pri istem učitelju v treh razredih; končno eno uro v plenumu obravnavajo dobljena opažanja.

V 3. in 4. letniku imajo še predmete: psihodiagnostika (30 ur) in zdravstvena vzgoja oz. higiena (15 ur) ter specialni metodični obeh predmetov z metodičnim praktikumom. V praktikumu so študentje razdeljeni v skupine po 5—6, hospitirajo pri pouku izkušenih učiteljev in svojih kolegov ter imajo samostojne nastope. Celo peto leto študija pa je, kot smo že omenili, namenjeno »velikemu pedagoškemu praktikumu«, med katerim je študent neposredno dodeljen šoli, na kateri poučuje najprej le nekaj ur na teden, nato vse več, pod mentorjevim vodstvom; vmes ima še nekaj tednov teorije, opravi nekaj izpitov in dokonča diplomsko delo.

V takem sistemu imajo, razumljivo, učitelji mentorji pomembno vlogo, saj so enakovredni sodelavci univerzitetnim učiteljem. Učitelje predlaga za mentorsko delo, na podlagi pedagoških sposobnosti in izkušenj, direktor šole. Že leto dni vnaprej obiskujejo tečaje na univerzi, kar se jim šteje kot del za vse učitelje obveznega dopolnilnega izobraževanja, poleg

tega pa pomeni mentorska vloga prednost pri točkovanju in napredovanju, ki je v navadi vsaki dve leti; to je zanje močnejša spodbuda kot majhna denarna odškodnina.

Izkušnje v zvezi z reformiranim študijem šele zbirajo, menijo pa, da bo v prvem obdobju povzročalo težave predvsem pomanjkanje ustreznih univerzitetnih učiteljev in asistentov, potrebnih za kakovostno vodenje vaj in praktikumov. Novi sistem izobraževanja učiteljev v Nemški demokratični republiki kaže razvojne težnje, skupne mnogim drugim sistemom izobraževanja učiteljev v svetu (ne glede na družbenogospodarsko ureditev), ki bi jih veljalo odločneje uveljaviti tudi pri nas:

- zviševanje osnovne izobrazbene ravni učiteljev,
- enotnost profila predmetnih učiteljev
- primeren delež psihološko pedagoških in specialnometodičnih znanj, razporejenih skozi ves študij
- večji delež nadzorovane prakse, usmerjene tako v pedagoško psihološke kot v specialnometodične vidike pouka, ob tesni povezanosti visokih šol s hospitacijskimi šolami in učitelji mentorji.

BARICA MARENČIČ-POŽARNIK

24. FESTIVAL OTROKA — ŠIBENIK

Mozaik kulture

Šibenik, mesto tisočletne kulture, se letos znova pomladilo in obleklo slovesno obleko gostitelja. Tu je — tokrat že štiriindvajsetič — potekal od 16. do 30. junija Jugoslovanski festival otroka.

Manifestacija s skoraj četrstoletno tradicijo, ki se čedalje bolj širi in razvija. Upravičeno lahko trdimo, da spada ta prireditel v vrh uspešnih festivalov, namenjenih ustvarjanju najmlajših in za najmlajše.

Festival, ki je začel svojo pot ob skromnih možnostih in z veliko prizadevnostjo mnogih, je vse do danes ostal zvest načelu: Umetnost otrokom in za otroke, za človečnost in mir v svetu.

Prireditel, ki je postala hkrati pregled in merilo ustvarjalnosti številnih otrok in odraslih umetnikov iz vseh naših republik in pokrajin, pa tudi iz drugih dežel sveta.

Festival že vsa leta namenja posebno pozornost ekstetski vzgoji otrok kot sestavnemu delu splošne vzgoje. Zato razvija gledališko, glasbeno, filmsko in likovno umetnost, književnost za otroke, raziskovalno dejavnost in drugo. Postal je oder, na katerem se zrcali skrb za ustvarjalnost najmlajših, za njihov večstranski razvoj in za njihovo srečo. Ta mozaik kulture hkrati pokaže, kako se razvijata domišljija in praktičnost mladih.

Kljub težkim gospodarskim razmeram, ki nas pestijo, je festival tudi letos uspel, zahvaljujoč prizadevanjem Šibenika in vse naše skupnosti. Mesto pa je bilo znova središče uspešnega dela, pristrskih srečanj in uživanja ob umetnosti mladih in za mlade.

lavnica Otrok in računalnik. In še zanimivost: otroci, ki so delali v tako imenovanih delavnicah, niso bili posebej zbrani v ta namen. Delali so na prostem, tam so dobili teme in potrebne pripomočke (papir, filme, aparate) in ustvarjali pod vodstvom dveh ali treh pedagogov. Kasneje so razstavili ali prikazali svoje izdelke.

Neuradni spored je potekal na trgih in ulicah, obsegal je 29 predstav (glasbeno-scenski in filmski spored — 30 projekcij) in nočni spored za odrasle (19 predstav). Zagrebška televizija je posnela del tujega in domačega programa, posebne programe so posnele tudi nekatere druge jugoslovanske televizijske hiše in jih bodo predvajale že letos.

Festival je gostoval zunaj Šibenika s približno 40 prireditvami, s svojimi nastopi pa je obiskal tudi številne delovne organizacije. Med festivalom so bile ob sporedu organizirane razprave, v katerih so scenografi in pisci razčlenili, primerjali in izmenjali mnenja o nastopih. Zvrstilo se je še 30 napisanih referatov s področja estetike, ob katerih so potekale živahne strokovne razprave.

Direktor nam je povedal, da festival ni tekmovalne, temveč delovne in študijske narave. Odprt je vsem udeležencem, njegovo načelo pa je mednarodnost. Zvedeli smo, da se prijavi iz tujine več udeležencev, kot jih lahko sprejmejo, zato pomeni nagrado že samo sodelovanje na festivalu.

njem ugotavljajo, da na festivalu še zmeraj preminjajo domači dramskih besedil in scen pa tudi glasbe, ki bi zrcalila našo sedanjost. Direktor meni, da bi bilo treba še bolj spodbujati pisce in jih tudi ustrezneje nagradjevati.

Festival objavi vsako leto nagradni razpis za dela različnih umetnostnih zvrsti (nagrada so od 20 do 50.000 din). Kmalu bodo objavili razpis dramskih besedil za šole, zato vabijo pisce k sodelovanju. Festival sprejema prijave za program na tej prireditvi, namenjeni otrokom, do 30. januarja, februarja pa izbirajo programe za poletni nastop na festivalu. Ker se dejavnost čedalje bolj širi, potrebujejo prireditelji vse več dobrih pedagogov in prosijo za sodelovanje.

Posebno priznanje zaslužijo učitelji šibeniških šol, ki vse leto vestno pomagajo pripravljati festival, teden dni pred začetkom te zahtevne prireditve pa pripravijo nekakšen »predvečer« festivala na prostem pod vodstvom prirediteljev.

Poseben čar daje festivalu to, da poteka spored vsak večer na trgih in ulicah (na šestih ali sedmih krajih) med otroki in odraslimi. Ti nastopi obarvajo mesto s posebnim razpoloženjem in ga razgibajo.

Lahko rečemo, da se na festivalu uspešno povezujejo pedagogika in umetnost. Dobrodošla sprememba so bili nočni programi za odrasle na prostem, kjer so si obiskovalci lahko ogledali številna dramska dela in poslušali koncerte, ki so poudarili melos kraja. Poleg 33 gledaliških programov za otroke se je zvrstilo veliko predstav znanih amaterskih gledališč, ki so prišla v Šibenik iz drugih krajev, posebna bogatitev pa so bili tujezemski programi (vsako leto jih je sedem ali osem).

Doslej so sodelovali na festivalu predstavniki že vseh evropskih dežel (nekateri celo večkrat) razen Albanije, nastopile pa so tudi že skupine iz Združenih držav Amerike, iz dežel v razvoju, Japonske, Mehike, Brazilije, iz Palestine in Kitajske.

Udeleženci iz drugih dežel gostujejo v Šibeniku deset dni, iz evropskih pa pet do šest dni. Letos so na festivalu nastopili

gostje iz ZDA, Škotske, Italije, Francije, Finske, Romunije in iz Avstralije.

Na festivalu je bilo prikazanih 120 programov, obiskovalci so si poleg dramskih del ogledali še devet celovečernih filmov, poslušali so pesmi dvanajstih izbranih pesnikov iz vseh naših republik in pokrajin in si ogledali tele likovne razstave: 4. razstavo likovnih izdelkov predšolskih otrok, iz vrtece in prvega, drugega in tretjega razreda osnovnih šol iz vse Jugoslavije pod naslovom Igra oblikovanja (naravne oblike-človek-predmeti), razstavo grafik Mersada Berberja, razstavo slik in ilustracij Mladena Veže in mednarodno razstavo iz olimpijskih iger, ki so jo pripeljali iz Sarajeva, pod naslovom Sport v otroškem likovnem ustvarjanju.

Prireditelji festivala si želijo, da bi bilo med nastopajočimi čimveč otrok. Da se bo njihova želja kmalu izpolnila, kaže podatek, da je letos sodelovalo pri nastopih že 60 odstotkov otrok.

Odkod denar za zahtevno prireditel?

Financiranje festivala so sistemsko rešili tako, da prispevajo tretjino druge republike, tretjino Hrvaška, tretjino denarja pa odstopijo delovne organizacije, podpisnice samoupravnega sporazuma, ki določa, da po sklepnem računu oddelijo 0,05 odstotka denarja iz dohodka.

Prireditelji so zahtevno delo zgledno opravili, prijazno mesto pa se je izkazalo z gostoljubjem.

Razstave otroških risb, nastopi otrok na odrju in na koncertih zbujaajo vse več zanimanja pri pedagogih, likovnikih, književnikih, pri vzgojiteljih pa tudi pri starših, ki si prizadevajo, da bi imeli mladi čim bogatejšo, večstransko vzgojo.

In kaj še pomeni festival otroka? Odraslim podoživljanje otroštva, otrokom pa pravljčni otok, na katerem se sprošča ustvarjalnost in zaradi domišljija. Kraj, kjer se govori v vseh jezikih, kjer je vsak otrok sveta lahko umetnik, pesnik, raziskovalec.

TEA DOMINKO

Prenizka cena učiteljevega dela

V zadnjih desetih letih je v Banjaluki osnovno šolstvo zelo napredovalo, poroča J. Križanić v Prosvetnem listu. Po številu novih, sodobno opremljenih osnovnih šol so v Banjaluki verjetno dosegli več kot kjerkoli v Bosni in Hercegovini. Sodobne zgradbe pa terjajo tudi višje izdatke za vzdrževanje. Zato morajo šole varčevati in dosledno spoštovati normative o številu učencev v oddelkih in drugem.

Senčna stran v razvoju osnovnega šolstva pa je zaostajanje osebnih dohodkov učiteljev za dohodki delavcev v drugih dejavnostih. Po podatkih službe družbenega knjigovodstva so se dohodki v banjaluški občini v letu 1983 povečali povprečno za 39% v primerjavi z letom 1982. V družbenih dejavnostih se je dohodek zvečal za 32% — v osnovnem šolstvu pa le za 25%. Povprečni mesečni osebni dohodki so v letu 1983 znašali v osnovnih šolah komaj 14.908 din, čeprav imajo delavci teh šol povprečno 24 let delovne dobe in višjo izobrazbo.

V samoupravni interesni skupnosti za osnovno izobraževanje pravijo, da so s temi peticijami občinske dejavnike in da bosta o tem razpravljali občinska skupščina in skupščina samou-

pravne interesne skupnosti za osnovno izobraževanje. Tovrstna prizadevanja so povsod podprli, vendar pravijo, da občina ne sme dati osnovnemu šolstvu več denarja, kot je predvidel republiški predračun za leto 1984.

Čeprav so šole varčevale, se so lanski stroški v primerjavi z letom 1982 povečali za 35%, torej za več kot dohodek. Kako naj si šole ob tem pomagajo? Medtem, ko proizvodne organizacije lahko med letom celo večkrat povečajo ceno svojih izdelkov, je cena učiteljevega dela določena vnaprej na začetku leta, ne upošteva nagle rasti stroškov, učitelj pa se mora z njo kar zadovoljiti.

V samoupravni interesni skupnosti za osnovno izobraževanje pravijo, da so s temi peticijami občinske dejavnike in da bosta o tem razpravljali občinska skupščina in skupščina samou-

PROSVJETNI LIST, 13. 6. 1984

Stana Sluga Pudobska že dva meseca nepretrgoma razstavlja svoja slikarska dela na Slovenskem: mesec dni je bila odprta razstava njenih »himničnih« slik na gradu Snežnik pri Starem trgu, kjer so si obiskovalci ogledali podobe njene domače okolice, Cerknškega jezera, Loške doline in Javornikov, portrete tamkajšnjih ljudi in nekaj slik s slikarkine poti po Indiji. V obokanih kletnih prostorih gradu so bila na ogled najnovejša velika olja na temo materinstva, samomorov in današnjih odnosov med ljudmi.

Od 31. avgusta so njene slike razstavljene v vseh treh galerijah v Kranju — to je celo za to kulturno bogato središče izjemen dogodek. Poleg že navedenih slik vidimo tu še ciklus Hrepenenje — čudovite miniature aktov in cvetja.

Poleg razstav prireja Stana Pudobska občasno tudi predavanja o indijski kulturi in o slikarski umetnosti.

Na fotografiji: Stana Pudobska pred sliko indijske žene.

NEŽA MAURER

- Stalno zavračajmo obrekovanje, zbadljivke, sovražne misli, strah, dvom.
- Ena sama sovražna misel zajeti tok vsega lepega in ustvarjalnega.
- Ne govorimo: Strah me je. Bojim se, ampak pohitimo z zagotovitvijo: Ničesar se nimam bati, moj razum je bister, upati smem na najboljše.
- Nenehno spreminjajmo negativne misli v pozitivne, obup, dvom v upanje, strah v pogum, sovraštvo v razumevanje.
- Mnogo pomembnejše je da se človeško izpopolnjujemo, kot pridobivamo znanje, kopicimo denar.
- Išči v ljudeh le dobre lastnosti.
- Živeti s tabo bo počitek.

— Navdušenje, vnema, ljubezen podesteterijo naše moči; ustvarjalnost daje občutek samozavesti in svobode.

Delo skrajšuje čas in podaljša življenje.

Vstopnica v 3. tisočletje

Delavska enotnost in Zveza organizacij za tehnično kulturo Slovenije bosta v SEPTEMBRU izdali komplet štirih knjig — priročnikov za delo z osebnimi računalniki.

Po mnenju izvedencev je ta komplet priročnikov najboljši vodnik v računalništvo za začetnike. Njihov skupni naslov je

Razumljivo in preprosto z osebnim računalnikom

To je razumljivo, praktično in zanimivo branje za starše in otroke, učence in učitelje, študente in poslovneže, skratka za vsakogar, ki želi postati računalniško pismen.

Komplet sestavljajo naslednje knjige:

1. Uvod v računalništvo
2. Prvi koraki v osnovi
3. Grafične in zvočne igre
4. Učenje z računalnikom

V prednaročilu do izida knjig, stane komplet 3.200 dinarjev, in ga lahko plačate v treh obrokih.

Naročite ga pri **Delavski enotnosti, Celovška 43, Ljubljana, v knjigarni Delavske enotnosti, Tavčarjeva ulica 5, Ljubljana, ali pa pri Zvezi organizacij za tehnično kulturo Slovenije, Lepi pot 6, Ljubljana, tako da izpolnite spodnjo naročilnico in jo pošljite na enega od teh naslovov.**

Pokličete lahko tudi po telefonu (061) 320-403, kjer dobite tudi vsa dodatna pojasnila. Kupcem knjig v prednaročilu ponujata založnika več izobraževalnih ugodnosti: brezplačno udeležbo na začetniškem deseturnem tečaju za uporabo mikro-računalnika, obisk v računalniškem centru, ogled računalniške proizvodnje in številne praktične nagrade. Natančno vas bomo o tem pravočasno obvestili.

NAROČILNICA

Pri **Delavski enotnosti, Celovška 43, Ljubljana, nepreklicno naročamo** izvodov kompleta knjig »Razumljivo in preprosto z osebnim računalnikom«.

Naročeno pošljite na naslov:

Ime in priimek podpisnika:

Kupnino bom(o) poravnal(i) v enkratnem znesku — treh obrokih (ustrezno obkrožite), in to do izida knjig.

Knjige bomo pošiljali po vrstnem redu prispelih naročil.

Podpis naročnika Kraj in datum naročila

Jože Štucin

V času, ko je delo v šoli zamrlo, ko se je živahen nemir učenec prenesel na morskobalo, v planine in na polja, ko smo se tudi delavci šole končno oddahnil in je postopila napetost, ki nas je spremljala med šolskim letom, je prišla vest, ki je v tem trenutku pregnala naše prijetne občutke: smrtno se je ponesrečil Jože Štucin, upokojeni ravnatelj šole v Cerknem, ki jo skoraj 30 let vodil delo nižje gimnazije in kasneje osnovne šole — Spomenika NOB.

Rojen je bil 8. oktobra 1922 v Cerknem v delavski družini, ki se je preselila v Solkan. Tako je lahko po končani osnovni šoli in nižji trgovski šoli nadaljeval šolanje na učiteljski v Gorici, seveda v italijanski. Po kratkem službovanju v Kobaridu so ga januarja 1943 vpoklicali v italijansko šolo in zaradi srednješolske izobrazbe vključili v oficirski tečaj. Ker je bil Slovenec in še iz narodno zavedne družine, je moral tečaj kmalu pustiti. Kapitulacijo Italije je dokončal v južni Italiji v enoti, v kateri ni bilo drugih Slovencev. Ko je zvedel za oporišče NOV v Bariju, je po uspelem begu iz enote prišel vanj. Najprej so ga poslali na tečaj za radiotelegrafiste v Egipt, nato pa v Sovjetsko zvezo, kjer so pripravljali tankovske enote. V Jugoslavijo se je vrnil z 2. tankovsko brigado kot član KPJ in komandir tanka. Brigada se je takoj vključila v boje v Sremu. Jože Štucin pa se je v bitki tako odlikoval, da je bil nagrajen z medaljo za hrabrost. Z 2. tankovsko brigado se je nato prebijal vse do Krasa, kjer je dočkal konec vojne.

Demobiliziran je bil oktobra 1945. Zelo je ljubil naravo; želel je nadaljevati študij na agronomski fakulteti, ker pa je tako zelo primanjkovalo učiteljev, so ga poslali učiteljevat na Primorsko. Še v vojaški uniformi je prišel v Gorenjo Kanomljo pri Idriji, kjer je ne samo poučeval, temveč tudi pomagal obnavljati porušeno naselje in delal na družbeno-političnem in kulturnem področju; tako je dobil naziv »ljudski učitelj«. V počitnicah je odhajal na tečaje za izpopolnjevanje učiteljev z italijansko matura.

Po kratkem službovanju v Črncem vrhu nad Idrijo je bil premeščen na državno nižjo gimnazijo v Cerkno. Kot izredni slušatelj se je vpisal na Višjo pedagoško šolo v Ljubljani na skupino biologija-kemija in bil med prvimi, ki so v takih okoliščinah diplomirali. Medtem je namreč postal ravnatelj šole. Gotovo je eden redkih, ki so na tem vodilnem položaju zdržali vse preskušnje od leta 1950 do upokojitve 12. marca 1982. Samo tisti, ki so spremljali

premičke v šolstvu v tem času, lahko razumejo, kaj je to pomenilo. V šolo je uvajal spremembe, ki so jih prinašale reforme, reorganizacije, ki je združila nižjo gimnazijo in osnovno šolo, trudil se je za nove kadre in gnotna sredstva. Mnogo časa je na šoli opravljal delo ravnatelja, tajnika, učitelja, in če je bilo potrebno, se je lotil tudi popravila učil, inventarja in hišniških del. Pod njegovim vodstvom je postajala šola vse bolj urejena, zlasti pa učinkovita. Preurejene učilnice in dvorišča so omogočali boljše razmere za delo. Še posebej si je prizadeval za enotnost kolektiva, saj se je zavedal, da je v tem rešitev vseh pomembnejših problemov. S svojo strpnostjo je omogočal uveljavljanje mnenj in novih metod dela na šoli. Nastopil je čas reorganizacije omrežja šol in mnogi niso mogli razumeti, zakaj je treba ukiniti majhne okoliške šole, ki so jih Italijani odpirali, da bi pospeševali italijanizacijo. Odhajal je na teren in na sestankih pojasnjeval, utemeljeval in se bojeval proti stališčem, ki so zavirala razvoj. Pri vsem tem je našel dovolj časa za družbeno-politično dejavnost, pa tudi za stike z ljudmi.

Skupaj z drugimi udeleženci partijskega tečaja v Cerknem je dal pobudo za gradnjo nove šole — Spomenika NOB v Cerknem, kasneje pa za posebno zasnovano šole, hospitacijsko — eksperimentalne za novejšo zgodovino. Tako ob gradnji kot pri urenitvenju zasnovane je doživel težave in razočaranja, vendar je bil zmeraj med tistimi, ki so verjeli v uspeh, se zanj prizadeval in bistveno pripomogel h graditvi novega poslopja in nove vsebine šole.

Naslednji cilj, ki si ga je zastavil, je bil muzej; ta naj bi še izboljšal možnosti šole za prenos tradicij in vrednot udeležencev NOB na šolsko mladino. Čeprav se mu zamisel ni uresničila v okviru šole, je z velikim veseljem spremljal rast novega oddelka NOB mestnega muzeja Idrija v Cerknem. Sam se je vztrajno prizadeval za njegov razvoj in uveljavitev.

Kljub številnim obveznostim je veliko let vodil aktiv ravnatelj osnovnih šol notranjskega območja in imel veliko družbeno-političnih funkcij v republiškem in občinskem merilu zlasti v svetih za prenos in razvoj tradicij NOB.

V pokoj je odšel še poln načrtov za čas, ko ne bo več imel službenih obveznosti, vendar ni odšel lahko. Preveč je bil vraččen v to šolo, ki jo je upravičeno imel za svojo. In, priznajmo, odšel je z grenkim občutkom razočaranja

nad medsebojnimi človeškimi odnosi.

Vračal se je v šolo na prireditve in se rad pogovarjal z nekdanjimi sodelavci. Veselil se je in bil ponosen na vsak nov uspeh šole. 27. januarja letos ga je občini zbor Društva prijateljev Osnovne šole Cerkno — Spomenik NOB izvolil za novega predsednika, in že je delal načrte za poživitev njegove dejavnosti.

Rad je obiskoval najbolj oddaljene kmetije in se pogovarjal s starejšimi ljudmi, odkrival posebnosti in zanimivosti Cerk-

ljanskega. Prav ta želja po novih spoznanjih, po ovrednotenju neznanega ali pozabljenega pa je bila zanj usodna. Ko je poln pričakovanja hitel, da bi si ogledal zanimivo jamo pri Šebreljah, se je njegovo življenje pretrgalo. V življenju je dobil veliko priznanj in odlikovanj, vendar po bo največje to, da bo njegovo ime za zmeraj povezano s šolo, ki jo je toliko let ustvarjal, vodil in nedvomno vtisnil vanjo svoj pečat.

MAKS PAGON

Hilda Beglama

Letošnjega 20. julija smo se delavci šole in učitelji iz občine Radlje na pokopališču v Limbušu pri Mariboru poslovili od sodelavke, pedagoške delavke Hilde Beglama.

Po daljši in hudi bolezni je ugasnilo še eno življenje. Življenje za katero se je tako bojevala ves čas, poldruge leto trajajoče bolezni. Tudi v zadnjem obdobju je dokazala, da je močna, vztrajna, kot je bila pri delu, v vsakdanjem življenju. Toda v tem neenakem boju je žal zmagala bolezen.

V naš kolektiv, na majhno podružnično šolo je prišla pred dvanajstimi leti. Hitro se je vzela v kraj s štirirazrednico in si pridobila veliko prijateljev in tovarišev med otroki, mladino in starši, krajanji našega pohorskega zaselka. Poleg učiteljevanja je kmalu prevzela tudi mnoge druge dolžnosti: postala je aktivistka SZDL, članica ZK, delala je v krajevni skupnosti, v društvi in drugod. Kadar je bilo treba kaj storiti, je po svojih možnostih in zavesti dosledno opravila. Pri vzgoji in izobraževanju otrok — od male šole dalje — je dosegala vidne uspehe. Znala je pridobiti otroke — od Haloz, Goriških Brd do Pohorja — do Lehna, kjer je delala v prvi celodnevno organizirani šoli. Tu je začrtala pot, saj je opravljala še zahtevnejše, pionirsko delo na tem vzgojno-izobraževalnem

področju tudi kot vodja šole. Poleg tega je uspešno delovala na samoupravnem in družbeno-političnem področju — tako šoli kot v kraju, v krajevni skupnosti; bila je predsednica sveta šole, članica sveta krajevne skupnosti, delegatka delegacije za občinsko skupščino in interesne skupnosti; za delo je prejela veliko priznanj. Dobro polovico delovne dobe je prebila pri naši šoli Lehen na Pohorju, kjer se je ustala in ni nameravala zapustiti teh pohorskih otrok in prijaznih ljudi. Zato so ji bili vsi čani — starši navdse hvaležni, bodrili so jo med boleznijo, obiskovali na domu — v šoli bolnišnici in jo množično pospremili na zadnji poti.

Vsi, ki smo spremljali njeno zdravljenje, smo skupaj z njenimi družinskimi člani upali, da bo ozdravela in se vrnila med nas. Zeleli in upali smo na naj boljše; zato smo jo vseskozi spodbujali in ji skušali pomagati. Toda neozdravljiva bolezen jo je tik pred 42. rojstnim dnevom iztrgala iz našega okolja, iz kolektiva, družine, Lehna, krajevne skupnosti.

Hvaležni smo ji za vse, kar je storila za nas.

UČENCI IN UČITELJI OSNOVNE ŠOLE BORČEN LACKOVEGA ODREDA BREZNO-PODVELKA S PODRUŽNICAMI

Naši Malčki v slovo

Težko je verjeti, da naše Malčke ni več. Njena smrt je bila tako nenadna, sredi skupnega dela, snovanja in načrtovanja preprosto nedoumljiva.

Rodila se je leta 1942 v Ljubljani. Osnovno šolo je obiskovala na Vrhniki, pozneje pa se je vpisala na učiteljsko v Ljubljani in študij kljub pomanjkanju denarja uspešno končala. Kot mlada učiteljica se je zaposlila v Zaplani, kjer je bila priljubljena med učenci in krajanji.

Leta 1967 se je preselila v Maribor; najprej je poučevala na Osnovni šoli Prežihovega Voranca, kasneje pa na Osnovni šoli Bojana Ilčiča. Z družino se je preselila v Pekre, kjer sta si z možem zgradila dom. Leta 1979 je prišla na našo — osnovno šolo Janka Padežnika v Mariboru.

Malčka je bila učiteljica v pravem pomenu besede. Nikoli ni znala reči: »Ne bom, ne morem!« Nikoli ni bila zadovoljna s povprečjem, zmeraj je iskala boljše in nove poti.

V oddelku podaljšanega bivanja, ki ga je vodila že drugo leto, smo z njeno pomočjo in z znanjem uvajali nove, uspešne oblike dela. Učence je imela rada, z njimi je bila pri igri, učenju, kosilu, pouku...

Veliko nam je pomagala tudi pri organiziranju in izvajanju raznih šolskih dejavnosti. Vodila

je šolsko organizacijo Rdečega križa, sodelovala pri pripravi na taborjenje za naše otroke. Pulju, pripravljala je učence svojega razreda za krajshe nastope in pa z njimi zapela na proslavi.

Na proslavah jo bomo še posebej pogrešali. Zelo uspešno namreč vodila folklorno skupino in v tem delu združevala svoj ljubezen do glasbe in plesa. Njena šolska proslava, prireditve ali nastopi v krajevnih skupnostih ali delovnih organizacijah, kjer ne bi sodelovala.

Tako je Malčka ves čas živela in dihala s šolo, saj smo jo potrebovali tudi ob popoldnevih sobotah, nedeljah in praznikih. Ni bila le dobra učiteljica, temveč tudi priljubljena sodelavka. Kise je znala z nami poveseliti in pa nastopati ob sprejemu ali slovesu člana našega kolektiva. Malčka nam je bila zmerom pripravljena pomagati in je marsikomu med nami stala ob strani najtežjih trenutkih.

Še posebno pa smo prizadevani zato, ker sta otroka naše kolegice izgubila skrbno in vzorno mater. Ostala sta brez staršev. Obljuba in dolg nas vseh je, da jima bomo stali ob strani in jim pomagali.

SODELAVCI Z OSNOVNE ŠOLE JANKA PADEŽNIKA

Delovna skupnost OSNOVNE ŠOLE NEGOVA razpisuje prosta dela in naloge

— UČITELJA TEHNIČNE VZGOJE, ki bo dopolnjeval delovno obveznost s poučevanjem likovne vzgoje. Delo je za določen čas (eno leto).

Pogoji: PRU tehnične vzgoje. Prijave z dokazili pošljite v 8 dneh po objavi razpisa na naslov: Delovna skupnost Osnovne šole Negova, 69245 Sp. Ivanjci.

Svet OSNOVNE ŠOLE ZYONKA RUNKA LJUBLJANA, GASILSKA 17 razpisuje prosta dela in naloge

— POMOČNIKA RAVNATELJA

Kandidati morajo izpolnjevati splošne pogoje in imeti: — ustrežno pedagoško izobrazbo — 5 let delovnih izkušenj v vzgojno-izobraževalnem delu — opravljen strokovni izpit — sposobnost za organiziranje in uresničevanje vzgojno-izobraževalnih nalog šole.

Začetek dela: 16. 10. 1984.

Mandat traja 4 leta.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazilom o izobrazbi s kratkim življenjepisom v 8 dneh po objavi razpisa na zgornji naslov. Stanovanj ni.

Komisija za delovna razmerja OSNOVNE ŠOLE VOJKOVE BRIGADE SPODNJA IDRJA

razpisuje prosta dela in naloge

— UČITELJA TEHNIČNE VZGOJE ZA NEDOLOČEN ČAS

Pogoj: Pedagoška akademija — tehnični pouk-fizika.

Kandidati naj pošljejo prijave na gornji naslov v 8 dneh po objavi razpisa

Začetek dela: takoj.

Svet

OSNOVNE ŠOLE ROGAŠOVCI

ponovno razpisuje prosta dela in naloge

— RAVNATELJA

Kandidat mora poleg splošnih pogojev, določenih z Zakonom o združenem delu, izpolnjevati še pogoje po Zakonu o osnovni šoli in imeti:

— najmanj 5 let delovnih izkušenj po opravljenem strokovnem izpitu — organizacijske in strokovne sposobnosti — aktiven in pozitiven odnos do samoupravljanja.

Mandat traja 4 leta. Prevzem del in nalog 1. 1. 1985.

Prijave z ustrežno dokumentacijo, pošljite razpisni komisiji šole v 15 dneh po objavi razpisa.

Kandidati bodo obveščeni o izbiri v 30 dneh po končanem sprejemanju prijav.

gdan Čepič, Tea Dominko, Leopold Kežar, Franci Kržan, Marijana Kunej, Vida Nered, Albin Puclin, Atenka Pučko, Marija Skalar, Janez Sušnik, Jože Valentinčič, Viktor Zorž

Uredniški odbor: Geza Čahuk, Tea Dominko, Jure Gartner, Marijana Kunej, Rudi Lešnik, Barica Marentič-Požarnik, Veljko

Troha, Jože Valentinčič, Marija Velikonja, Majda Vujovič

Uredništvo: Jože Valentinčič, glavni urednik, Marijana Kunej, odgovorna urednica, Tea Dominko, tehnična urednica. Naslov uredništva in uprave: Poljanski nasip 28, tel.: 315-585, poština predal 21, Ljubljana 61104

Rokopisov in fotografij ne vračamo. Letna naročnina znaša 380 din za posameznike, 650 din pa za organizacije združenega dela in delovne skupnosti. Cena izvoda 20 din, pri povečanem obsegu pa 30 din. Studentje imajo pri skupinskih naročilih poseben popust. Številka tekočega računa: 50101-603-46509.

Tiska ČZP Ljudska pravica. YU

ISSN 0033-1643

Po mnenju Republiškega komisija za vzgojo in izobraževanje je časnik »Prosvetni delavec« prost temeljnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu).